

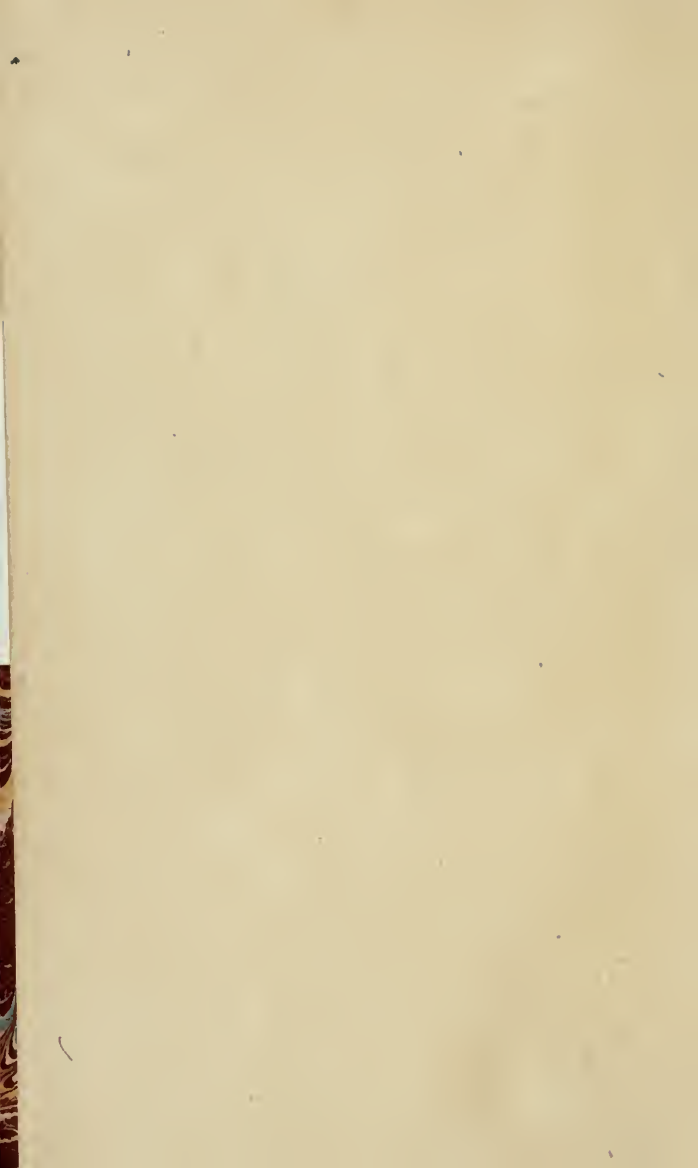
Theodore
Besterman

121

P

S

1818. 10. 10. 1818

1818. 10. 10. 1818

1818. 10. 10. 1818

1818. 10. 10. 1818

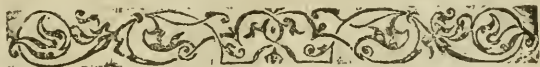
PETRI COSTALII
P E G M A,
Cum narrationibus philosophicis.

L V G D V N I,
Apud Matthiam Bonhomme.

1 5 5 5
C V M P R I V I L E G I O R E G I S.

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

Extrait du priuilege.

PAR priuilege expres du Roy nostre Sire en date du septième de Mars l'an mil cinq cens cinquante trois , qui a esté publié & enregistré en la Cour de la Seneſchaucée de Lyon , il a esté permis à Macé Bonhomme Libraire & Imprimeur de Lyon, d'imprimer , & faire imprimer de telz caracteres que bon luy semblera, mettre en vente, & debiter le present liure , intitulé, *P. Costalij Pegma, cum narrationibus philosophicis.* auquel liure ledit Bonhomme se feroit mis en frais & despenſe pour faire tailler figures & histoires respondantes à la varieté des epigrammes y compris : & aussi l'auroit fait traduire es langues vulgaires. Parquoy sont faites defenses à tous libraires & imprimeurs de ne faire pourtraire & tailler lesdictes histoires , ny imprimer ledict liure en forme & maniere , que ce soit , ou de ceux qui auroyent esté contrefaiçtz ou imprimez ailleurs , n'en apporter ny exposer en vente es païs , & terres de ce Royaume, durant le temps & terme de six ans, commenceans du iour que l'impresſion du present liure sera paracheuée, avec grosses peines contre ceux qui contreuient d'ront directement , ou indirectement au-dit

Priuilege. Par-lequel est permis d'inserer pour toutes defenses & significations le sommaire du-dit Priuilege , au commencement , ou sur la fin du present liure , ainsi que plus amplement est contenu au Priuilege susdit .

*Ledit liure a esté acheué d'imprimer
le dixième iour du mois de Ianuer ,
l'an mil cinq cens cinquante cinq.*

PETRVS COSTALIVS

ANTONIO COSTALIO

FRATRI

S. D.

SO LENT nostri, qui sub
aliorum nomine libros suos in
manus hominum peruenire
volunt, illis consecrare, de-
dicare, nūcupare. utar enim
eorū verbis. quòd opinor exi-
stiment se aut κέρως ἀμαλθείας dare, aut κηέιον ali-
quod fundere, aut forte vineam Aristobuli in tem-
plo Iouis consecrare. Ego verò quo te mi frater mo-
do hac in re affari possim, nō planè scio. Quia enim
mihi ex apertissimis beneuolentiæ tuæ signis cer-
tò perspectum est, tibi in hoc genere officium
placere meū, absurdum est me id mihi domestico
testimonio sumere, ut ei qui nobis tantum gratiæ
& iudicij largiatur, aliquid videar donare velle.
Est enim hominis impudentis & ingrati, id alteri
beneficij loco ponere, in quo ab eo non vulgari stu-

dio & officio cumuletur. Quæ est igitur illa in
 dedicandis libris tam insolens prædicatio? nihil ne
 dant, qui in eo officij genere alterius ora vul-
 tûmque contuètur? maximè sanè, apud eos qui se
 plurimum dignitatis & honoris ijs deferre putât,
 à quibus quasi patroni sunt electi. Malo verò ista
 Persium legere & videre, quam ijs addici, qui in
 nomine suo tantum authoritatis & dignationis es-
 se putant. At tu mihi non es in hoc albo: cuius ami-
 citiam & coniunctionem omnibus clientelis ante-
 pono libenter. Quia igitur aut nihil est, aut opinor
 valde modicum, quod à nobis ad te proficiſcitur,
 non utar eorum verbis, quibus penè maiestas po-
 puli Romani & splendor VRBIS AETERNÆ
 continetur: quasi eos immortalitate donari putem
 ad quos scripta nostra miserimus. id enim neque in
 Cymbalo illo mundi, sic enim Tiberius Cæsar A-
 pionem grammaticum vocabat, veterum modera-
 tio ferre potuit: sed feres æquo animo voluntatem
 meam ad præsidium necessitudinis nostræ appli-
 cari, ut ea studia quæ nobis pueris fuerunt periu-
 cunda, etiam grandioribus ad animi ægritudines
 salutaria esse possint. Vale. Lugduni Nonis
 Ianuarijs. 1555.

PEGMA,
CVM NARRATIONIBVS
PHILOSOPHICIS.

In simulachrum Iustitiæ.

Ex Chrysippo.

*Qua Dea, qua bino geminos fouet ubere sætus,
Et pia sollicita munera matris obit?
Iustitia est penso chara persuncta parentis:
Dextra fouet bellum mæma, sinistra togã.*

QVAE duæ res in liberis populis, iisque ciuitatibus, quæ aliquando rerum potitæ sunt, plurimum semper valuerunt, eas certè dignitate sua iustitia vna est complexa: bellissimæque illas vno genere Chrysippus colligauit, quarum consensus prope est sempiternus. Vt enim parua sunt arma foris, nisi sit consilium domi: ita neque pròbè Respublica in officio esse potest, nisi militari disciplina sese ipsa tueatur. quarum rerum splendor præstantissimus vmbraculis iustitiæ continetur. Iam verò & Iustinianus sacratissimus Imperator non aliis præfidiis maiestatem populi Romani retineri posse iudicauit, quàm rerum vrbaniarum & bellicarum disciplina: quarum vnā si à gubernaculis ciuitatum semoueas, diutius imperium stare non possit. Itaque Romani cum armis Romuli, firmissimis initiis florentem Remp. acciperent, Numam ex Sabinis euocarunt: vt eo res gerente ad militarem gloriam laudes togatæ accederent. Nam & eam Remp. quam primùm auspiciis, deinde verò bellica vi Romulus statuisset, non existimauerunt ij, quos maiorum gentium patres appellarat, diutius teneri posse, nisi & legibus & vrbaniarum rerum administratione firmaretur. Ex quo & à multis Lycurgus summus apud Spartā legislator, in inuidiam vocatur, quòd in legibus iubendis magis belli quàm pacis rationem habuisset. Ac profecto veteribus illis quærèdū visum est vtra harū rerū alteri præstātia antecederet. In quo diffi-

difficilis forsan fuerit rerum tantarū comparatio. Nam cū ea quæ & foris & domi fiunt, consilio æquabiliter gerantur, bonum certè senatorem & ciuem imperatori non concedere aptè quis existimauerit. Si verò ad eum splendorem cogitatione deducitur, qui in rerum gestarum magnitudine inest maximus, mea quidem sententia difficile factu fuerit, imperatorem togatis hominibus non antepondere. Quis enim non videt ex rerum bellicarum peritia, maiora quàm ex domestica temperatione adiumenta ciuitatibus omnibus esse inuecta? neque enim tantum priuata Demosthenis eloquentia attulit, vt Philippum statum Atheniensem non mediocriter labefactantē, potuerit coercere. quod tamen memoria patrum in potentioribus inimicis Miltiadis & Themistoclis virtus perfecerat. Neq; etiā tantum in Rep. Romana Senatus consilia valuerunt, vt Cæsarem regium principatum affectantem aris & focus prohiberent. Vtcunque verò se res habeat, facilis æstimantibus coniectura est, vtranque disciplinam in rebus gerendis plurimum semper ponderis habuisse. Nam & Pyrrhus, qui multos annos de imperio cum Romanis dimicauit, tantum consilio & eloquentiæ Cyneæ legati sui tribuit, vt diceret plura eloquentia illius quàm armis suis, se oppida domuisse. quod genus vrbane virtuti ascribitur. Ornamenta verò vtriusque rei in tutela Iustitiæ iacent. Quē enim cum laude populo præfuisse dicas, nisi aliquos qui in vrbe, & castris ius dicant, constituat. Et Scipio quidem Africanus cū summo reipu.

tempore Imperator cum exercitu à Senatu esset
 appellatus, non prius de hoste armis prouocando
 consilium cepit, quàm in eos iure & legibus cõsti-
 tuisset, qui aliquid tetri admisissent, & meretricũ
 greges reliquaque omnia, quæ ad animos homi-
 num effœminandos valent, longè à castris aman-
 dasset. Et quanquam vetus fuerit multorum sen-
 » tentia, Inter arma, leges & iustitiæ vniuersæ sem-
 » naria conquiescere, atque vbi intonuit classicum,
 » præstantissima illa pacis & rogæ studia de mani-
 » bus excuti: illud tamen est reliquum militiæ vin-
 cula in iustitia sita esse. Quid enim si stationem mi-
 les deferat, aut contra edictum Imperatoris manus
 cum hoste cõferat, neque ex lege militari ad
 pœnam expeti possit, quicquàmne ti-
 bi ab eiusmodi exercitu fortiter
 aut præclarè geri posse vi-
 deatur? Iustitia igitur
 vtrunque tẽpus &
 belli, & pacis
 modera-
 tur.

*Aliud in Iustitiam, ex Nigidio.
In sordidè iudicantes.*

*Vab qui inculcatis audes sperare querelis
Iustitiam aiberei linquere regna poli.
Illi signifero sedes ascribitur orbi,
Et clari ante oculos Arctos hylacis abit:
Quâ locus ad libram & radiantis membra
leonis*

*Finditur, & duplici diuidit astra sinu.
Huius nostrorum sordes & stupra deorum
Mouerunt iustâ debita scepra manu.*

NIGIDIUS figulus & doctrinæ studiis, & administranda Rep. facile princeps, Iustitiam in Zodiaco inter libram & leonē sedere existimavit. Quod etsi minus forsan à magistris suis, aut etiam astrologorum sermonibus didicisset, hoc tamen illi in mentem venisse in suspicionem venio, quòd agentes in rebus, iiq; qui iurisdictioni præfunt, vel omnium maximè ad quodlibet iniustitiæ genus constiterunt. Quod temporibus illis accidisse minimè forsan sit mirandum, quibus nòdum veritatis Evangelicæ dies illuxerat. Nunc verò ætate nostra cui tantum beneficium fata non inuiderūt, luētiosum sanè est sordibus eorum, quos Moses in Pentateucho suo deos appellat, tantum Iustitiæ patrimonium direptum esse. Quòd si eam iustitiam maiores nostri appellauerunt, quæ ius suum cuique, hoc est iudicanti tribuat, aptè profectò nostros homines acerrimos iustitiæ propugnatores voces. Quid enim & opis & instrumenti ad hominum negotia adferunt, qui priuatis còmodis solùm incitati in præclarissimis illis muneribus ita versantur, vt magis suum quàm litigantium negotium agere dicas? Ac si volumus temporum nostrorum historiam, & ea quæ testata antiquitate patres nobis prodiderunt, dispicere, quæ quæso à tot sæculis inter nostros homines reperias, qui nulla mercede in illis ordinibus federit? quis propria quadam animi incitatione vnquam iudicauit? quis eorum precario ius dixit? Quæ laus etsi iis qui se ad Dei præscriptū nutumque cō-

ueit

ierterunt, minimè sit necessaria, dolendum est ta-
 men inter Christianos homines, quorum propriū
 est omni officiorum genere præstare, qui hac vir-
 ute excelluerit, repertum esse neminem. Quòd si
 aliquis tam religiosus morum magister esse velit,
 et hanc animi elationem, cæterasque alias virtu-
 tes, quæ proximè ad perfecti speciem accedunt,
 non vulgo desyderet, nimix seueritatis teneri meri-
 to sit iudicandus. Qui autem in ciuitate principa-
 tum gerunt, & iis artibus quæ libero homine di-
 gnæ sunt, ornati omnibus, soli de dignitate & ho-
 nesto, soli de expetendis & fugiendis verba fa-
 ciunt, magnopere certè sint reprehendendi, nisi ex
 Platonis sententia, obliti commodorum suorum
 ad Rempublicam accesserint. Ac si per illos licet
 nostra cum externis conferre, videmus eos quos
 veteris hospitij societate nobis deuinxit, sub-
 atis formulis de causis priuatis & publicis sine
 mercede iudicare. Quid enim ad iudiciorum di-
 gnitatem splendidius, quid ad litigantium leua-
 tionem aptius esse possit, quàm ea liberaliter con-
 ferre, à quibus sordes & præmia non solum sacra,
 sed & profana monimenta sustulerunt? Nostri au-
 tem maximis nominibus sibi eos, quorum res agi-
 tur, deuinctissimos esse arbitrantur, si magna pe-
 cunia sententiā dixerint? Nam præter id quòd
 pecuniam ingentem & sapissimè extra ordinem
 sportularum nomine imperant, plurimum tamen
 sibi gratiæ deberi opinantur, si quæstionem totā,
 sicut eorū fides & officij ratio postulabat, ad exi-
 tum perduxerint. At enim quis apud eum iustitiæ,
 quis

quis æquabilitati locus esse potest, qui in obeundis magistratibus sequitur pecuniam ducem: cui tamen cum iustitia æterna est dissociatio? Neque verò tantum apud omnes bonos inueterata cōsuetudo momenti habet, vt ea homines nostros inuidia tantæ cupiditatis & auaritiæ leuare possit: quæ si vnquam ad sceleris excusationem valuit, hoc opinor minimè hac in causa cōcedēdū erit: in qua qui versantur, ab omni pecuniæ appetitione alieni esse debent. Sed quia admirationē diuitiarum illud immortalitate dignum iustitiæ decus apud homines in summa neglectione iacet, non est mirandum, si Astræa illa Dea hominibus relictis ad superiores conuolarit.

Senatus Heliogabali.

In iudices γυναικωνεργατῶν, & vxorio imperio viuentes.

Qui decora vides muliebribus edita iussis,
Totaque fœmineos per fora stare greges,
Hæc Phœnix quondam posuit monimenta sacerdos,
Inter conscriptos addita scorta patres.

*Qui regis imperio populos sanctæque senatum,
 Et tibi sunt danda credita iura fabæ:
 Quisque tenes Lato prætoria ciuica Clauo,
 Et quas te populus conspicit in tripode,
 Legibus vxoris viuus, thalamoque iugali
 Non licet ex voto dice. eiurati tibi.
 Dignus qui molli sedeas sub Amazone Præses,
 Dêsq; Suburrânis menstrua iura focis.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

AMAZONAS mulieres extremo oriente sitas, animi magnitudo & imperandi gloria toto orbe celebrauit. Nam & priuatim & publicè tanta cum laude imperarunt, vt finitimos populos bello domuerint, & muliebribus decretis viuere coëgerint: cùmque rebus fortiter gestis sibi otium peperissent, tantum animi elatione processerunt, vt præstantissimis Alexandri Magni spoliis & triumphis minimè terrentur. Cuius reipublicæ maiestatem & imaginem cùm non longinquitas temporis tantum, sed populorum omnium consensio summo studio à se repulisset, inuentus est Heliogabalus imperator, qui largitione Symiamiræ matris ad imperium productus in memor tanti officij, illi in senatum ingrediendi, & in Consulum subselliis sedendi potestatem fecit: & vt ea senatusconsultis & authoritatibus perscribendis testis adhiberetur, effecit. Habuit verò (vt inquit Ælius Lampridius) in colle

le Quirinali senatulum, idest, mulierum Senatum, „
in quo antea fuerat conuentus matronalis: vbi ri- „
dicula quædam Senatusconsulta facta sunt de le- „
gibus matronalibus, quo quæque vestitu incede- „
rent quæ ad cuius osculum venirent, quæ pilento, „
quæ equo saginario, quæ carpento mulari, quæ bo „
um, quæ sella vterentur. Quod exemplum cum da „
mnato auctore suo, cōtra maiestatem populi Ro- „
mani esse videretur, factū est S. C. quo in posterū „
mulieres ab ingressu curiæ remotæ sunt: hoc addi- „
to, vt eius caput inferis sacrum esset, qui hoc in re „
publicam inducere conaretur. Cuius decreti au- „
thoritas etsi in posteris ipsis longa annorum serie „
videatur constitisse, in nonnullis tamen locis tam „
effœminati imperij quædam seminaria, & ea cer- „
tè non obscura restiterunt. Nā vt Aristoteles gra- „
uis author in Politicis definit, tum demum reipu „
blicæ gubernacula penes mulieres videntur esse, „
cum ij qui legibus vetandis & iubendis præsumt, „
vixoris principatu & dominatione tenentur. Quod „
etsi minimè ad eorū amplitudinem qui in tali de- „
gunt imperio, aut ad totius reipublicæ dignitatē „
sit consentaneum, muliebribus illis auspiciis ma- „
gistratus geri, mirandum est tamen nullum ex tā „
impura seruitute sese in libertatem dignitatis vin- „
dicare velle. At enim Romani fœminas quas à pu- „
blicis negotiis lege lata excluderant, in perpetua „
tutela (vt Cicero author est) propter consilij infir- „
mitatem esse voluerunt: vt eas non solum a rebus „
publicè gerendis, sed à priuatis rei domesticæ ad- „
ministrationibus & contractibus summouerent.

» Neq; enim par est vt quam summus Deus hominū
 » studiis obsequentiſsimā eſſe iuſſit, ea in homines
 » principatū gerat. Quo in genere moleſtè fero ab
 » exteris noſtros inuadi ſolere, vt ij omniū conſenſu
 nationū *γυναικονκρατοῦμενοι* vocentur. Hoc enim &
 maieſtatem imperij notabili iactura minuit, &
 mea ſententia muliebrem dominatum in rempu-
 blicam inducit. Nam quid magnificum, quid cen-
 tumviralibus publicisq; iudiciis dignum iudi-
 ces exequentur, qui domi imperare non poſſunt?
 Deridenda fanè arrogantia, in Liburnicis & duo-
 rum ſcalmorum nauigiis regendis ſe parum ſcien-
 tem confiteri, quinquereſes autem gubernare di-
 didiſſe. Nam qui in familia lege agere non poteſt,
 qua tandem ratione de maximis controuerſiis in
 Senatu iudicabit? & quomodo iudiciorum maie-
 ſtatem togatus tuebitur, qui in vxoris imperio &
 opinatiōe confidit? Si quid tibi cum eiufmodi
 hominibus rei eſt, facile eos ad æquitatem adduxe-
 ris: boni enim ſunt: ſed cum nocte interpoſita ad
 vxorem retulerint, offeſdes omnia muliebribus
 conſiliis perturbata. Quod ne cui obſcurum eſſe
 poſſet, eorum beneficio curâque perfectum eſt, vt
 id & præſcripta conſuetudine & quaſi ciuitatis le-
 ge conſignaretur. Quam enim expectationem cō-
 ſeruandæ dignitatis & memoriæ ſuæ reliqui po-
 puli in filiis collocârunt, id noſtris hominibus in
 filiabus poſitum eſt: apud quos egregium & im-
 mortalitate dignū pietatis *κατ' ὄρθους* iudicatur ſi
 aut exheredibus factis, aut modico honoris cauſa
 sub

fubleuatis filiis suis , reliquæ opes omnes in filias
generosq; immensa & inofficiosa donatione pro-
fundantur. Credo quòd id vxoribus placere certò
sciant , ad quarum ductum & voluntatem omni-
no cogitationes suas applicauerunt. Eam quanti-
tatem filiabus doti scribere, habent virtutis & of-
ficij loco , qua persoluta filiis ad se tuendum ni-
hil supperest adiumenti . Qui si præclarissimis li-
terarum studiis & rerum maximarum cognitio-
ne mirabiliter incensi, sui rationem haberi vclint,
vix temere proficiunt quicquam:& id opi-
nor rectè, apud eos , qui magis filia-
rum pompa & luxu, quàm filio-
rum eruditione & do-
ctrina delectan-
tur .

A ij

Ad Cupressum.

In aulicos & admisionales.

*Ite procul futiles aliorum in pradia blatiæ:
Noster adulescentes nescit amare decor.*

A L I V D.

*Aspice non domitæ fastigia summa cupressi,
Membræque diffusis luxuriata comis.
Nilius odoratis folijs innatus amarer
Fata dedit vitæ tam diuturna suæ:
Nec furtiva timet malè pastæ prælia blattæ,
Atque renenatis dentibus esse cibum.
Hæc quibus auspicijs crescentis gloria regni
Hostili quateret barbara signa manu,
Si sibi qui cernunt, in publica commoda talpæ,
Patriæ facerent atria missa domus.*

A iij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

INTER illa quæ relatu nō indigna de Cupresso Dioscorides memoriæ prodidit, nihil opinor magnificentius dici potest, quàm quòd ea non tãtum se à blattis & tineis ægrimonia tuetur sua: verumetiam si dissecta quibuscūque rebus admisceatur, eiusmodi animantium iniuriam longissimè arcet & propulsat. Quæ eadem ad eos qui præstantes opibus & imperij gloria, terrarum orbem suo nutu continent, accommodari potest oratio. Ut enim amaritudo illa ad Cupressi perpetuitatē & magnitudinem summè suffragari putata est: ita profectò seueritas maiestatis plurimum ad principum regūmque gloriam sit adiunctura. Nam ut omittam multas Respublicas, quòd in illis adulatoribus essent omnia, miserè concidisse, sit forsitan à regnorum gubernaculis alienum & turpe, eos qui commodis suis & rerum domesticarum incrementis, administrationes publicas sibi omnino attingendas esse existimant, solos in beneuolentiæ principalis clientela iacere, eoque genere illationes publicas & commissæ fisci ad priuatam utilitatem traducere. Quid enim in gerendis publicis rebus aliud agunt, quam in partem animos de fixos habent, quòd sensus, quòd acies oculorum spectat? an ut spoliis & victoriis, ex quibus veteres Romanotū duces nihil præter laudem domū retulerunt, quietem otiumq; ciuibus suis pariāt? an ut eas dignitates, quas illi à principibus dono impetratas populo proscribunt, ad iustitiæ administrationem & subditorum leuationem conferant? an

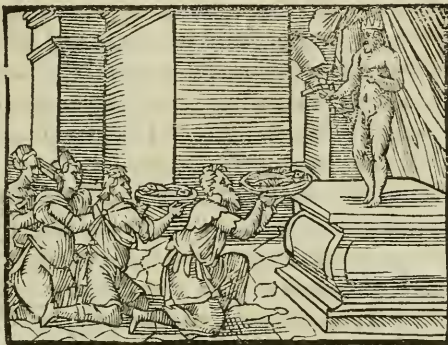
ut im

vt immortalitati litium & publicis malis medeantur? an vt obliti commodorū suorum totum corpus reip. curent, resque gerant arduas plenāque periculorum cū salutis & vitæ, tū rei familiaris & fortunarum suarum? Horum actionibus si fortuna principes aduersantes, in eamque rem tam paratos fecisset, vt eiusmodi homines à gubernaculis excluderēt: quid tā gloriosum, tamq; elatū dici potest, quid cū splendore & gloria rerū gestarū tā coniunctū, quod nō Christianissimis Principibus communicari queat? Sed tamen excelsi animi est, à quibus nihil opis & adiumenti senseris, & quibus nihil debeas, iisdē & conferre quā plurima, & omnia velle debere. In quo grauissimē sint reprehendendi illi, qui tāta animi elatione, & in beneficiis collocādis liberalitate plane incedibili abutūtur ad vtilitatem suā. Romani dominatione Reip. & domi & foris præclari, eos repetūdārū reos detulerūt, qui de prouinciis suis, etiā rebus prospere gestis decedentes, rem vel minimā vsibus suis addixissent. Neq; enim vnquā existimauerūt virtutem illam cōseruatæ aut auctæ Reip. quasi suapte mercede & gloria nō contentā, ad rerū externarū subsidia deducendam esse: quæ si ab hominibus bene à natura informatis accuratè perspicitur, satis sua pulchritudine omnium animos obtentare possit. Aliud etiam legis capitulum apud eos relatū erat, ne qui prouincias regerent, aliquove in officio essent, quicquam cū priuatis contraherent: néve vel fœnore, vel stipulatione, aut empti nomine accepta rationibus suis referrent. Pessime enim se res

habet, cum ij quos principalis clementia consilio-
rum in Repu. socios esse voluit, de publicis com-
modis ad domesticas vtilitates abducuntur, eaq;
tantū gerunt, quæ in rem suā magnopere fu-
tura sint. Sed tamen auaritiæ geramus
morē, quæ nescio quo communi
fato, nō solūm res vrbanas,
sed bellicas quoque
ambitu suo iam
pene comple-
xa est.

*Ad sacrificia Phaselitum.
In eos qui sibi diuites sunt.*

*Aspice vt inspidas, tenuissimamunera, squillas
Dedicat æthereo Phaselis ora Ioui.
Nec studet occisa diuos placare bidentre,
Illa quidem sit pars Herculeana licet.
Parcè, stipem misero si quando exporrigis Iro,
O quoties loculum est nixa redire suum.
Ancupis infelix aliena parcere gaze,
Tales munificos Atropos vna facit.*

A V

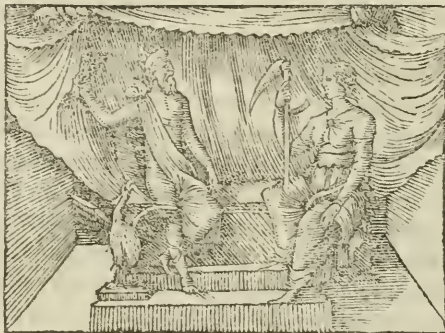
NARRATIO PHILOSOPHICA.

PESSIMA certè illa rerū externarū appetitio-
 ne iā olim cōtracta macula, tã in populo Chri-
 stiano inueterauit & defedit, vt nō tātū ea nobis
 nō esse retinēda arbitremur, quæ hominū decretis
 cōtinētur, sed præclarū diuinæ legis præsidium nō
 dubitāter deferamus. Et quēadmodum Phaselitæ
 dū pecuniā facere vellent, tã parcè primitias diis
 cōsecrarunt, vt tātū ea offerrent quę nullo sibi vni
 essent futura: sic innumerabiles reperias, qui quā-
 quam persuasum habeāt nulla re magis quàm be-
 neficiis collocatis pios & Christianos cerni posse,
 ipsa tamē virtutis specie adduci nūquā potuerūt,
 vt ea libēter cōferrent, quæ Christus sibi & egenis
 dedicauit. Quod si (vt veteres voluerunt) nihil est
 „ illi principi Deo quod in terris sit acceptius quàm
 „ cœtus hominū iure sociati: quāta mediūsfidius di-
 „ ligentia eas virtutes tuebimur, quæ ad commu-
 nitatem & congressum hominum plurimū valent?
 Iā qui ex chirographo cōueniūtur, ad nominis dis-
 solutionem pignoribus captis vel etiā carcere co-
 gi solent. Quidā etiam tam à natura sunt instructi,
 vt nō existimēt se diutius posse debere. Quorū ego
 cōsiliū vehementer probo: sed tamen vellē vt in cre-
 Domini eadē diligētia vterētur, neq; illi tātō tem-
 pore reliqua traherent. Appellātur certè ex Chri-
 stianæ legis syngrapha debitores, grauissimis testi-
 bus de expilata hereditate Domini citātur rei, tabu-
 lis obsignatis res agitur: neq; tamen parē Christo,
 hoc est, pauperibus volūt rationē ascribere. Ita vi-
 uunt, vt potius in avaritiæ patronatu (dea enim il-
 lis

is quædam opinor est) quam in virtutis gentilitate esse velint. Ac mihi quidem in istos homines cogitanti quærendum visum est, cur cum reliquo virtutum genere excellentes habeantur, & ea gerant ipsi quæ sine cuiusquam contumelia rationibus honesti sunt coniuncta, hæc solum partem intactam reliquerint. An quod gloriosum Christianis esse putant, multis rebus & pecuniis abundare, quas ne in propinquis quidē suis sapiens laudauit vnquam? an quod id expetendum esse putant, quod apud imperitam multitudinem plurimum dignationis habet? an quod pulchrum viro bono esse opinantur, si Christum & Apostolos, quos bene agendo & rectefactis consequi aut nolunt aut nequeunt, hac vna diuitiarum nota antecendant? an quod totam animi elationem, quæ in præstantibus viris esse debet, pecuniæ pondere metiuntur, & in eo magnum putant excellere, in quo vt quisque optimus est, ita facilè se ab improbissimis patitur superari? Sed non video planè quodnam eorum causæ patrociniū adferatur. Nam præter id quod virtutes omnes æterno quodam consensu inter sese (vt Stoici volunt) coniunctissimas, officiis separant, offendunt mea quidem sententia grauissimè, quod ea præcepta in quibus omnia sunt præstantibus & magnis viris, ab actionibus suis excludunt, atque ea ipsi sola consecrantur, quæ naturæ hominum atque adeò sensibus maximè sunt consentanea: in quibus fruendis neque virtus vlla, neque animi magnitudo potest existere.

In

*Ad statuum Iouis & Themidos.
Iusta à Deo roganda.*

*En ut Dictæo posita est vicina tonan i.
Explorans hominum vota, precēsq; Themis.
Tu bonaspice Deum, metet impia vota ligone
Dîa Themis. Sanctum est iustarogare Iouē.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

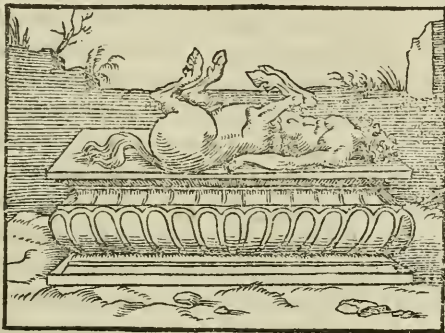
BELLISSIMÉ Themis in pōderādis hominū
 votis principatū habēs, secūdū Iouē sedere cre-
 dita est: quæ perpetua quadā æquitate, importuni-
 tatē eorū qui immanissīma quæq; à Deo petūt, re-
 ardaret. Quæ hominū lues eo nomini populoque
 Christiano videatur offensior, quòd illis persua-
 sum est, Deū immortalē ad hominū cupiditates &
 scelera propendere. Quid enim aut magnificum,
 aut liberale de Deo iudicare possunt, qui præstan-
 tissimū illud numē in criminis nefarij societatem
 audēt appellare, vt eo velut adnitēte, diuturni de
 siderij sui expectationem, & sceleratæ cupiditatis
 sitim explere possint? Nā qui à necessariis suis nō-
 nulla contra leges petunt, ita sunt animo affecti, vt
 eos quos petitione sua volūt impellere, in eodem
 quo illi sunt, errore versari putēt. quibus si omni-
 no perspectū esset, tales virtuti soli omnia summa
 tribuere, nō temere in facilis repulsæ periculū sese
 ipsi cōiicerēt. Quod idē quoq; de iis qui turpissi-
 ma quæq; à Deo rogāt, dici potest. Quam enim illi
 de excellēti illa mēte persuasionē induerūt, qui eā
 nō solū testē, sed flagitiosē sodalitatis participē ci-
 tāt. Quòd si Iesus Christus in sequacibus suis rerū
 subsidia ne probauit quidē, qua frōte patrimoniū
 vberius ab illo cōtēdemus? Iā qui apud nos omni
 probitate excellētes perhibētur, rē gratā Deo se fa-
 cere putāt, si vocis & laterū cōtētionē cū domino
 egerint, vt filios suos diuitiarū & honorū accessio-
 ne aliquando ornatos videāt. Quòd quàm parum
 sit Euāgelicum, satis sacra loquuntur monumēta:

Qui

„ Qui enim (inquit Christus) in vobis dignitate præstat, fiat sicut iunior. Quòd nō eo pertinet, vt ambitionis labore districtos de cursu dignitatū reuocē. aliquos enim esse oportet qui præsent, & quibus pareatur. Sed vt omnibus notū esse possit, nūquam popularia illa & imperitæ multitudinis studia, magnorū virorū animis insēdisse. Cretio hæreditatis ab aliquo pro parte facta est, simulatq; familiaris erciscūdæ iudicio arbiter est acceptus, nullum apud Dominū intermittit rogādi tēpus, sacrificos interpellat, noctes & dies suffitus agit, vt ea portio quæ sibi probatur magis in partē cedat. Hæc quāuis ab hominibus cætero-qui bonis facta esse memoria repeto, non adducor tamē vt ea ad prouidentia Dei pertinere credā. In primis enim Christianis hominibus probatum esse debet, vt pecuniā pro nihilo ducant: quam qui tanquam bonum & expetendum quærunt, ne illi quidem Philosophis beneuolis & placatis vti possint. Quis ergo Deum tam parum diuinum & æternum statuit, vt eas preces illi curæ esse putet, quibus eū velut sordidati impellimus, vt eius auspiciis filia nostræ primariis viris nuptum dentur? Quis sempiternæ illi menti tam parum tribuit, vt ad ea vota propensam esse putet, quibus deprecamur impēsus vt ditissimæ mulieres in manū filiorū nostrorū conueniāt? Sed hæc forsità mulieribus in ore sunt. in quibus etsi incredibilis virtutis & pietatis significatio plerunque eluceat, nescio tamen quo pacto ab ea sententia tam sint alienæ, in qua Euangelij splendor inest totus.

In tumulum Chironis.

Optimum ad felicitatem quàm ocissimè aboleri.

*Siste tuos Chirō peregrino in crimine plāctus,
Nec refuge æterni viuere lege Dei:
Et sceleratorum temeraria facta nepotum
Desine in æranis conuenerare tuis.*

A L I V D.

Cur fugis ô Chiron donum immortale deorum?
 Nec placet hæc animis Athanasi tuis?
 An quod Achinorum noras peccata nepotum,
 Et chari immemorem pignoris Italiam?
 Atque impendentes patriis ceruicibus enses,
 Et Tyberinorum fœdera rupta ducunt?
 Anne & scædatos natorum sanguine manes,
 Et data cognatâ dira venena manu?
 An quod & occidui testata piacula cleri,
 Et positos noras munere pontifices?
 Abreptum & miseri scelus exitiale Giesi,
 Et sacra Amoræis contemnerata nois?
 Et scelera antiquo iam commutata decori,
 Et patriis iussas moribus exequias?
 An salsa peritura mole conuiuia noras,
 Ventura & libycis pemmata deliciis?
 Aut Lepathû, & tenuis vulgata obsonia squilla
 Tam subito in primas corruitur dapies?
 Ergo age, discce horum fœdos contemnere mores,
 Et postliminio cœlica dona cape.

N A R

POSSIT aliquis in attentissima rerum humanarum cogitatione positus iuste demirari, Chironem immortalitatis beneficio à diis auctum vitam hanc breui subterfugere voluisse. An quòd simul atque in vitam tanquam in viam ingressi sumus, tot periculis & ærumnis distinemur, ut quasi nostri nosmet pœniteat? An quòd in eos qui istum vitæ cursum tenent, tot sæpe iucurrunt animorum & corporum ægritudines, ut meritò vitæ calamitosæ vna mors Chironi fuerit præferenda? An quòd maiorum suorum flagitia accuratè perspicuens, viuendi fatietate mirabiliter teneretur? An quòd suorum temporum æquales omnibus flagitiis contemneratos cerneret, neque eorum vsum & consuetudinem æquo animo ferre posset, quorum improbitas bonorum omnium ceruicibus ad perniciem videbatur impendere? An quòd populum suum propè desipientem offendisset, ut cuius mores perditos & infâmes iudicaret, illius vti congressu nefas esse arbitraretur? An quòd posteritatem intuens, & in eam diuinationis animo defixus, veneficia, adulteria, clades, latrocinia, homicidia, falsum, testamentorum subiectiones longè antè præiuderet: & ea tempora putaret impendere, quibus vtilitati dignitas, sceleri virtus, iniustitiæ æquitas esset concessura? An ut eorum mores & vitæ indignitatem defugeret, qui religionem stupro, forum cupiditate, hominumque inter ipsos communitatem dolo & fraudibus inquin-

rent? An quòd futurum aliquando præsentiret, vt quæ gens præstantissima iustitiæ & paupertatis seminaria primùm habuisset, eadem ipsa labentibus sæculis, ambitione, diuitiarum copia, luxu & externis rebus fœdaretur: & ea sibi ascisceret, quæ Christus præclarissimæ rogationis author longè à se & à suis depulisset? An quòd ii qui rempublicam gerunt, negligentiam, auaritiam, corruptellam, sordes, gratiam, ambitionem ad iudicia forumque attulerunt: & qui locus beneuolentia & odio vacare debuisset, is talium animi ægrotationum maximè plenissimus apparuit? An quòd ii qui se Christianos & esse & nominari volunt, pietatem erga homines (qua ferme vna fidei Christianæ splendor, & tuendæ nos inter nos societatis iura continentur) versura, fœnoribus, vsurarum voragine, dolo malo, frustratione, denique illa virtutum omnium perturbatrice auaritia conuellerunt: vt nullus per diu inter nos sapere iudicetur, qui non se totum lucro, & domesticis patrimonij sui commodis dediderit. Itaque scitè & ad mores nostros appositè Hesiodus ait,

Νῦν, δ' ἐγὼ μὴτ' αἰὼς ἐν ἀνθρώποις δίκαιος

Ἐἴλω, μὴτ' ἐμὸς υἱὸς ἐπὶ κακῶν ἀνδρῶν δίκαιοι

Ἐμμεναί, ἐν μέσσω γε δίκλῳ ἀδίκωτερος ἔξει.

Nam si qui virtuti omnia summa tribuuit, insani, si qui ab honorum appetitione absunt, stolidi, si qui res humanas & fortuitas pro nihilo ducunt, excordes, si qui honestate non commodis tranquillitatem statuunt, stulti & amentes iudicantur: quæ tanta homini sapienti suscipienda erit contentio

tentio, vt in luce omnium religionem, pietatem & iusticiam colat? si denique cū ambitiosis & auariis agitur præclarius, quid tātū bonoviro enitendū erit, vt pro salute omnium fortissima gerat & præstātissima? Sed tamen quia plus apud homines pro bos ipsa honesti forma, quā vtilitatis, gratiæ, & exultationis ratio valere debet: non erit cōmittendum, vt inter aduersaria imperitę multitudinis studia, aliqua vitæ nostrę pars officio vacasse videatur. Quid enim quæso in vniuersa natura melius virtute, quid præstantius? quid etiam reclamante populo hominum dignitati accommodatius? quæ si despicitur, facilè tamen excellentia sua, & temporum iniuriam, & hominum perfidiam, superatura sit. nec enim virtus ex hominum opinione est, neque qui in eam omni studio incumbunt, in officiis expendendis assensionem à populo metiuntur. Quanquam autem miserrimum est videre quæ nolimus, oculique maximè dolorem augeant, quòd à miseriis cogitationem non finant auertere, non est tamen viro sapienti recusandum, quo minus inter tot clades & nefariorum hominū perditos conatus, vitam suam aliqua leuatione cōsoletur. Si enim Deus optimus maximus, homines è cœlo fatos huius orbis habitatores, & calamitatum, quæ quotidie scelere accidunt plurimorum, spectatores constituit, non debemus ita cedere animis, vt quasi deiecti desyderium viuendi penitus deponamus. est enim opinor & moderationis & sapientiæ, eos qui ne vmbra quidem τοῦ καλοῦ viderunt sine cōtumelia dimittere.

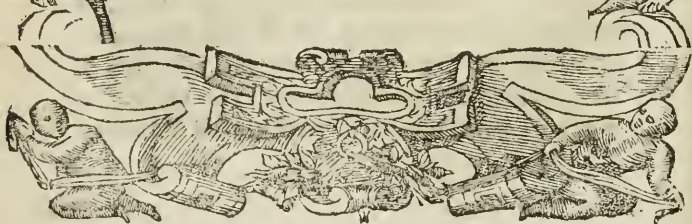

In Magistratus iuvenes.

Vix temere ante pilos venit sapientia.

*Desine stulte puer, dubiam tractare bipennem:
Anne audes molli stringere tela manu?
Quàm malè conscripti tractât arcana Senatus
Qui nondum primas deferuere nuces.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

CIVITAS Lacedæmoniorum quæ Reip. gubernaculis, dum Lycurgi leges valebant, reliquis populis præluxit, consilium suum Senes appellauit: vt omnibus iudicatum esset, nullum Rempu. attingere debere, nisi eius cupiditates omnes, motusque animi, longior ætatis flexus cōfecisset: Romulusque eos qui in rerum administratione essent Senatores & Patres nominauit, vt iuuenes publicis negotiis excluderet. Et Prophetarum præstantissimus Esaias, dum Iudæorum populo pro tantis flagitiis malè euenire auguraretur, hunc graues domino pœnas daturum existimauit, si illi aliquando euenturum prædiceret, vt iuuenum & effœminatorum imperio teneretur. Quæ enim pestis in Rep. capitalior vnquã fuit, quàm eos ipsos in magistratu esse, quos leges propter infirmitatem consilij in tutela esse voluerunt? Quæ tanta temporum est improbitas, vt ij publicis & priuatis administrationibus velut tripudio auspicentur, qui neque rem domesticam cum dignitate gerere, neque seipsos gubernare possunt? Denique quid & authoritatis & splendoris ad ipsa subsellia adferent, qui ne domi quidem satis apud suos partes tutari queunt? Tu igitur cui nec vsus magister fuit, nec doctrina forum, cum in rei stipulatiuncula & syngrapha decipiare, vllumne tibi in Senatu iudicandi locum relinquendum esse existimem? Quod si Augustus Cæsar non omnibus de iure respondendi potestatem fecit, sed iis tantum quos doctrina prope singularis, & velut vniuerso

populo testata virtus apud omnes commendabat:
quid in eis desyderes qui tantum sibi sumunt, vt
de aliorum responsis soli iudicium ferāt? quos fo-
san omni studiorum laude cumulatō esse opor-
teat, quod ab eis maiorem appellare nō possimus.
Iam verō qui alteri iudicium dictant, non prius
cognitionem sibi impetrandam statuunt, quā
peritissimos quosque de iustitia & æquitate cau-
sæ suæ in consilium adhibuerint, vt tandē illis du-
cibus, & quasi toto iure teste cum aduersario lege
consistant. qui si forsitan causa cadant, patronos
suos de imperitia in inuidiam & crimen vocant.
Ac mea quidem sententia propius erat cum eis in
iuriæ disceptare, quibus id oneris impositum est
vt extremi omnium sententiā ferant. Quid enim
in litibus adeundis confert præparatio illa dili-
gens, quid altior prudentium deliberatio, si qui-
bus iudicandi partes attributæ sunt id parum ad-
modum sentiant, ex quo magnum causæ patrociniū
acceritur? Qui autē quasi procincti in subselliis
sententias rogantur, nisi maximis artis & natu-
ræ præfidiis sint instructi, parum certe facultatis
ad ea munera in quibus degūt, sunt allaturi. Quod
si aliquis primis illis annis tantam doctrinæ suæ fi-
duciam habet, vt inter tantos magistratus adlegi
velit, non vidē in quo hæc dignitas laudi illi esse
possit. Nam & multas ciuitates florentissimis re-
bus suis concidisse accepimus, quarum summa ad
iuuenes redierat. Et ex sacris quidem literis Ro-
bohami regnum quod patria virtute & auitis ar-
mis præclarissimum acceperat, adolescentum con-
filia

filia conuellerunt . Ex quo præclarum est quod apud suos Lycurgum instituisse Plutarchus refert vt octo & viginti Seniores à latere Principū nunquam discederent, quorum consilio omnia & foris & domi gererentur. Quis enim consultò de re aliqua iudicauit vnquam, qui nondum rei periculum fecit? Iam in Næuii ludo cū aliquis interrogasset, Cedo, qui Remp. vestram amisistis tam cito? respondetur, vt inquit Cicero,

Proueniebant oratores noui, stulti adolescentuli. Et apud Homerum Vlysses, non alia de causa se Achille consilio & prudentia superiorem facit, quàm quòd illo grādiōr natu esset . Etsi enim rationem eam, quæ cūm adoleuit & perfecta est, sapientia vocatur, nullus forsan hominum est

consecutus: habet tamen affecta ætas

nescio quid cum illa coniunctum

& cognatum, quod dif-

ficile factu sit in

adolescenti-

bus repe-

rire.

B iij

Ad statuam Dianæ.

In sordidos nostrorum mores.

*En ut te insimulant casta monimenta Diana
 Aeternum hospitij non coluisse decus.
 Disce miser tennes meritis retinere propinquos,
 Nec iam te cæcus scænoris vrat amor.*

A L I V D.

Quam quondam magna statuum posuere Diana,
 Proponunt oculis Pegmata nostra tuis.
 Illa ingressuvis subtristior esse videtur,
 Morosóque nimis terua supercilio.
 Verùm eadem auersis hilari gratissima vultu,
 Non dubia oblatis signa dat hospitij.
 Nostrorum hi mores, patriis sic viuatur oris,
 Hoc verum est nostra symbolum amicitia.
 Hos, memor officij, si forte inuiseris, illic
 Te toruùm extemplò dira tuetur anus:
 Demittit vultum dominus, metuénsque repostis
 Vix bene se memorem prædicat esse tui:
 Et gemit ingratas nullo cum sænore messes,
 Et sibi Eleusina numina sæua Dea.
 Sed cum ad vestibulum ventum est, & limine in ipso
 Incipit extremum iam tenuisse vale,
 Ad cœnam citus inuitat, frontemque serenat,
 Iactat & occisa sumina lata suis:
 Et Calabro indignos imitatur in hospite mores,
 Hæcque tegi infames iudicat arte dolos.

B. v

NARRATIO PHILOSOPHICA.

STATVAM Dianæ quondam in Lesbō consecratam, qui ad illam frequentes confluebant, diuturna quadam notatione nobilem reddiderunt, Nam in ea obseruatum esse literis proditum est, vt iis qui templum introirent, velut subtristior supercilium adducere videretur: contra verò exeuntibus incredibili planè vultus hilaritate appareret: quod an casu an verò artificis industria acciderit, nihil ad hoc tempus. Quantum autem ad presentem scriptionem attinet, scitè statua illa nostrorum mores videatur adumbrare. Nam si qua tibi vetus cum horum aliquo necessitudo intercedit, & si, dum id agis vt ius amicitiae sanctè & piè colas, ad eum domum veneris, tantam in vultu seueritatem præ se feret, vt senium esse tibi persuadeas. cum autem de discessu cogitas in foribus constiteris, & hominem iam valere iusseris: deposita feritate paulum condoces factus, te apud se iubebit cœnare: neque tamen prius tibi hoc iudicij & benevolentiae conferet, quàm certò perspexerit te, quo minus hoc benignitatis iudicium acceptes, verecundia impetrati discessus impediri. neque enim minore augendi patrimonij cupiditate incensi sunt, quàm amittendi metu. quo in genere si qua plaga accepta est, videas homines omni constantia deturbatos iacere. Quis igitur eos pro amicis complecti velit, qui res minimas sanctissimis amicitiae vinculis anteponunt? Quis pro agnatis colere, quibus modicæ rei iacturam nullis amicitie momentis sarciri posse iudica

dicatum est? Quam tamen tanti maiores nostri estimauerunt, vt non tantum pro amicis opes & pecuniam, sed vitam profundere essent parati. Hospitalitatem certe veteres philosophi mirabiliter laudibus effecerunt: quod hac vna virtute conseruande hominum societatis prope iura continetur. hanc Romani tam sibi in republica retinendam esse censuerunt, vt in extruendis magnificis ædibus neque sumptibus, neque labori parcerent: quibus aliquando hospitalitatis officia non exteris tantum, sed etiam ciuibus suis præstarent. Quæ laus Octauio homini nouo ad petitionem consûlatus creditur esse suffragata. Quid enim gratius facere patriæ tuæ possis, quàm ea liberaliter omnibus cõferre, quæ natura communia esse voluerat. Nam neque aliqua res est, qua propius ad conuentum animorum, qui his vinculis elapsi in cœlo beati æterno æuo fruuntur, possimus accedere, quàm in beneficiis vtrò citroque conferendis tam à natura incitatos videri, vt omnes homines non amicitia tantum, sed aut familiaritate, aut agnatione nobis coniunctissimos esse arbitremur. Quæ vnquam maior perfecti fuit expressio, quàm vniuersos homines tantum apud nos gratia & auctoritate valere, vt nobiscum arcta necessitudine colligatos iudicemus? quæ qui prestitit non hominum concursationem & congressus, sed animorum cœlestem illam coniunctionem affecutus esse videatur. Jam iis qui olim semibarbaros homines, & locorum interuallis vitæque genere disiunctissimos mœnibus & viuendi societate sepserrunt, hoc

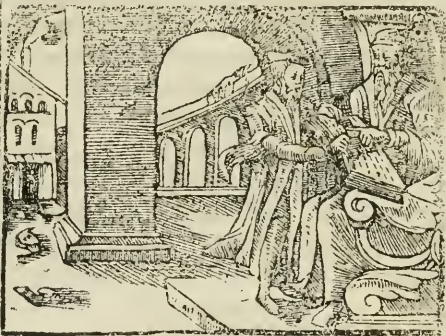
hoc à suis testimonium datum est, vt post mortem pro diis colerentur: à quorum gloria non procul abesse eos crediderim, quibus nihil magis in vita propositum est, quàm vt se beneficos & liberales velint: quique egregia quadã hospitalitate omnes ad ius hospitij & familię suę nituntur allicere. Sed tamen in hoc genere hæc temperatio erit adhibenda, vt quò aliquis magis opis indigebit, hoc ille largioribus obsequiis retineatur. Male enim, se res habet si in meritis collocandis fortunam potiùs quàm mores sequamur. Quis enim non potiùs sua quàm alterius causa ad beneficentiam putetur accessisse, si locupletissimos quosque officiorum magnitudine sibi adiunxerit: eos verò qui opus habent, ne tentarit quidem? quæ & si ex Philosophorum ludo ad nos esse profecta meritò quis dixerit: ad ea tamen Christus suorum animos tam sæpe exuscitauit, vt Christianorum hominum propria existimari possint. Amicitias benefactis aucupari gloriosum est: sed tamen nobis cum ethnicis commune. Qui autem apud illos quos rei familiaris angustia premunt, lubens in creditum ierit, & eis potius pecunias intulerit, à quibus propter inopiam debitum non sit recepturus, laudetur certe hic Christianus, atque hoc nomine dignus existimari queat. Sed quia non vitio temporum solum, sed vsurpatione eorum qui sibi sapiunt effectum est, vt hospitalitas alicui pro nefario scelere ponatur, desino. sic verò res se habet, vt quibus est antiquius pauperibus & amicis benefacere, quàm in patrimoniij amplificatione occupa-

cupari, hi lege Fannia, quæ de sumptibus quôdam
lata est, rei à nostris peragantur, omniumque sen-
tentiis dilapidatores substantiæ suæ, filiisque non
satis consulentes nominentur: quibus etsi à pa-
tribus debeat prospectum & cautum esse, nō sunt
tamen legis præcepta deserenda, ut filiorum de-
syderio & cupiditati satisfiat. Neque verò A-
postolis ceterisque, quos militiæ nostræ principes
habuimus, dignitate præstamus: qui si ut
se ad Christi clientelam conferrent, om-
nia sua abdicarunt, cur non le-
uissima rei domesticæ nostræ
iactura præstâtissimū fi-
dei Christianæ præ-
fidiū retinēdū
esse statue-
mus.

In Catonem.

Omniū rerū satietas, præter-
quam disciplinæ.

*Dum tibi pes alter cani est in lentre Charotis
Magne Cato, cura est discere Græca tibi:
Quæris & ignota moriens tectoria lingua,
Nec cuiusque putas omnia nosse salis.
Quò disciplina quisque est instructior omni,
Tantò se studiis dedicat ille magis.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

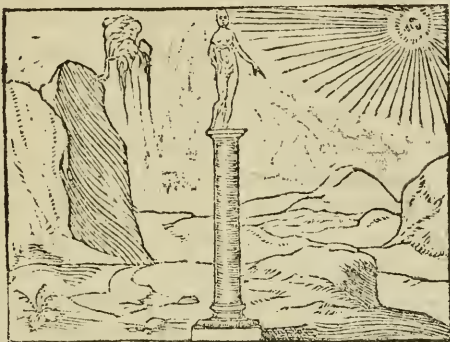
DOCTRINA literarum & rerum magnarum cognitio tantos in animis bene informatis amores citat sui, vt sapissimè pro maximis laboribus & vigiliis sua ipsius mercede sit contenta. Nam & Carolus is qui Magnus dictus est, vir certè abundans bellicis laudibus, iam grandis naru in Mathematicis studiis acquieuit: quorū tam fuisse studiosus perhibetur, vt nō minorem ex philosophicis, quā in ex rebus gestis laudem sit consecutus. totiusque Græciæ sapientissimum Socratem, quanquam (vt ex eius sermonibus colligi potest) omni scientiæ genere excelleret, tamen affecta iam ætate Cunnus citharistes fidibus canere docuit. Et Carō ille, cui omnium consensu tantum tributum est, vt optimus orator, summus senator, & præstantissimus censor haberetur, cū iam sexagesimum impleisset annum Græcas literas tam auidè arripuit, vt manum de tabula tolleret nunquam. Nam cum admodum iuuenis à parentibus ad rudem esset compulsus, neque ea quæ libero homine digna sunt militiæ negotiis implicatus ediscere potuisset, ne quidem in summo illo ætatis processu sibi quiescendum esse statuit, donec ab eis, quos antea Consul finibus Italiæ prohibuerat, literas Græcas expressisset. Et magnos etiam viros videre licet nunquam doctrinæ studia intermittere: quæ tamen illis non ad rei familiaris incrementa, sed ad priuatam animi leuationem valeant. Nam hoc ita natura adfert, vt opere soluti semper aliquid inquiramus & versemus. vt enim errare &

labi

sibi turpe iudicamus, ita nihil naturæ hominis ac
commodatius esse potest, quàm res novas semper
ediscere. Nam (vt ait ille) equi ad cursum, ad vo-
latum aues, ad sauitiam feræ gignuntur, ita pro-
pria quædam est hominis incitatio, quæ studio
disciplinæ impellitur. Quæ res opinor, Aristonem
& Herillum non vulgares philosophos eò faciliè
deduxit, vt in scientia finem boni concluderent:
quorum opinio quanquam ab omnibus explosa
est: non video tamen in quo eos homines, qui ad
præclara doctrinæ solatia confugerunt, non illis
anteponendos existimem, quibus cum lucro o-
mnis cura & cogitatio defixa est. Nam qui tam
parum liberaliter de virtute sentiunt, vt pecuniam
& lucrum facere, honesto literarum otio antepo-
nant: quid aliud efficiunt, quàm vt corporatæ vo-
luptates præclarissimis animi bonis præferantur?
Obscurum sanè genus hominum ea sola laudan-
tium, quorum cupiditate summo opere capiuntur.
Iam qui tam aptus ex sese est, vt nihil aut expetat
aut admiretur, nisi quod cum virtute & rerum
maximarum notitia coniunctum est, is apud eos
syderatus & insanus appellatur. neque ex eis quis-
quam erit, qui nò potius de foro ad stipulatorem,
quàm eiusmodi hominem etiam si opibus ante-
cellat, sibi generum esse velit.

In stat

*In statuam Memnonis in Aethiopia.
Contra aduocatos.*

*Memnonis effigiem iam non mirare viator,
Quæ tacet, & Pharij signa dat Harpocratis.
Sed cum sol radijs os pelluſtrauerit eius,
Incipiet fari quæ taciturna fuit.
O quàm difficilis promittreſponſa patro nus,
Ni manibus præſens cernat adeſſe lucrum.
Sed tunc ille reis oracula Delphica reddit,
Cum feriunt oculos aurea dona ſuos.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

MEMONON deus oraculis reddendis & magno populorum cōcursu tota Æthiopia nobilitatus, statuam habuisse fertur, quæ ad consilium expetita non prius responsa dabat, quàm sol in eam radios conuertisset. simul atque verò aspectum solis persenserat, eos qui sciscitatum venerāt, certos compotēsque consilij dimittebat. Quo genere narrationis appositè eos qui in foro togati volitant, quique in causis agendis precarium quæstum faciunt expresseris. Quos si animi dubius, de lite aliqua in deliberationem voces, nisi prius pecuniam numeres, citius profecto aquam ex pumice extorqueas, quàm ab illis rationem consilij tui. Quòd si (ut inquit Persius)

Dolosi spēs refulserit nummi, „

splendorque ille solis, qui in nonnullis numismatibus cælatus apparet, aciem oculorum cōtigerit,

Coruos poëtas & poëtridas picas, „

Cantare credas Pegaseium melos. „

Quod avaritiæ genus, & si non tam iis qui causas agunt, quàm iudicibus sit vitio vertendum, non est tamen dignitati eorum qui leges tractant consentaneum, tanto acquirendæ pecuniæ desyderio teneri, ut nisi eius auspiciis nihil quicquam aut priuatim, aut publicè aggredi velint. Nam & Romaniveteres lege Cincia lata conductò causas agere vetuerunt: quòd hac cautione nō patronorum tantum, sed etiā totius ordinis amplitudo cōtineretur. Aliquot verò pòst sæculis, cùm nec vetustas

stas ipsa vulgi opinionibus oppressa satis maiestate suam tutaretur, leguleiorum cupiditati permissum est, ut praestantissimum postulandi munus autoritate legum abduceretur ad praeium: hac moderatione adhibita, ut in singulas causas non plus quam centum aureos clientes appendere. In quo & si legum autoritas satis momenti ad excusationem habitura sit: verendum est tamen ne ex decretis illis plus sibi licere velint, quam Christiani Evangelij decus pati possit. Nam si egentibus rerum adiumenta edicto Evangelico iubemur impertiri, qua quæso incitatione in eos consiliis nostris adiuuandos esse debebimus? quæ res etsi bene & feliciter illis euenerit, nihil tamen nobis hoc nomine sit decessurum. Qui enim (ut ait Ennius) alteri de suo lumine lucernam accendit, facit ut nihilominus ipsi luceat cum alij accenderit. Ego verò etsi iis minime subiratus esse velim, videatur tamen plurimum offensionis habere, si tenuiores qui pecuniam quam non habent, prestare nequeunt, consiliis nostris arceantur. Iam verò maiores nostri domum Iurisconsulti oraculum totius ciuitatis appellauerunt, ad quam si non reges & principes, at certè tribules & ciues ad consilium accederent. Nonnullorum vero aduocatorum ædes, accommodatius opinor ἐμπόρια ciuitatis appellare queas. Et certè plerunque euenit, ut qui aliquid à mercatoribus emunt, illis multas summas reliquentur. at cum nonnullis pragmaticis nihil egeris, nisi pecunia in numerato sit. Demosthenes quidem vir dicendi laude praestantissi

mus, non tantum pecuniam accepisse, vt causas ageret, & pro amicis reis de manibus iudicium sententias extorqueret, sed etiam magnò tacuisse fertur. Tanta enim erat in eo homine eloquentiæ vis, vt eos qui audirent quo se cunque raperet, posset dicendo impellere. Cui fortasse sit indulgendum, quòd nunquam ad dicendum paratus accesserit, nisi summis vigiliis & labore diuturno actiones suas secum ipse esset meditatus. Et æqualis temporum illorum Isocrates, cum (vt ille de se testatur) ingenua quadam timiditate à dicendo refugisset, orationem vnā viginti talentis vendidisse fertur. Illoque maior natu Lysias, cū opinor populi mores ferre non posset, delectatus re sua familiari nonnullas orationes domi conscripsit, quas amicis iisq; qui lite pulsabatur, proscriberet. Quod hominum tenuitati & studiis sit permittendū. Neque enim ij qui honorarij spe in iudiciis & foro versantur, mea sententia improbandi sunt: sed si quis est inter eos quē tantū virtutis forma retineat & oblectet vt pauperes patrociniū suo gratiaq; iuuet, & in causis agendis eiusmodi hominibus liberalē operā præstet, is bonorū iudicio Christiani hominis laudē videatur esse cōsecutus. Atq; vt præstantis & excelsi animi est, eum qui rem habeat, sine mercede causas tractare, ita iis quibus res paulò angustior erit honesta lucri & vtilitatis ratio nō erit inuidēda: si modo ab honestate nō sit separata. Quidam sunt enim in eo genere tā parū verecundi, vt neq; dignitatis, neq; ordinis rationē habeant, sed tantū naturæ suæ, quæ aliorū substantia & opibus nec expleri quidem potest.

*In statuam Iouis.
Vindieta diuina.*

*Iuppiter, & therea qui fulmina vibrat ab arce,
Intextos lana fertur habere pedes.
Tardior ira Dei, & lento vix cognita gressu,
Vltrici insequitur crimina nostra pede.*

C iij

NARRATIO PHILOSOPHICA

QUANTUM apud veteres Ethnicos mirifica illa dei benignitas & clementia nullis illorum monumentis consignata esset, facile tamen rerum & euentorum coniectura sunt adducti, vt honorificentissimè de ea prædicarent. Cum enim perspicerent Deum ad nocentium delicta tandiu cõnuere, neque eum de sceleratis hominibus pœnam nisi serò repositum, illum laneos pedes habere crediderunt, quòd incredibili tarditate, aliquãdo tamen, insperantibus nobis inuindictam scelerum immineret. Et apud Hebræos, quibus ille antiquitus propter beneficiorum magnitudinem familiarior erat & notior, maiorem in modum iracundiæ sustinens exprimitur, quique nisi rebus propemodum desperatis ad supplicium accedat. Verum ne tanta illa mansuetudinis laus perditos homines, quos vel peccare delectat, facilitate delinquendi incitaret, eum supplicij tarditatem, seueritate farcire voluerunt: vt homines omni flagitiorum genere impuri nihil ex diuturnitate temporis, compendij causæ suæ accedere iudicarent. quod in omnium longè crudelissimo Sylla accidisse historiæ testantur. Cum enim ciuili bello Marium confecisset, deinde victor omnia misceret, sibi viueret, ciues circumscriberet, ita dictaturam gessit, vt nihil eum sceleris, nihil crudelitatis præterierit. Qui verò dies à tantæ dignitatis perfuntione illi aditum ad quietem dabat, is omnium ei calamitosissimus apparuit. Nam deposita dictatura iam natu maximus tantis corporis doloribus

bus cruciatus est, vt omnium iudicio mors tam lu-
 ctuosa vitæ felicitatem deleuerit. Marcus verò
 Crassus cum Syriam cum imperio esset ingressus,
 Ierosolymam florentem opibus venit, vbi ea quæ
 orientis reges à multis sæculis in templo domini
 consecrauerant, quibusque Pompeius Magnus
 tantarum nationum victor pepercerat, diripuit.
 At ne ille quidē tot manubias in patriam retulit.
 Nam & non ita multò pòst tempore filium crude-
 liter interemptum à Parthis vidit, & tandem amif-

so exercitu miserrimè concidit. Sed hæc opi

nor Christianis non probantur, qui-

bus hac vita non est circunscri

ptus mercedis aut sup

plicij locus.

C iiii

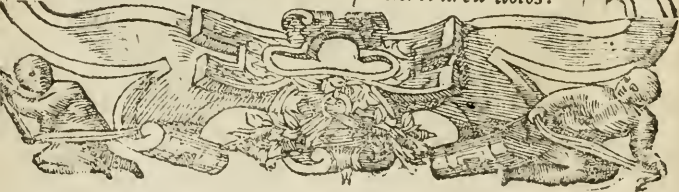

Ad ficum.

In eos qui promittere, quàm facere maluerunt.

*Silubet, in signem, quam mittimus, accipe ficū,
 Forsan & hac vita corriget acta tua.
 Vere nouo nullo florum vestitur honore,
 Et tamen autumnō dulcia poma gerit.
 Quid tu me dubiū toties promissa moratur?
 Quod spondes primū, si sapi, illud age.
 Talia vel miseros possent promissa beare,
 Ni structos tandem proderet arca dolos.*

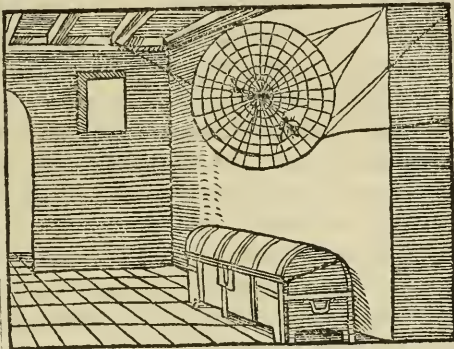
NARRATIO PHILOSOPHICA.

NVLUM opinor est hominum genus, quod propius ad leuitatem accedat, quàm ij qui dum promissis, æqualium suorum beneuolentiã aucupantur, in illisque fidem & nomen dissolvere aut nolunt aut nequeunt, efficiunt eos apud quos in promissum ierunt, locupletissimos testes incōstantiæ suæ. Vt enim æquabilitas in omni vita, & dictorum factorumque constantia semper laudanda est, sic nihil est humanæ societati magis contrarium, quàm promissorum liberalitatem factis non consequi. In quo adhibenda fides esset, quæ quanquam ipsa verni temporis serenitate minimam baccharum spem hominibus iniiciat, neque florem edat, autumno tamen poma toto orbe nobilitata proferre solet. Qui igitur rationem cum terra habuerit, (cuius, ut inquit ille, tanta est benignitas ut nunquam recuset imperium, reddatque semper cum fœnore quod accepit) & ex arboribus quid in vita sit agendum didicerit, tantum sanè imperabit ille sibi, ut lubenter ad ea explenda accedat, in quibus fidem suam pollicitatione obstrinxerit. Alij verò sunt qui in nonnullis magistratibus renuntiati, incredibilem sui rerum bene gerendarum expectationem apud omnes concitant: in eos populus oculos defixos habet, ad illos omnes constituendæ reipublicæ causa prospiciunt. Hi simul atque in dignitate fuerint locati, ita se gerunt, ita in magistratu versantur, ut facilis sit omnium existimatio, quantum nos eorum fi-

des, & nostra de ipsis opinio fefellerit. Nam cū priuati procul ab omni ambitione degunt, facillè animaduertūt in. quo offenditur: capessētes autē gubernacula reipublicę, capti credo cōmodorum magnitudine, iudiciū omne cū pudore abiiciunt: audentque eorum perpetuam propugnationem suscipere, quę antea acerrimè fuerāt infectati. Iam quotus quisque est eorum qui in rebus agunt, qui si non cognitione, at saltem auditu non attigerit, ex bonis ecclesiasticis nihil nisi quadrantem rationibus suis inferre possē: reliqua autem pauperum tabulis ex lege canonum esse inferenda. Hoc certè tam peruagatum est, ut in ore sit omni populo. qui tamen sunt in illa causa, non grauatè patiuntur se in eo temporum errore versari, honestiq; rationem specie vtilitatis conuelli. Ac mea quidem sententia, qui vtilitatem pugnantem cum ratione, virtute superiorem esse volunt, quibusq; plus lucra domestica, quàm dignitatis momenta pōderari solent, hi à rerū & publicarū & priuatarū administratione alieni esse debent. Vix enim est, ut
in publico magistratu designatus præclarè
se gerat, qui curam, studium, industriam
denique omnem in re familiari
tuenda & augen-
da collo-
carit.

Ad araneam, vulgatū ex Diogene.

In corruptos iudices.

*Dum volat, elata telas disrumpit Arachnes
Oestron, & impavidè mollia pensa terit.
Sed capitur tenuis macilento corpore musca,
Nec fugit arguta retia ducta manu.
Sic pauper posita sortes vix effugit vrna,
Sed dives rupto vimine tutus abit.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

VETVS & iam ab antiquis ducta temporibus ad nos eorum permanuit improbitas, quibus cum decretum esset in eo se genere maxime exercere, quod in publica rerum moderatione positum est, tamen tam sordide in præstantissimis illis muneribus se gerunt, ut suorum commodorum solum rationem habeant. Nam si æquitas illa est
 » quæ omnia recta & inflexibilia exigit, si ea est iuris ratio, ut neque inflecti gratia, neque perfringi
 » potentia, neque adulterari pecunia possit, videatur sanè iudicanti religioni magnopere consentaneum, in sententiis ferendis æquabilitatem servare, eundemque semper ad iudicia vultum afferre, quæ in Socrate omni vita fuisse accepimus. Quod
 » si quis in vindicandis sceleribus se sui quam legum simile esse mavult, & in pœnis constituendis potius gratia aut iracundia quam æquitate ducitur, quæ pestis homine illo in republica perniciosior esse potest? Seuerissimè nonnulli ad pœnam expetuntur, alij iisdem de causis ne appellantur quidem: Perditis civibus tutò in civitate licet degere: ij autem quibus pro singulari quadam virtute, victus publicè in aliquo Prytaneo ex Senatusconsulto decernendus esset, sapissime in periculum famæ & capitis sententiis iudicum vocantur. Atque utinam iudices nostri tanto studio præsidia æquitatis sibi retinenda esse proponerent, neque magis gratia alicuius aut benevolètia de officio deduci possent, quàm Herculé illud à voluptate alluci potuisset. Xenophon refert. Nunquàm enim qui vel iratus,
 » vel

vel amicus accedit ad sententiã,eam mediocritatẽ
tenere potest, quæ inter nimium & parum iacet. ”
Nã quis erit in causis decidendis apud eos iusti- ”
tiæ locus, qui se non tantum ad voluntatem po-
tentiũ nutumq; referunt, sed iudiciorũ maiestatem
mercede sola metiuntur? Si quid homini pauperi
cum diuite negotij est, & diuitẽ in causa iure infe-
riorẽ futurum longe ante præsentiant, ita res ex-
pedietur, vt aut lōga mora aditusque difficultate
pauperi homini fastidiũ adferat, aut instrumenta
litis eo deponat loco, vnde nunquã in verũ solem
proditura sint. Neq; vero Diogenes Cynicus insci-
tẽ istum in suffragiis ferendis modum, araneorum
telis similem faciebat. Vt enim grandiores muscæ
quæ a fila nuncupantur, facile araneorũ telas per-
transeunt: at paruæ & tenues illis irretitæ la-
queis capiuntur: sic homines haud magna in re
quantumuis tamen fidei pleni, vix temere iudiciũ
anfractus effugiunt: iis verò quibus liberalior for-
tuna est, etiam inter media iudicantium subsellia
licet tutissimis esse. Quod si ita se in eo ordine ver-
sari prædicet, quod forsã aliqua animiegritudine
& metu fracti, in potentissimos legibus, cōstituere
nō audeant, hoc ne illis quidẽ patrocinari queat.
Aut enim ij partes quæ sibi à populo vel principi-
bus attributę sunt, tueantur necesse est: aut omni-
no priuati domi degant. Multis certẽ, quanquam
sint pusilli & angusti animi, nunquam vitio
versum est, quod res magnas plenasque peri-
culorum non audeant. Iis autem quorum ambi-
tionis labore vita occupata rebus publicis geren-
dis

des implicatur, non sit ignoscendum, si eiusmodi
agrotationes ad rerum administrationem attule-
rint. Præstat enim dignitati fortiter cedere, quàm
nulla cum laude in officio esse. Neque tamen hoc
apud nos consilium magnopere sit necessarium,
quibuscum ex principum clementia tam feliciter
actum est, ut semper virtutis & iustitię valeret au-
thoritas. Quòd si qui sunt tam magno & forti
animo, ut etiam contra potentissimos decreta fe-
rant, neque metu à saluberrimi Senatusconsulti
perscriptione abducantur, satis sibi persua-
dere possunt, se eius consilij princi-
pes non tantum laudatores, sed
etiam adiutores ha-
bituros.

Sybaritba in plateis .
In leuiculos huius temporis.

*A spice ut in plateis furtilis resupinus oberuat
 Et molli ingreditur compita nostra pede.
 Vique pererratis fragrat lacinia vicis,
 Et siccam infecto murice verrit humum:
 Gaudet & insulsa tunicati voce popelli,
 Et putat his omnes fallere posse dolis.
 Transuersosque sibi spectantem colligit hircos;
 Dum studet in populo tertius esse Cato.
 Hinc hinc, hæc pauper nouit fastidia Baucis,
 Nam doctis fidei frons habet ista parum.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

INTER eas malorum omnium & voluptatum illecebras quæ quondam apud Sybarithas vixerunt, nulla magis reliquarum gentium risu & stomacho excepta est, quàm mollities, quæ iis quoties de domo in publicum processissent, familiaris fuisse perhibetur. Nam tantus erat in illis fastus, tanta in ingressu mollities, tam impotēs aspectus, tanta denique investis compositione cura, ut quidvis potius quàm homines esse facile adduci potuisses. Sed quis tam leuiter sapiens esse potest, qui eiusmodi ineptias vel apud imperitam multitudinem aliquid authoritatis & momenti habere credat? Quis est tam totius humanitatis expers, qui istos fucos moderatè & æquo animo ferat? Nec enim tam aspernandæ homini partes à natura, datæ sunt, ut illi in rebus adumbratis ponendus sit dignitatis decor. In quo vident illi qui apud nos, quotidie multo serico, multis vnguentis in publicum prodeunt, quantum se de nobis fefellit opinio. Nam à quibus plurimum gratiæ & mirationis se aucupaturos iudicabant, eos profecto colligunt sempiternos testes insipientiæ suæ. qui si se Q. Hortensium imitari dicant, quæ homini, quòd ordinem & cultum vestis suæ conturbasset, actionem ferunt intendisse: ne tamen mihi tantam infantiam etiam oratore Hortensio probauerint. Quid enim tam flexibile, tamque lubricum esse potest, quid porro ab homine tam alienum, quàm ex eo laudis argumentum quærere, cuius fructus ut in sola hominum opinione iacet, ita non

potest esse diuturnus . Inest certè maximèque in summis & excellentibus animis gloriæ cupiditas , quæ tam virtuti ipsi coniuncta est , vt vtriusque consensus sit æternus. Sed tamē nullus eorum imperatorum qui patriam spoliis suis triumphisque decorârunt, ex re tam ludicra aditum ad gloriam homini patere existimauit . Quibus autem propositum est pro republica aut fide fortiter dimicare, quique nullum de publica salute cogitandi tēpus intermittunt, iis opinor sit permittendū, si gloriam tanquam benefactorū & testem & mercedē se sequi dicant. Qui verò in ea sententia sunt, vt perpetuam pro laribus sepulchrisque suis propugnationem suscipiant, nec quicquam otio præstantius esse ducunt , quia longissimè à vera laude & rectefactis absunt , ad vmbras & simulachra cōfugiunt, atque ex eo se laudari volunt , quod post homines natos gloriosum duxit nemo. Neq; enim tanta est inertia temporum, vt imitatrix boni inanis & pondere & natura sua speciem illam honesti apud homines referre queat. Nam vera gloria radices agit & propagatur, facileque se ab iniuria mortalitatis & silentij vendicat : ficta autem tanquam flosculi (vt inquit ille) celeriter decidūt: neque quicquam est perpetuum, nisi quod virtute & rectefactis tibi paraueris. Quòd si eam lasciuiam tam impensè probant , vt de illa nunquam deduci possint, quæso ne tam ridicula apud eos inculcent , qui de actionibus honesti iudicare possunt: sed ea ipsi coram tribulibus suis bonis viris depromant: quibus forsan , vt de suis dicebat Lu-

D

cilius poëta, plus palatum quàm cerebrum sapit .
Diogenes quidem , si quando in eiusmodi homi-
nes incidebat , nullum sibi præsentius contra eam
importunitatem remedium à diis immortalibus
euenire precabatur, quàm in lapidicinas longè ab
duci: vt quos contuens ferre non poterat , diutius
,, audire non cogeretur . Lenius Plato , ne quando ,
,, inquit, in simili errore verfer. qui si opinor homi-
nibus istis esset vsus , nihilo forsan Diogene fuis-
set placatior . Quis enim tanta animi facilitate
est, aut potius tam sensu videndi & audiendi
caret , qui vel si ista dissimulare queat,
his tamen possit non vehe-
menter offendi?

*Libertas cuius proprium est,
Sic viuere vt velis.*

*Annulus articulos si quādo astringit & vrget,
Hunc subito innocuis excute de manibus.
Stulte quid affectas alieno viuere voto?
Nullolibertas ere, librāque licet.*

D ij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

M IHI olim temporum nostrorum reputatio
 nem facienti quæredum visum est, quæ duæ
 res in hominum vita essent, quæ animos nostros
 maiori voluptate incensos ad se prolectarent. In
 quo etsi difficile factu sit æstimantem non offen-
 dere, non tamen procul à vero discessionem fecis-
 se iudicetur, qui de libertate & avaritia ita statue-
 rit, ut nulla re magis homines in vita retineri pos-
 se arbitretur. Nam ut avaritiam (quæ quantum a-
 pud multos autoritate valeat satis perspectum
 est) relinquamus, tantum semper ponderis omnium
 concessu libertas habuit, ut nemini parere animus
 bene à natura informatus velit. Quo in genere
 principes illi philosophi fuerunt, quibus cum idem
 propositum fuisset quod regibus, ut nemini pare-
 rent, libertate vterentur, facile eam sententiam a-
 „ nimo sunt complexi, quæ imperia & dominatus
 „ externaque subsidia infra hominem posita esse iu-
 „ bet, & otium rebus omnibus anteposit. Quid enim
 „ est tam elatum & magnificum, quam id ipsum cu-
 „ ius habendi cupiditas, & seruandi metus reliquos
 „ homines miserè cruciat, fortiter aspernari, ea au-
 „ tem in summis bonis ponere, ex quibus animus sa-
 „ pientis vere diues appellatur? Iam igitur in eo ho-
 minum genere non nisi incredibilis virtutis signi-
 ficatio esse potest, qui ita sunt affecti ut magistra-
 tus contemnant, gloriam negligant, popularibus
 studiis nihilò capiantur, in domestica autem liber-
 tate & quiete mirificè sibi placeant. Et ex homi-
 nibus quidem nostris vehementer laudo eos, qui-
 bu

bus quanquam vocis suauitatem, firmissima latera, æquabile dicendi genus & profluens natura cōcessisset, vereque tales effecisset, qui in foro summa cum gloria, & amplissimis commodis vererentur, tamen semetipsos à subselliis illis & iudiciorum strepitu voluntate remouerunt: nihil propius homini Christiano iudicantes, quàm fructū otij ad rerum magnarum cognitionē traducere, aut saltem nō iis ipsis delectari, quæ homines imperiti, vel qui suo magis quàm alieno iudicio sapiunt, pro bonis & valde appetendis ducunt. Et opinor valde gloriosum est, res angustas si modo ” adsit otium & quies, clientelis potentium antepo ” nere, vereque regium & liberalitatis plenum do ” mesticam tenuitatem quiete & tranquillitate sola ” ri: quæ tam nonnullos voluptate incendit sui, vt ” plerunque magnorum hominum liberalitatem & beneficia non inuiti defugerent, dum impendiō verebantur, ne extati meritorum ratione illis aliqua imminutæ libertatis labes inuri posses. Omni no autem misera est eorum conditio, qui se ad aliorum nutum & voluntatem conferunt. Neque ” enim illis ex animi sententia viuere integrum est, ” neque planè laudabile eorum vultum non diligenter obseruare, quorum authoritati & mancipio seipso dediderunt. Iam verò vt cætera incommoda omittamus, quid tam parum liberale est, quàm ita ex aliorum affectibus pendere, vt neque ridere, neq; tecum meditari, neque lugere, nisi ex vnus perturbationibus queas: & velut priuata animi incitatione deposita, nisi illius sensu nūquam

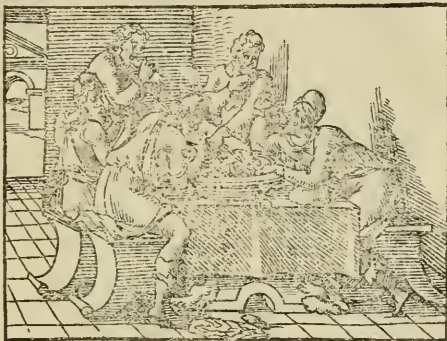
moueare: eius olfactu, gustatu, oculis, solùm odo-
 reris, gustes & videas. Quod verò omnium longè
 turpissimum est, eiusmodi homines sapissimè ne-
 fariorum scelerum non testes tantum, sed & par-
 ticipes adhibentur, & plerunque aut verecundia,
 aut animo fracto ea coguntur approbare, quæ im-
 manissima esse semper iudicarunt. Ego quāquam
 ab hoc seruitutis genere vel natura longissimè ab-
 sim: tamen tam me ipsa vitæ species offendit, vt
 neque eius probitate cui sit inferuiendum, neque
 commodorum magnitudine, vt eam rem compro-
 bem, adduci possim. Atque, vt breui dicam, is mi-
 hi videbitur sapere, qui, vt dicebat Plato, nō aliun-
 de pendebit, neque extrinsecus bene aut male vi-
 uendi suspensas habebit rationes. Nam & qui
 alterius causa malè & contra leges egerit,
 id assequitur, vt etiam eum cui hoc
 præstitum voluerit, facti de-
 risorem ha-
 beat.

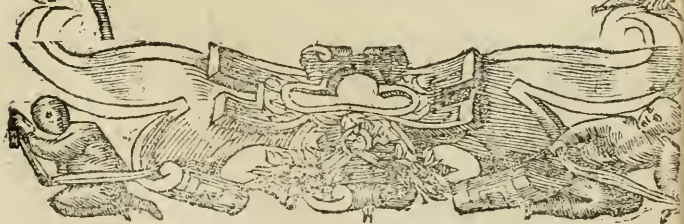
In symbolum Pythagoræ.

In scaphio ne edito.

*Quisquis es in scaphio qui festa obsonia cõdis,
Non est hæc nostræ commoda mensa gula.
Quos habet attomitos vitijs mēs improba, iustus
Indignos aditu iudicat esse suo.*

D iij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

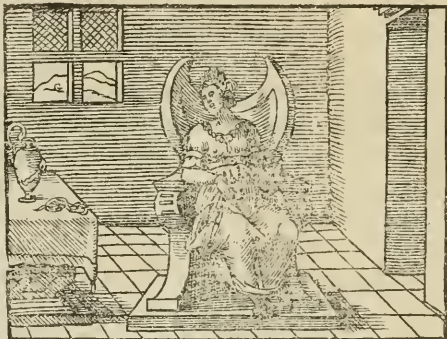
PYTHAGORAM summæ authoritatis philosophum feueriſſima ſententia ſuis edixiſſe ferunt, ne omnino in ſcaphio ederent, néue ea obſonia quæ ſumma ſua benignitate natura nobis cōceſſiſſet, parum honeſto vaſe deturparent. Quo dicendi genere homo prudentiſſimus alumnos diſciplinæ ſuæ, à nefariorum hominum cōgreſſu & amicitia reuocare nitebatur. Vt enim præter dignitatē paterfamiliās facere exiſtimetur, ſi ex lauto inſtrumento ea vaſcula in vſum menſæ dedicet, quorum aſpectus animos hominum ad turpem cogitationem ſit deducturus: ita is optimam ſibi naturam inuidiſſe ſit iudicandus, qui perditos ciues cōgreſſu, ſuffragio & aditu dignos putauerit. Quid enim tam moribus inculpatis inimicū eſt, quàm cum iis ipſis coniunctiſſimè viuere, quorū non ſolum dicta, ſed & facta, præſtantiſſimas virtutis actiōnes conantur euertere, & honeſti ſpeciem imitatione boni ad impuriſſimas voluptates traducere. Iam verò tales à natura creati ſumus, vt nobis illius adiumentis (ſi tamen ab ea non diſcedimus) ſatis eſſe poſſit ad bene beatæque viuendū. Sed plerunq; accidit, vt præclara illa omnia virtutum ſeminaria ſcleratorum colloquio & vſu obruantur, neque amplius naturæ lumen eluceſcat. Itaque rempublicam gerentibus id primū enitendum eſſe ſcribit Plato, vt ſcleratos homines è finibus expellant, néue eos diutius in ciuitate eſſe ſinant, quibus ſtantibus in republica ſplendor & quies retineri non poteſt. Quid enim nouarū volupt

luptatum artificibus (quibus tamen Xerces præ-
mia lege constituit) quid nouorum portiorum
& tributorum inuentoribus (quos Dionysius ty-
rannus mercede honorauit) in bene morata ciui-
tate negotij est, vt eodem iure cum reliquis bonis
cenferi debeant? Quid enim aliud agunt quàm vt
publicum otium cōsiliis perturbēt suis, summorū
virorū principatū penitus de republica deleant, &
tenuiores in discrimen fortunarum & capitis vo-
cent? Quod hominum genus & nostra ætate ali-
quando, & etiam patrum memoria multas ciuita-
tes lacerauit: digni opinor quibus decernatur in
foro statua, in senatu locus: adde etiam si placet,
victum in Prytaneo: vt ab ea republica
pro qua tam bene & nauiter la-
borauerint, summis benefi-
ciis in luce bonorum
omnium au-
geatur.

D ▼

*Ad statuam Cassandra.
In consuetudinem fori.*

Concinni infelix casus Cassandra futuros,
Pergamâque Argolicis depopulâda rogis,
Sed frustra eximiae prostant oracula vatis,
Fœmineisq; fides non datur augurijs.
Sunt quibus est Piliæ præstas faciûdia linguae.
Quosque iuvat Samij clara saphia senis.
Nec Lugdunensis metuant certamina cœstus,
His tamen ab nostri non fauet aura fori:
Hos infausta premunt quintæ præsagia luna,
Et fouet exiguo sportula curta foco.

NARRATIO PHILOSOPHICA

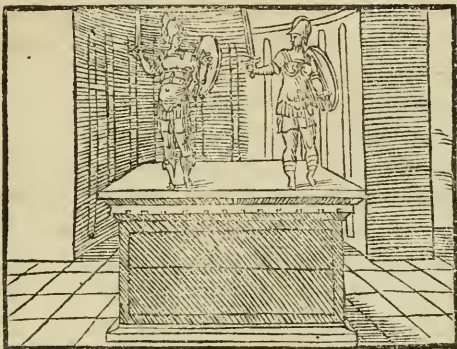
CASSANDRAE Priami regis filiae infortunium iusta miseratione prosecuti sunt nonnulli, quòd cùm ab Apolline diuinandi scientiam accepisset, tamen tam obscurè in illo munere versata est, vt futura quidem longè antè prædiceret, sed ex omnibus ad quos ea res pertinebat, fidem faceret nemini. Nam & flagrante bello Troiano, nisi Helena restituta cum Græcis reditus in gratiam intercederet, excidium celeberrimæ vrbis vaticinata est: neque tamen præfensionibus suis quicquam profecit. Præterea cùm capta & incensâ Troia, eadem vates Agamemnoni sorte obtigisset, multa amplissimi regis euenta præfagitione complexa est: præuiditq; futurum aliquando, vt ille ab vxore sua extrema pateretur: quæ diuinationes cùm nihil ponderis apud eos quorū magnopere intererat, habuissent, etiam in ipsâ tristissimi casus acerbitate, homines illos vel ipsa memoria perculerunt. Non omnino Cassandræ, meo quidem iudicio, dissimiles videri possint, ij qui in foro togati volitant, & in centumviralibus publicisque iudiciis vicariam litigantibus operam suam præbent: inter quos innumerabiles reperias iis artibus quæ libero homine dignæ sunt, mirificè instructos, quiq; ad ea humaniorū literarū præsidia incredibile iuris & legū sciētiā adiūxerūt: sed tamen nescio quo illorum fato ab omnibus contemnuntur, & plerunque iis fama concedunt, quos omnibus scientiarum ornamentis facile superabant. In quo etsi graue est iis principem locum

cum

cum cedere, qui tecum magnarum rerum cognitione non sint comparandi: ferendum est tamē (vt
 » in quadam oratione L. Crassus grauissimè prædi-
 » cauit) in iis ipsis te vinci quæ labore & industria
 » homines sibi parare nequeunt. at. in his gloriosum
 est multis antecellere , quæ neque fortunæ, neque
 potentium gratiæ accepta referre debeamus. Etsi
 » enim fortuita plerunque mirationem & cla-
 » mores faciunt in populo, ea tamen so-
 » la verè laudantur, quæ cum vir-
 » tute & priuata cuiusque
 » animi incitatione
 » coniuncta
 » sunt.

*Ad stituam Palicorum.
In periuria fori.*

*Aspice Pœna fides, verique ignara Corinthos,
Et queruli interdum turba togata fori:
Anne hominum credis periuria ferre Palicos,
Cum spernas iusti numina summa Dei.*

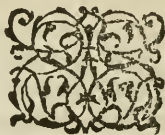
NARRATIO PHILOSOPHICA.

APUD Catanam in Sicilia duo amnes sunt, qui Delli vocantur, hi ab incolis quondam maxima veneratione habiti sunt, quòd ex eis Palicos geminos fratres emerfisse, & amœnissimam hanc lucem aspexisse antiquitas credidisset. Cùm enim Thalia nymphea ex Ioue grauida metueret, ne quid sibi periculi à Iunone crearetur, precibus à Ioue contendit, vt in tam propinquo discrimine terra sibi dehisceret. Quod cùm esset factum, diuinitus tamen accidit, vt ipso partus die fratres Palici è terra emergerent, & Iouis beneficio in vitam ingrederentur. hi propter mentis integritatē opinor, præstandis iuramentis testes adhiberi consueuerunt, atque ea conceptorum verborum forma erat, vt si conditio sub qua contractus inibatur, euenisset, res aliqua sub religione iureiurandi præstaretur, dato etiam expromissore qui rem totam fide sua esse iuberet. Ex quo efficitur periuriū non sacris monumentis solū, sed & veterum poetarum fabulis nefarium semper scelus fuisse. Ac verè mihi videbor esse dicturus, id quo nomine à reliquis nationibus Græcos videmus inuadi, idem apud iudiciorum & fori nostri pragmaticos in consuetudinem venisse. Nam vt vetus Græcia totius disciplinæ princeps, & Athenæ illæ scientiarum omnium inuentrices semper habitæ sunt, fidei tamen & integritatis laudem nunquam tulerunt: tamque apud eos vulgatum illud fuit, Da mihi mutuum testimonium, vt etiam qui inter illos Græcè nescirent, hoc tamen loquendi genus propt

propter consuetudinem memoria tenerent. Sic licet forum omnium scientiarum quasi quoddam theatrum appellare possis, difficile tamen factu sit ex iis qui pragmatici & procuratores in eo vocantur, aliquem reperire, qui probitatis & fidei gloriam sit consecutus. Qui enim contra iuramenti nexum quem rogati apud acta præstiterunt, iniustas causas tractant, qui diffisionibus à iudice petitis in perniciem creditorum, nepotibus & perditis hominibus pecuniarum solutiones trahunt, qui in mala clientum causa iudicatum non faciunt, qui stipulatiunculis & tricis suis (ut Varro loquitur) apertissima quæque inuolucris obducunt, quam quæso honestatis speciem ad causas agendas attulisse videantur? Sed ut apud Euripidem Ætheocles in Phœnissis, si ius unquā violandum est, „ causa regni violari posse existimauit, in reliquis „ autem pietatem coli debere: sic & homines illi ieiunia, sacrorum ritus & celebritates religiosè obseruant, & piè certe: fidem quoque violari pro scelere ponunt, excepta vna causa pecuniæ: pro qua etiam si Deum & homines non sint cælaturi, propugnationem omnem non dubitanter suscipiant. Neque enim tam oderunt infamiā, quàm amant pecuniam, qua ut de virtute dixerunt philosophi, nihil est illis amabilius, nihil præstantius. Neque verò ad eos nostra pertinet oratio, qui ut magistratus aliquos inire possint, iurati se nihil omnino illorum nomine contulisse, ex professo in amplissima corona iudicum affirmant:

tant

tantum dico,mediocrem sui homines illos in reli
quo honoris cursu expectationē afferre, qui tam
flagitioso scelere principia ineundæ dignitatis cō
secrarunt. Quid enim nos de illis sperare oportebit,
qui se in ingressū præstantissimi magistratus
nefario scelere polluerunt?Itaque non sit fortasse
mirum, si iudicibus tanta flagitij macula impu-
ris, eiusdem notæ pragmaticos, & omni
periurio infames fortuna adiun-
xerit. Digni profecto duci-
bus suis admini-
stri.

In statuam Iouis, ex Homero.

Reges ad curam Dei pertinere.

*Nescis in mentem magno quid venit Homero,
Discipulos reges dum putat esse Iouis.
An quòd eos nulli voluit virtute secundos,
Quois sunt à summo credita regna Deo?*

NARRATIO PHILOSOPHICA

GRAVISSIME, vt omnia, Homerus reges & eos qui latè dominantur, Dei immortalis discipulos, & velut ex eius ludo ad rerum administrationem prodeuntes facit: vt omnes intelligant, principes nō tantum vocatu Dei ad rerum publicarum gubernacula accedere: sed maximè omnium hominum ad curam & prouidentiam summi illius numinis pertinere. Propius enim iudicauit quos ad amplissimum dignitatis euexit gradum, iis constantia, magnanimitatis, cæterarumque omnium virtutum seminaria largiter cōferre. Quales enim eos esse oportuit, sine quibus & stare respublica nequit, & quorum descriptione multarum gentiū moderatio continetur? quod bellè qui præstiterit, eum diuina quadam vi instructum esse mihi persuaferim. Nam in eo omnium ferè nationum consensus fuit, aliquem præ cæteris principatum habere, qui præesset, & cui pareretur: quique legem illam principem quam primum in animis nostris natura peperisset, tueretur: cum qua illi tanta similitudo esset, „ vt verè lex loquens debeat nominari. Quæ enim „ domus, quæ gens, quæ hominum societas sine „ aliquo qui imperet diutius splendorem suum retinere potest? At genus illud imperij quondam ad sapientissimos & sanctissimos quosque deferre batur: quod & in Repub. Romana valuit quandiu ei Reges præfuerunt. Nam & naturæ solertiam imitati homines, ei tantum ad regna adi-
tum

tum patere voluerunt , qui aliqua excellenti virtute cæteris præstaret , vt eius sapientia non illi tantum , verum & vniuersæ ciuitati laudi esset. Neque verò apud Medos solùm , vt ait Herodotus , sed etiam apud omnes populos iustitiæ retinendæ causa bene morati reges sunt constituti : nam inopes à potentissimis pressi ad alicuius clientelam se conferebant , qui eiusmodi periculum ab illorum capite depelleret. Vnde euenit vt ciues non grauatè illi obediant , & eum summa obseruantia colant & diligant : quod Charondas summus legislator legibus suis comprehendit . Platonique ex Titanum genere statuuntur , qui magistratuum actionibus aduersari volunt . Itaque doctissimi homines in magnorum principum rebus gestis memoriæ mandandis voluntario otio occupati, illos tam abundantes vrbani & bellicis laudibus nobis prodiderunt , vt non tam eos qui aliquando vixissent, quàm si ab aliquo Deo ficti essent, describere viderentur . Quo in genere princeps Xenophon, cum de Agesilao historiam instituisset, faciliè eas omnes laudes quæ de præstantissimo principe dici possunt , vno libro complexus est. Et multis ante sæculis Homerus Vlysssem tot sapientiæ ornamentis præstantem facit, vt non tam ille natus, quod cæteris commune est, quàm summo deorum immortalium beneficio hominibus donatus esse videretur . Iam quis nostrum cum Virgilij libros diuinitus scriptos, in quibus semper Æneas exprimitur , legit , non

existimat Æneam tantis illis virtutum insignibus ,
 quasi de schola summi Dei instructum ad rerum
 administrationem processisse? Vnde & apud Esaiã
 Dominus Cyrum superiorem, Mesiã & vnctũ
 suum appellat, vt omnibus sit exploratũ, eos quo-
 rum temperatione principatus & imperia tenen-
 tur, nisi Dei suffragio & gratia in tãtum honorem
 non venire. Nam his, vt inquit sapientissimus ille
 „ Nestor apud Homerum , Ζὸς κῆρ δ' ἔδονερ. Vnde
 & nonnulli reges signis & prodigiis, priuatis ho-
 minibus pręstiterunt, & ea gesserunt ipsi, quę ad
 diuinitatem proximè accederent. Nam & Vespä-
 sianus proconsul Syrię cũ tumultu militum Im-
 perator esset appellatus, homini cæco oculos, &
 leproso sanitatem restituisse fertur, cũ nusquam
 antea de se tale quicquã cõcepisset. Pyrrhũ quoq;
 Epirotarum regem historię narrant multos con-
 tactu sanauisse. Omitto multa de Christianissimis

Gallorũ regibus dicere, quę propter exem-
 plorũ multitudinẽ nobis sunt notio-

ra: ex quibus omnes ferẽ popu-

li in grauissimis morbis

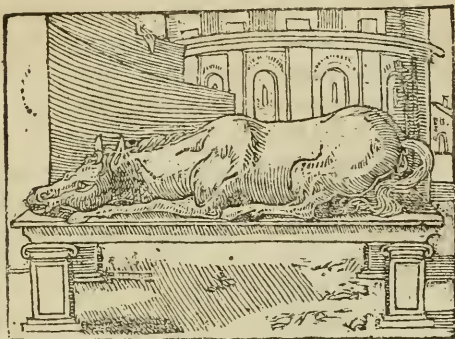
fructus capiunt

diutur-

nos.

Honor debitus.
In disciplinam temporum.

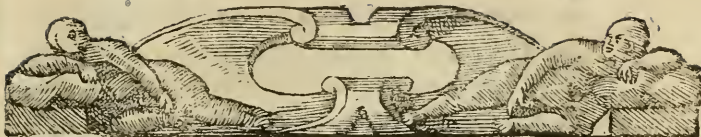
Fortis equa, ô quoties hederis victricibus vsa,
Norat Olympiacis vincere carceribus.
Huic statua & tumulus post vltima fata
dicantur,
Et datur in manes debita palma suos.
Quin & honorat & statuunt delubra Diana,
Quos posuit mundi ius dare cardinibus.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

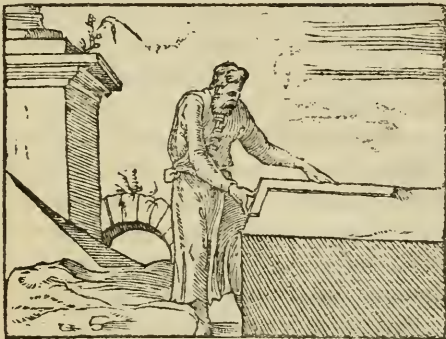
V E R V S fuit & plena religionis apud maiores beneficij referendi consuetudo, vt nō tātūm hominū memoriā qui praeclarè & fortiter aliquid in republica gessissent, monumentis & trophæis consecrarent: sed bruta quoq; animātia, quorū vir tute res feliciter esset gesta, tumulo & statuis honorarent. In quo Alexāder, mea sentētia prestitit cæteris, qui cum Bucephali equi sui dexteritate multa belli discrimina superasset, illi mortuo exequias duxit, & tumulum posuit, deq; eius nomine post Thebārū expugnationē, vrbē edificauit. Et Plinius author est Agrigēti multas pyramides equis locatas esse. Par est enim eorū memoriā nō perire, quorū salus aut utilis reipublice fuit, aut cōiūcta certē publicē salutī. Iam & equo suo dictator Cæsar statuā in æde Veneris genitricis fertur cōsecrasse, humanis pedibus, qua forma ille fuerat: in quo tanta fuit sagacitas, vt præter Cæsarē aliū sessorē admiserit neminē. Gloriosa sanè res, & homine nō ingrato digna, per quos aut viceris, aut rem bene & nauiter feceris, eorū historiā & gesta meminisse. Quo in genere Adriano Imperatori summo honoris fuit Plotina mortua, cuius gratia à Traiano fuerat adoptatus, nouē dies in veste pulla incessisse, eiúsque nomine pro memoria tāti beneficij templū dedicasse. Nā qui per equā euasit *ὀλυμπιονίκης*, & quibus per mulieres licet in amplissima dignitate & fortuna esse, parū memores & grati videātur, nisi illis gloriam etiā post aras cōmunicarint, quorū opera ad tantum honorem aut magistratū sunt producti.

In nor

In normam Lesbiam.

Bonus iudex.

*Aspice vt in partes semper tornatilis omnes,
Se subiectam operi Lesbia norma facit.
Intus saepe latet scripta sententia legis,
Qua solet in tota iudicis esse manu.
Hanc ille in varijs rerum variare figuris
Debet, non vnum semper, idémque sequi.*

E iiii

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NORMAM Lesbiam non iniuria veteres cæteris prætulerunt, quod ea flexibilis & tenera quocūque duceres facile sequeretur, seque ipsa operi cui adhiberetur, scitissimè accommodaret. Reliquæverò hoc ipso minus cōmendantur, quòd si forsan sint breuiores, neque ad iustam operis magnitudinem deduci, neque si longiores in angustum contrahi possint. Quod doctissimi homines ad eos qui iurisdictioni præessent pertinere crediderunt, vt hi in hominum controuersis explicandis se normæ Lesbiæ quàm cæterarum similes esse mallerent, neque semper in omnibus litibus eundem teneret cursum, sed variè ex personis causisque statuerent. Nam si is esset forensium causarum status, vt eæ semper ad infinitum quoddam genus referri possent, esset certè in iudicando perfacile summa illa capita sequentem nihil offendere. Sed quia iis rerum & euentorum procellis obruimur, vt in tanta factorum varietate nihil prope alteri simile possit apparere, rationem habet, vt qui in munere iudicandi versantur, ad specierum diuersitatem animos suos accommodent. Semper enim iudicantium religioni moderatrix fuit factorum varietas, quique optimè iudicat is maxime omnium in diuersis opinionibus consistit. Nam nunquam in subselliis degentibus laudata est perpetua in vna sententia permanfio: sed vt corporum differentiis obsequi artis medicorum est, etiam si is sit morbus qui talem curationem non recipiat: sic plerunque & personæ & temporis

ris ratio expostulat , vt de constituto & perpetuo quodam iure decedamus, atque ea sequamur, quæ remotis circumstantiis aliquid certè iniquitatis & iniustitiæ essent habitura . Itaque si qui sunt ex nostris, qui tantam industriæ suæ & studiorum fiduciam habent, vt ius illud vniuersum tractatu & rerum varietate infinitum , primum in genera diducere, deinde in mēbra capere se posse prædicēt, vereor ne aut quod auribus inculcant nostris explere nequeant, aut magis oleo & palæstræ quàm foro & pugnæ inseruisse videantur . Quis enim adhuc ex nostris hominibus est inuentus , qui, etiam si ea omnia quæ iurisconsultorum & magistrorum iuris monumentis continentur , memoria sit complexus, non tamen interdum in iudicando offēdat aliquid tale, de quo adhuc nulla rogatio facta est? Cui tam feliciter omnia , quæ vel ad maiestatem imperij , vel priuatorum cautionem pertinent, lecta, audita, disputata esse possunt, qui non aliquando in id genus necessitate incidat , quod maiores sui ne cogitatione quidem attigerunt? Quid igitur instrumenti & facultatis ad legum iurisquē disciplinam attulisse videatur , qui res tantas in summum quoddam genus coegerit, quarū scientia magis singularium notione quàm specierum distributione censeatur? Quod si quis vel industria sua, vel assiduo labore videatur esse consecutus, id tamen aliquando afferet dies, vt opinione posteritatis contractius rem totam conclusisse iudicetur. In quo adhibendi essent illi qui ex vmbraculis eruditorum, vsum legum ad pul-

uerem fori clamoremque perduxerunt. Iis enim solis verè perspectum esse potest, quibus vinculis rerum species inter sese colligantur, vt ad idem genus reuocari queant. Græculis autem hominibus, & iis qui cum lucem illam fori ferre non possent, rerum maximarum notitiam spatiis & deambulationibus suis statuerunt, difficile factum est his de rebus scientissimè iudicare. Neque enim plurimū mirationis habet ea quæ summo studio foeris meditatus, apud concionem de scripto recitare. Sed is mihi videbitur hoc tam præclaro iurisperiti nomine dignus esse, qui de quæstione quæcunque sit proposita, secundum leges, instituta maiorū & ciuitatis iura illuminatè possit respondere. Qui si ius ciuile ad artem & præcepta se redacturum prædicet, plurimū certè apud me & fidei & auctoritatis sit habiturus.

*Ad fontem Dodonæ.
In sibi præfidentes.*

*Fons in Dodona est regi sacratus Olympi,
Qui solet extinctas igne cedere faces,
Accensaq; etiam flammæ exinguere teda.
Hæc est diuinæ regulæ iustitia.
Nam fastu elatos cliuū deturbat in imum,
Et primos illis denegat accubitus:
Sed quos subtenui nutrit Rhamnusia tecto,
Hos pleno cornu copia Diâ inuat.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

FONTEM Ioui sacrum in Dodona fuisse prodidit antiquitas, qui mea quidem sententia & naturæ ductum, & totius orbis miracula superavit. Nam in eo hanc vim & virtutem fuisse accepimus, ut faces extinctas accenderet, & nihilominus si accensæ admoueretur, restingeret. Quod si verum non est, ideo à poetis qui quondam res gestas ad fabularum inuolucra traduxerunt, effectum esse possumus suspicari, ut Deum optimum maximum, quem & Hebræi diuinitatis appellatione I O V A, & Christiana etiam scripta vitæ fontem dixerunt, nobis velut coloribus suis depingerent. Ea enim est Domini erga humanum genus sacris literis testata conditio, ut homines rerum felicitate, & fortuna secunda exultantes, aduersa ægritudine, suorū orbitate & rei familiaris iactura coerceat, & tantum illum splendorem, quo se æqualibus suis semper præluxisse existimabant, quasi vim flammæ, aquæ multitudine opprimat. Cum iis verò quibus inest æquabilitas in omni vita, & idem semper vultus, qui que in rebus depressis animo non franguntur, neque ea expetunt fortunæ adiumenta, in quibus omnia sunt impotentibus & ignavis viris, benignè & liberaliter agit Dominus, & sapissime ex summa generis obscuritate ad omnia magna euehit, ut facile cæterorum luminibus obstruant. Et quemadmodum scite à maioribus laus sequi fugientem dicta est, & sequentem fugere: ita processus rerum maximarum plerunque ab iis quorum ambitionis labore

bore vita retinetur, longo interuallo abest: illos vero sæpe consequitur, qui nihil vnquam tale animo conceperunt. Qui enim ita sunt affecti, vt & modico & suo contenti sint, & pauca pateant in eorum vita quæ fortuna feriat, iis si aliquid paulò fortunatius acciderit, rem totam domino acceptam ferunt, & eam putant sibi velut contigisse de lucro. At qui opum cupiditate incredibili sunt incensi, neque vllum de pecuniis cogitandi tempus intermittunt, si qua in re illorum expectationi fortuna responderit, beneficium illud ascribunt diligentia suæ: & plerunque rerum prosperarum successu tam fiunt insolentes, vt multa sibi Deum optimum maximum reliquari putent. Et grauissima sanè sententia apud Esaïam dominus Assyriorum regem increpauit, quòd rerum gestarum magnitudinem, & præstantissimas victorias priuatis laudum suarum rationibus referret, & quasi hæreditatem gloriæ Dei, & præclarum illud conferendæ victoriæ patrimonium, quod semper diuino numini veteres sapiētes tribuebāt, expilaret. Alio loco etiam regi Babylonis Nabuchodonosor res non modo aduersas, sed planè euersas prædicit, quòd direpta regia vrbe Ierusalem sibi nimium præfideret, neque in tanta fortunæ felicitate, & imperatoriis manubiis autorem Deū citauisset. Itaque mirari desino regnorum euersiones, imperia deleta, conuassatas prouincias, exercituū clades, & mirabiles fortunæ casus, qui patrum nostrorum memoria in summis principatibus contigerunt. Quod enim tribus Israel, & Iudæorum populo,
si se

si se à domino volūrate abduxissent, per Mosen &
 Prophetas euenturum prædictum est, id etiam re-
 liquis omnibus populis præsignificatum esse pos-
 sumus affirmare. Nam quo animo & qua propen-
 sitate Dominum erga eam gentem esse oportuit,
 quæ religionem suam omni scelere funestarat, &
 conuentus illos iure sociatos, quæ ciuitates appel-
 lantur, intestinis cædibus macularat? Quis ergo cū
 tot in Asia & Europa florentissima regna direpta,
 & Christianos iis sedibus pulsos, quas maiorum
 suorum armis & virtute hæreditarias acceperant,
 cogitatione complectitur, non existimat eos qui-
 buscum tam crudeliter & seuerè actum est, iustas
 scelerum suorum domino pœnas persoluisse. Malè
 enim se res habet, cum ij qui plenioribus officiis
 à Deo sunt ornati, tantæ liberalitatis immemores
 minus sibi præstitum putant. Ex quo fit vt rebus
 turbulentissimis, & iam calamitate pressi,
 serius aliquando ea sapiant, quæ in
 summa copia longè antè po-
 tuissent præ-
 uidere.

In Rhododaphnem.
Scriptura sacra gladius anceps.

Nobilis aspectu foliisq; virens Rhododaphne,
Dicitur egrotis esse medela viris:
Tollit & humano conceptum in pectore virus,
Et læsis adfert artubus antidotum:
Bruta tamen folijs animata extinguit eisdem.
Hæc sunt scripturæ non aliena sacra.
Illa pios recta cœli deducit in axem,
Sed nigrum reprobis addere Theta solet.
Et licet hac toto nil sit præstantius orbe:
In latum errorem noxia corda trahit.

Nihil est vel præstantius vel melius à Deo optimo maximo hominibus datum, quàm ea disciplina quæ quondam per Mosen & Prophetas tradita, nuper etiam per Messiam domini renouata, tandem ad nos ipsos peruenit. Neque verò Ptolemæus Philadelphus eam bibliothecam, quam tot millibus voluminum instructissimam faciebat, magis honorari posse existimauit, quàm librorum Mosis & Prophetarum accessione. Nam cum Eleazaro principe sacerdotum summa contentione per legatos egit, vt nonnullos legis peritissimos in Ægyptum mitteret, qui libros illos ex Hebræo in Græcum traducerent. Quod cum impetrasset, quanquam nulla religionis societate ad Iudæos pertineret, non minus tamen ex eo ad nationem suam dignitatis & splendoris, quàm ad bibliothecam ornamenti accessisse iudicauit. Iam & nonnulli Hebræorum tradiderunt nulla re magis terrarum orbem vnquam decoratum esse, quàm illo ipso die quo Salomon Ierosolymorum rex Canticum Canticorum populo descriptum & recognitum fecit. Quæ cum ita sint, miretur opinor quispiam illo sacrarum literarum instrumento potuisse aliquos in offensionem deduci. Sed vt rhododaphne herba hominibus contra venena prodest, & mirificè in curationibus commendatur, bruta autem animantia omnino delet & perimit; sic literæ illæ sacræ viros bonos ad virtutem alacriores faciunt, & ab animis bene informatis ægrotationes depellunt: flagitiosos autem & omni scelere impuros

ros in salutis periculum vocant, & opinionibus deprauatis omnino labefactant. Nam si volumus vel ab ipsis nascentis Ecclesiæ cunabulis hæreticorum memoriam replicare, nullum ex tam multis reperire possis, qui non sceleratum dogma suum aliquo Euangelij loco firmauerit. Et Mahumetès quidem ipse, quamuis legem mirè cum Euangelica nostra pugnantem suis descripserit, nonnulla tamen ex Euangelio ad impuritates & flagitia sua reuocauit, & nefarium dogma suum etiam Euangelico diplomate adiuuare conatus est. Itaque nō abs re illud est quod Aristo Chius dicebat, nocere „ audientibus philosophos, iis qui bene & sapien- „ ter dicta male interpretarentur. Quid enim tam „ sanctè aut præclarè dici potest, quod nefariorū hominum scelere non deformatnr? Quòd si cui nihil magis in vita propositum est, quàm vt se acerrimum veritatis defensorem esse velit, & sapientū iudicio magis quàm suo in illis scriptis versetur, verendum non est ne non ex earum literarū vsu fructus pietatis capiat sempiternos. Si enim veritatis simplex est via, videatur mea sententia desipere, qui eam ad disputationum laqueos tanquam in aliquod verborum pistrinum compegerit. Sed tamen quis Euāgelica nostra, quamuis nudè scripta legens, non impensè diuinitatis & rerum maximarum cogitatione retinetur? Neq; enim quicquam lucis ad veri peruestigationem verborū faces afferunt: neque in rebus magnis pertractādis orationis impetus iuuat, nisi quo primū quæstionis

genere institeris, in eo postremum velis perorare.
” Ac profecto ad nos optimi maximi Dei vox est
” profecta, non ut linguas, sed mentes faceret erudi
” tas. Non igitur sperandum est, ut illis sacrarum li
terarum lectio fructuosa esse possit, qui, si quæ
de religione controuersia inciderit, ad
interpunctiones & verborum no
tas tanquam ad aram
confugiunt.

*In Lamachum ducem.
Seueritas in bello.*

*Lamachus in bello saeuus, versansque secures,
Militibus veniam denegat ille reis.
In castris nulli su fas peccare secundo:
Exitium praesens vnica noxa trahit.*

F ij

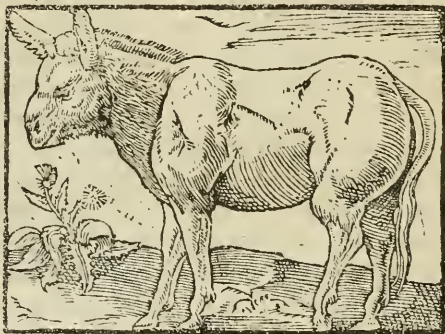
N VLLA re magis imperij & potētissimi principatus maiestatem retineri posse maiores censuerunt, quàm rei militaris disciplina: quàm qui in castris violasset, iussu Imperatoris capitali pœna plectebatur. Nam & Lamachus iis qui vel leuissimè in bello offendissent, vltimum supplicium constituit, neque castrorum dignitati consentaneum esse duxit, si miles secundum deliquisset. Quis enim noxam condonandam putet, qua sapissimè totius imperij clades & ruina contine-
 „ tur? Semper autem veteribus Romanis antiquior
 „ castrorum disciplina, quàm sanguinis & coniun-
 „ ctionis fuit: multique apud eos sunt inuenti, qui
 vt ius illud militiæ sanctius tuerentur, ne propriis
 quidem filiis pepercerunt. Nam & Brutus is qui
 primus consul factus est, filios suos consiliis reipu-
 blicæ aduersantes cæcidit, & præclarissimum ciui-
 bus suis monumentum reliquit, retinendæ in bel-
 lo seueritatis. Durius etiam Torquatus, qui filiū
 inspectante exercitu securi percussit, quòd certif-
 simæ victoriæ spe iniecta, contra edictum suum
 signa cum hoste contulisset. qui etsi feliciter dimi-
 casset, factum tamen illud propter exemplum pa-
 „ ter notandum existimauit. Semper enim capitale
 „ fuit iniussu Imperatoris hostem laceßere. quod
 qui fecerit, etiam si feliciter & prosperè rem ge-
 rat, temeritatis tamen sit arguendus. Atque
 vtinam iis quos cælestis militiæ milites Iuris-
 consulti nominârunt, Lamachos duces habe-
 remus: non quòd tanta inter Christianos optan-
 da

da sit feueritas: sed vt omnibus sit exploratum, nō minus in illa vrbana, quàm in armata militia iustitiam, cæteraque æqui & boni officia coli debere. Quòd si Ethnici in castris iterum peccare pronefario scelere habuerunt, quod nos sacrum commissum eorum iudicabimus, qui ad militiam Dei publico stipendio cōducti, & velut oratores ex Euāgelicæ legis commentario dati, pro peccatis populi placabilitatem à Domino deprecantur. Mea certe semper ratio fuit, vt bellissimè cum iis qui aliquo in officio degunt, actum esse existimem, si vel ex prima noxa loco suo & dignitate moueantur. Et si enim vel humana mortalitas, vel etiam clementia ipsa, quæ maximè Christianos decet, veniæ locum sit factura: id tamen dignitati & honori quem gerunt tribuendum est, vt nunquam in magistratu toleretur, qui illum aliquo flagitio polluerit. Ex quo opinor illud descendit, quod in Canonibus constitutum est, hominem qui eam quam putabat virginem, cum tamē esset corrupta, duxerit, illa è viuis erepta non posse sacris ordinibus auspicari. quod non aliquo illius flagitio receptū esse possumus interpretari: cū ignorans, neque delinquere, neq; iure suo potuerit excludi: sed id

affert sacerdotij dignitas, cui nisi omni perfecti & virtutis genere cumulati initia
ri ex lege prohibentur.

Antronius asinus.

Animi vires corporis viribus præstare.

*Quæ stupidum spectas mirâdo corpore onagrū,
Venit ab Antronis bellua tarda solo:
Huic caput immēsum, moles quoq; corporis ingēs
Prædita sed nullo est machina tanta sale.
Quid præstât passis immania robora membris,
Si caret eximijs dotibus ingenium?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

APVD omnes fere populos robore & corporis forma præstare, semper in laude positum est: Persæque quia eos qui nasum aquilinum haberent, specie egregios esse existimabant, nusquam aliquem in regnum admiserunt, nisi qui ea forma præditus esset. Et in sacris literis Moses forma præstantissimus perhibetur, quasi ad tantas illius laudes, quibus facillè reliquis præluxit, hac etiam nota fieret accessio. Cùm enim in aliquo corporis partes apta compositione membrorum magno cum lepore consentiunt, ea certe res intuentium approbationem mouet: vnde euenit, vt qui se ad scribendas summorum virorum historias applicauerunt, pulchritudinem corporis oratione attingant, quòd eam rem etiam in homine laudando valere putent. Quod opinor cum ratione dicitur, si aptæ illi membrorum compositioni mores non aduersentur. Pessimè enim se res habet, cum in pulcherrimo corpore animi forma non elucet. Vnde præclara illa de Nestore apud Homerum Agamemnonis vox:

Αἰγὰρ ζεύ τε πάτερ καὶ ἀθηναίη καὶ ἄπολλον
 Τοιούτοι δέ ἐνα μοι συμφράδιμονες εἴεν ἁχαιῶν
 Vtinam, inquit, ò Iuppiter pater, & Pallas & Apollo, tales mihi decem consiliarij essent Achiuorum: neque enim Aiaces decem corporis viribus præstantes sibi dari cupiebat, sed Nestori similes decem: qui quanquam tum esset affecta iam ætate, tamen reliquorum vires & lacertos animi

vi præstantissimi regis testimonio superabat. Darius quoque se malle Zopyrum vnũ habere, quàm centum Babylonas capere prædicabat : neq; enim quondam fortissimi illi Imperatores magis armata vi, & validissimis copiis, quàm animi consilio præclarissimas victorias domum retulerunt. Vnde Fabius Maximus Annibalem Romanorum aris focusque imminentem patientia fregit, quem tamẽ alij summis exercitibus non domuerat. Qui autem ex eo numero sunt quos antiquitas Iouis filios appellauit: quiq; robore & corporis habitu excellentes habentur, neque tamen quicquam tatarum virium expectatione dignum audent, hos verius Antronios a finos quàm homines appellamus.

In libram Critolai.

Nihil virtute melius, nihil præstātius.

*Desine Tartareis animum oblectare metallis,
Nec refer in trutinam quicquid Erytra
parit,
Et prensatorum stulti damnentur honores,
Et iaceat nostris ambitus ipse focus:
Sola sit in pretio virtus, quæ pondere iusto
Critolai in librac æter a sola trahit.*

F v

NARRATIO PHILOSOPHICA.

C R I T O L A V S nobilis Peripateticæ sectæ philosophus, cū Aristotelis sententiæ doctrinæque successisset, quæ ex tribus bonis summam hominis felicitatem constare affirmabat, sic tamē rem totam à Stoicorum opinionibus magnopere discrepantē temperauit, vt animi bonum ex vna libræ parte collocaret, reliqua autem corporis & fortunæ bona in aliam coniiceret. Cū autem libram in altum sustulisset, ea pars quæ virtutem, hoc est animi bonum contineret, tanto erat altera depressior, vt suo pondere facilè terras & maria subleuaret. Ex quo, opinione bene iudicantium consensus inter Stoicos & Peripateticos efficitur.

» Et si enim Stoici, virtutem ipsam suis præditiis ad
 » bene beatæque viuendum contentam esse putauerint, non nihil tamen corporis & fortunæ bonis, quæ præposita aut producta appellabant, tribuerunt. ea enim si homini adsint, virtutem ipsam efficiunt pleniorē. Nam neque fortitudinis laus sine corporis bonis probè elucere potest, neque liberalitatis officia aptè retineri, nisi fortunæ bona suppeditent. Peripatetici verò quanquam tribus bonis felicitatem concluderent, virtuti tamen reliqua corporis & fortunæ bona proxima, sed longo interuallo proxima statuerunt: quòd in illis infit aliquid, quod sine virtutis comparatione spectare possis. Nam ea si ad honesti præstantissimas actiones referas, neque secundo, neque tertio loco consistere videantur: Quòd si nihil dignū laude
 » iudicari debet, nisi quod est perpetuum, non sit
 certe

certè vero consentaneum, ea in laudandis & valde
appetendis ponere, quæ temporis diuturnitas, vic-
ta & caduca sit effectura. Et imperia quidẽ cedũt,
& regna, & principatuum splendor obscuratur: „
at illud vnum remanet, quod virtute & honesta- „
tis actionibus perfeceris. Quòd si tam virtus om- „
nibus rebus præstat, vt non tantũ eos æternos „
efficiat in quibus insit, sed & ipsa sit sempiterna, „
quis non lubens dimicationem omnem pro il- „
lius ornamentis suscipere sit paratus, vt ei
omnibus modis inserviat, quæ non
modo sibi viuonõ eripietur,
sed ne mortuo
quidem?

*In Herculem adhuc iuuenem.
Inuentus virtuti initianda.*

*Dum vitā primū ingreditur Tyrinthius heros,
Valde animi pendens constitit in trivio,
Hic via se partes coram findebat in ambas,
Quæ dubij excruciant fortia corda ducis:
Vna voluptatis longo latissima calle,
Altera virtutis margine clausa breui.
Sed pius Alcides nulli virtute secundus,
Arctum virtutis se dedit in gremium.
Scilicet hæc ista est incuntis semita vitæ:
Nam virtus hominem sola beare potest.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

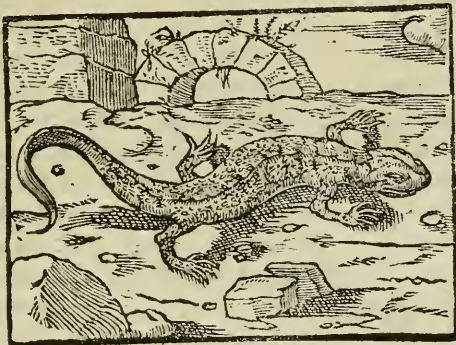
HERCULEM cū primū pubesceret, narrat Xenophon in solitudine exiisse, atque ibi sedentem secum diu multumque dubitasse, cum duæ illi in oculis viæ versarentur: vna virtutis, altera voluptatis, vtram ingredi sibi magis expediret. Is vt erat ad omnia summa natus, nullis deliciarum & oblectamentorum illecebris ab illa malorum omnium esca voluptate affici potuit: tamque ille imperauit sibi, vt in omni officio ducem virtutem sequeretur: cuius adiumentis instructissimus, fortiter & maxima cum gloria etiam vsque ad plaudite actum illum vitæ confecit. Nam pessimis monstris quibus itinera tenebantur, terrarum orbem perpurgauit, tantumque domesticis victoriis gloriæ meruit, vt & ἀλεξιναῖοι dicentur, & in numerum deorum quos in cælum merita euocauerant, referretur. Posteritas enim beneficiorum memor, iis qui rerum gestarum splendore fuissent clari, semper hoc iudicij & beneuolentiæ tribuit, vt illis definitum in cælo locum esse existimaret, vbi beati æterno quo cū diis immortalibus frueretur. Quod igitur Herculi adhuc puero Xenophō cōtigisse scribit, id etiā adolescētes omnes in se possūt experiri, vt incūte ætate consultò deliberent, quos se & quales in posterum esse velint. Quæ deliberatio etsi pueris difficilis est, res tamen facilè explicabitur, si se potissimum ad id vitæ genus contulerint, in quo virtus maximè eluceat: quod iis opinor non arduum fuerit, quibus virtutis gloria à patribus in hæreditat

*malis aduersis
ἀλεξιναῖοι
αὐτοῦ, ἀντιπάλους
ἦν, ὡς ἔπος
μαλὸν ὁ δὲ*

tatem relinqui solet. Natura enim accidit, vt in eo filij se maximè exercent, quod patres impēsē ad-amarint. Quibus autem tantum beneficium fortuna non concessit, quia ex domo non habēt quorum facta & dicta¹ cum laude ne meminisse quidem possint, externas familias in consilium adhibeant, & eos ipsi sequantur, qui cum præclara illa ciuitatum gubernatrice virtute, æternam sibi gloriam pepererunt. Quis enim tā vulgi aut suorum opinionibus obruitur, cui non species illa honestatis qualibet voluptate magis eniteat? Et certè qui ita se gerunt, vt eos vel peccare delectet, etiam si nō sit causa, facile tamen primas dignitati tribuunt, & suis ipsi iniuriis miserimè cruciantur.

Ad Salamandram.

In milites.

*Imbrifer autumnus vitales addidit auras,
 Temperies fecit te Salamandra mori.
 Captat opes miles tunc cum furialis Enio
 Euocat emeritos ad fera bella duces:
 Quòd si percussaiurentur fœdera porca,
 Pauper in exigua deficit ille domo.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

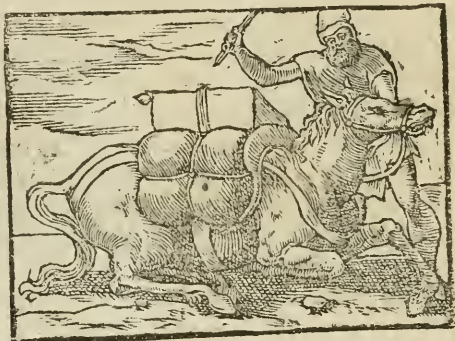
SALAMANDRAM inter cætera animãtia duæ
 Spotissimum res mirabilem reddiderunt: vna
 eaque omnibus ferè nota, quòd contra naturæ
 ordinem in igne aliquo tempore sine iniuriã de-
 gat, & in mediis flammis spirabilẽ animũ ducat.
 Altera quòd nisi summa tempestate & maximis
 imbribus in vitam ingrediatur: verni autẽ tẽporis
 serenitate deficiat. Cui appositè similes videri pos-
 sint ij, qui militiæ sacramento obstriãti sub ali-
 quo imperatore stipendia faciunt. Nam simul-
 atque aliquis nouus motus classicum canere cœ-
 pit, homines illi studio pugnæ aut prædæ ex vm-
 braculis suis in clamorem, in solem, in castra erũ-
 punt, atque in summa cæterorum calamitate &
 turbulentissimis reipublicæ temporibus, soli
 rem, soli quæstum faciunt: & quasi ex longa ali-
 qua ægritudine ad aspiciendam lucem euocati,
 pristinam inedia solantur, vt propemodum so-
 lis illis in patriæ luctu & orbitate fortunatissi-
 mis esse liceat. Fortunas curialium suorum diri-
 piunt, patrimonia egentium euertunt, sibi vi-
 uunt, agros depopulant, vrbes incendio, ci-
 ues cæde, fundos lasciuia infestant: & quod lon-
 gè miserrimum est, maiore aliquando homi-
 nes suos quàm hostes damno afficiunt. Quòd
 si confecto bello prospera aliqua fortuna otium
 pacemque inuexerit, videas homines se sibi pro-
 pemodum immutatos in summa paupertate iace-
 re, & quod cæteris vberimos commodorum &
 quiet

quietis fructus affert, id illis & perniciosum, & inimicū est. Neque tamen velim eorum vtilitates imminuere, qui pericula & hostium offensiones à patrię ceruicibus depellūt, & corporibus suis adiutū inimicis intercludunt, quosque maiorū memoria ius ciuile tot beneficiis honorauit. Sed monendi sunt polemarchi, & ij quos leges præpositos vocant, vt cohortes suas rapinis & vi prohibeant, neque eas in amicorum & sociorum agros excurrere patiantur. Nam si tanta fuit apud veteres in re militari religio, vt cum hoste dimicare fas esse non putarent, nisi prius Paterpatratus bellum indixisset: cum his iustum bellum susceptum possit videri, qui & in fide sunt, quibusque nullū bellū indixeris? nisi frustra in bellis cautiones equitatis perscribuntur, quibus promulgatis, vt ait Ennius,

Tollitur è medio sapientia, vigeritur res.

G

*In equum generosum.
Ne quid vltra vires.*

*Conabatur equus domino gratissimus esse,
Sic celer iniustum sponte subi et onus:
Verum vbi stans primo vestigialimine pressit,
Mergitur ignarus roboris ille sui.
Dum putat occidua mœrens respublica Sortis
Luminibus clavis Hellados obstruere:
Et probitate alijs longe præstantior esse
Concidit infelix pondere victa suo.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

MOSES & legum descriptione, & exercitus summi, quem à Domino acceperat moderatione omnium facile princeps, infinitas propemodum de sacrificiorum ritibus & sacerdotum officio cautiones libro vno est complexus. Et quamquam eos quos sacris obeundis præficiebat, omni virtutis & honesti forma ex sententia summi Dei excellere debere statueret, nullum tamen de cœlibatu eorum quos לויים & כהנים scriptura appellat, capitulum promulgauit. Iam & multis post sæculis IESVS, ex legis illius commentario se Messiam gerens, licet authoratos suos ad nouū quoddam perfecti genus traduceret, partem tamen illam ne attigit quidem. Et Apostoli qui eū in sermonibus audierant, & cæteri etiam qui post eā vocatu Domini illorum disciplinæ se adiunxerunt, quamquam omnem pro ornamentis legis dimicationem susciperent, neque quicquam illis de esse videretur, quod cum virtutis actionibus coniunctum esset, nihil tamen in eo genere edixerunt. Qua in disciplina & posterius qui se ad eandem religionem contulerant, longo tempore vsque ad concilium Nicenum sine controuersia constituerunt. Quò cum ex omnibus nationibus episcopi frequentes conuenissent, visum est & clericorum muneri maximè consentaneum, & à dignitate concilij non abhorrens, si nouo exemplo de cœlibatu sacerdotum ad cōciliū referretur. Cumque omnibus ferè sententias rogatis, eò iā propendere couentus videretur, vt cœlibatū in Ecclesiā indu-

ceret, inuentus est Phanutius quidam, qui gra-
uissima sententia dicta à concilio impetrauit, vt
ea res singulorum voluntati donaretur. neque
enim existimabat eorum pietatem, qui etiam si
id statutum non sit, præstare essent parati, lege la-
ta minuendam: illos autē quos ad id incitari pos-
se diffidebat, cogi fas esse non arbitrabatur. Cuius
sententiæ tantum valuit autoritas, vt eo consilio
in clerum nihil noui sit constitutum. Pòst verò se-
dente Calisto pontifice, cum quodammodo à
præstantia & ordine cleri alienum esse videretur,
non aliqua perfecti significatione sacrificos homi-
nes prophanis prælucere, flagitante occidentali
Ecclesia de cælibatu sacerdotum nouum decre-
tum perscriptum est: quod etsi sacerdotibus Græ-
cis non placuisset, tamen ad hæc vsque tempora
nostri homines constans & perpetuum esse volue-
runt. Cui licet præstantes viri & pontificiæ liber-
tatis acerrimi vindices sint aduersati, optandum
est tamen vt qui id vitæ genus arripuerunt, in eo
piè & sanctè versentur, neque tantæ pietatis sci-
tum, sordibus & illa imitatrice boni voluptate
adulterent. Quid enim in sacerdotio tam splendi-
dum aut tam præclarum esse potest, quod istis sor-
dibus non obscuretur? Iam qui primi continentiæ
legem in ecclesiam inuexerunt, cò potissimum
spectabant, vt clericos suos rerum diuinarum imi-
tatione Deo propiores facerent. Qui autem pu-
blicis stupris sacerdotia dehonestant sua, non vi-
deo in quo concilij sententiam assequi possint.
Quòd si matrimonij negotiis implicari, & ordi-
ni, &

hi & maiestati clericorum conueniens non est, non erit opinor ferendum, tantam dignitatem in luce omnium nefario scelere deformatam iacere. sunt enim homines qui in rebus contrariis parum sibi constant, matrimonium seuerissimè fugiant, in omnibus autem voluptatibus & stupris videantur molliores. Ac sane non est consentaneum aliquos esse, qui quæ in aliorum facultate sunt posita, sibi licere nolint: quæ verò sunt & flagitiosa & vetita sibi omnino concedant. Itaque monendi sunt ij quibus Ecclesiæ dignitas & salus periucunda esse debet, vt eos clericos qui de concubinato & aliis sceleribus rei peragentur, quia virtutis specie in officio retinere nequeunt, legum seueritate à noxis reprimant, & pœna conciliorum coërceant. Absurdum est enim, vt qui vulgo & leuiter doctis in exemplum sunt positi, illis peccandi illecebram afferant. Quòd si olim quæ Vestè sacerdotes nominabantur, si qua illis violatæ pudicitiae labes inuri posset, tantas pontifici maximo pœnas dabant, vt viuæ in terra ex lege defoderetur: quæ iis afferri poterit iniusta nex qui Dei summi & æterni sacerdotes dicti, contra Evangelica præcepta, maiorum instituta, & disciplinam temporū sacra sua nomine impuditiæ cōscelerato labefactant?

Ad statuum Bacchi.

In πολυσάρχης iudices, pretio positos.

*Bacche pater, iudex apiana insignis in vna,
 Patruos inter dinumerate sei es:
 Disce coronariis medicè crateribus vi,
 Non est in multo mens bene doctamero.*

A L I V D.

Pampineis Lenæ pater redimite corollis,
 Fascia cui longum cingit odora caput:
 Cui philira intexæ præcingunt tempora vitta,
 Inficit & rubeas vna Falerna genas:
 Cuique graui exundat pedes abdomine venter,
 Iureque lætitiæ diceris esse dator:
 Quæ te adlegerunt nostris suffragia nostris?
 Quæ tibi in orchestra fata dedere lectum?
 Quæ vota in nostrum te conscripsere senatum?
 Vnde tibi latus clauus, & vnde toga?
 Te iurata latent sancti consulta senatus,
 Te legum & iuris pagina sacra fugit:
 Quid disten: nosti cellis Chia vina Falernis;
 Ergo tibi vi æ sit status ille tua.
 An te patritium regina pecunia fecit?
 Illa magistratus vna creare potest:
 Nostra quoque ignauis subsellia cõplet onagris,
 Et queritur populus iura deesse sibi.
 Ecce igitur stomachans rubricâ tendit Apelles;
 Ne sutor soleas egrediare tuas.

G iiij

NARRATIO [PHILOSOPHICA.]

SEMELES filium non solum noua vinearum descriptione, sed & Africæ Asiæque triumphis clarum Indi apud Nyfam, beneficiorum memores in templis suis, deinde & nostri in subselliis locauerunt: in quo quanquam ea corporis forma eluceat, quæ procul ab omni studiorum contentione nullam scientiæ doctrinæque significationem habet, credendum est tamen illi aut pecunia, aut gratiosorum suffragiis, tantum dignitatis gradum inter suos obtigisse. Cui enim plus palatum quam cerebrum sapit, cui in immanibus poculis & epulari conuiuatione omnia sunt, qui iuris sorbendi magis quam dicendi peritus est, qui denique nullum scientiæ genus cognitione attigit, is aliqua sua excellenti virtute, aut priuatis in remp. benefactis tantum in senatu locum videatur esse consecutus? Quod si aliquis nostrum forte miretur, quo tandem modo eiusmodi homines eum vitæ cursum tenere potuerint, ut tandiu nullo aduersante munus illud tueri possent: est certe quod miretur magis, aliquos ex eo numero esse inuentos, qui forte lites & controuersias longo tempore terminarent: quibus si impune nullo usu, nulla subiecta scientia in illis honoribus versari licuit, quæ tanta in obæsis & bardis hominibus impeditio est, quo minus eas munerum renuntiationes quas per coemptionem ere & libra factam sibi parauerunt, obire possint? Nam cur reddendi iuris necessitatem pretio non proscribant, quam summa pecunia sibi prensauerunt? Cur eas leges in officij adminis-

nistratiōe diligenter colant, quæ si fuissent obseruata, in magistratu illo nunquam essent designati? Neque verò in litibus finiendis ius consiliariū coguntur adhibere, in quo illi nihil operæ & laboris posuerunt. Si enim antiquitus antequam ullæ populis leges essent descriptæ, qui sententias ferebant, bene ad æquitatem, & ad litigantium leuationem appositè putantur iudicasse, cur non isti homines principem illam naturæ legem sequentes, optimè rem quæcunque in quæstionem cadet poterunt explicare?

G v

In rabulis & operarios lingua celeri.

Parcè & ad clepsydram loquendum.

*Oranti clepsydra modum præscribit, & hora
Declamatorem fixa tacere iubet:
Sedula ponatur celericus custodia lingua,
Sapeloqui nocuit, sed tacuisse iuuat.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

PROCLAMATORES & rabulæ de foro quos *λογολαυδάλῃς*, & artifices sermonis Plato vocat, plurimum se facultatis ad iudicia afferre putant si eas causas quæ ab æquitatis rationibus longè sunt positæ, verborum vel inanium strepitu, & quodam quasi sono apud iudices tueantur. In quo non vident homines veteratores id natura partum esse, vt quò res aliqua à veritate & æquo & bono longiùs absit, hoc dicendo & eloquendo magis sordeat & inquinetur. Quis enim verborum impetus, quis splendor orationis tantus esse potest (nisi penitus apud homines insipientissimos sit dicendum) qui iniustitiam ad præsidium æquitatis deducere, aut impurum aliquod facinus adumbratione honestatis possit prætexere? Vnde & vetus mos ille fuit ad clepsydram declamandi, ne longius extra pensum munusque suum oratores excurrerent. Quo in genere qui offendissent, pœna pro sedentis arbitrato multabantur. Ex quo & illud profectum est, bos, ,, super linguam. Iam verò, vt Cicero author est, ,, ætate sua amplissimus ille ordo iudicum tantum apud exterarum nationes, ob iudiciorum corruptelam inuidiæ contraxerat, vt ei qui eloquentissimum & fortem ad resistendum oratorem, aut etiam pecuniæ subsidia maxima haberet, causa caderenon liceret. Itaque referente Pompeio lex lata est, vt is cui ad agendum potestas facta esset, ternis horis

horis causam peroraret. Nā si veritas vna in iudiciis dominari debet, amputanda est illa verborum luxuries, quæ se magis & magis profundit. Et profecto præclarissimū fortitudinis & libertatis testimonium ab omnibus Græcis Vlyssi redditum est, quòd Thersitem in concione liberius agentem, & quasdam veluti verborum faces Agamemnoni admoventem dicendo repressisset, & hominis importunissimi loquacitatem præsentī iracundia retardasset,

μὴ δ' ἔτι, inquit ille apud Homerū , τηλεμάχοιο πάτερ
τηρ κεκλημένους εἶναι

Εἰ μὴ ἐγὼ σε λάβωρ, ἐπὶ μὲρ φίλα εἰμάλα δύσω

Χλαινάντ' ἢ δὲ χιτῶνα, τὰ τε αἰδῶ ἀμφικαλύπτει

Αὐτὸρ δὲ κλάιοντα θοὰς ἐπὶ νῆας ἀφίσσω

Πεπληγὼς ἀγῶρ ἤθερ ἀεικέσσι πωλιγῆσιν .

Neque enī ferendi sunt illi qui ex conuiciandi licentia, & flumine orationis in causis agendis gratiam & momenta aucupantur, aut cum causæ suæ iudices parum propitios senserint, dicendo diem eximunt.

*In simulachrum deæ Agenioræ.
Silentium.*

*Qui nequis indomita præbere repagula lingua
Et futilem multo scommate vincis animum,
Quique tui demens produs consulta senatus,
Si sapias à nostra disce tacere dea.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

A GENIORAM silentij deam veteres summa
 obseruantia in templis suis coluerunt. illam
 enim rerum cælandarum gloriam tantæ digna-
 tionis esse sunt arbitrati, vt eam numinis alicuius
 præsidio & tutela consecrarent. Quo in genere tā-
 ta in Pythagora valuit religio, vt discipulos suos
 potius tacere quàm loqui doceret: neque quen-
 quam pro discipulo agnosceret, nisi qui quin-
 quennium tacuisset. Quis enim probè loqui po-
 test nisi diu multumque siluerit? Vnde & extat
 » vetus illud, semper esse tacendum nisi cum taci-
 » turnitas nocet. Et Cneus Pompeius cum piratico
 bello à Gétio rege interceptus, secreta populi Ro-
 maniproferre iuberetur, digito ardenti lucernæ
 » admoto constantissimè renuit, inquit, se potius
 » eiusmodi cruciatu vitam, quam senatus secreta
 » profusurum. Metellus quoque tam sanctè laudem
 illam coluit, vt se non dubitanter vestem incensu-
 rum affirmaret, si eam suorum consiliorum parti-
 cipem esse posset suspicari. Iam & Romani, iuue-
 nes suffragio & senatus ingressu prohibuerunt,
 quòd ætas illa ad detegenda senatus acta inuita-
 re videretur. Quo magis nōnullos miror qui apud
 nos consiliorum in republica socij amplissimas
 dignitates gerunt, iusiurandum illud quod magi-
 stratum suum primùm ineuntes præstiterunt, tam
 parui facere, vt ei parti cui officiosi esse volunt,
 collegarum sententias & senatus propensitatem
 renuntient. Quod etsi decretis principalibus satis
 prohibitum est, eo tamen est detestabilius quòd is
 cuius

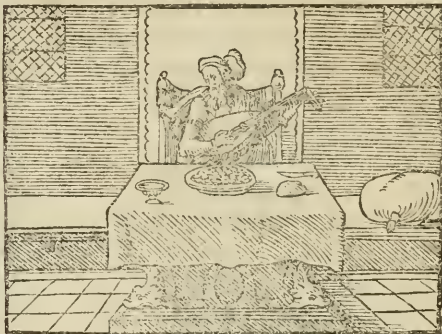
cuius res agitur de senatus voluntate certior factus, id contendit, ut eos quos sibi in eo ordine aduersantes cognouerit, de sententia deducat, & quacunque ratione causæ adiungat suæ: qui si nulum rot precibus & concursationi suæ locum relictum esse videt, illos pecunia & gratia non desinit oppugnare. In quo admonendi sunt, ne priuatas necessitudines & amicitias senatus grauitati, dignitati ordinis & iudicandi religioni anteponant: neve committant, ut eos quibus hoc officij præstiterunt, aliquando facti sui insectatores habeant.

Dorica musa.

In iudices *Δωροπάρης*, quibus plus placent
libelli ferentarij quàm supplices.

*Sicupis esse fabis, populo suffragia vendens,
Et si sola tibi Dorica musa placer:
Iam procul à nostro demens abscede senatu,
Non sunt naturæ commoda rostra tua.
Quî poterit recto sententia cedere talo,
Alier si dederit sercu' a multa cliens?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QUEM AD MODVM ex fœminarum genere quasdam prodidit vetustas habere oculos, neque quicquam credere, nisi quod & videant & pertingant: ita certè quoddam est hominum genus, cui iustius natura oculos in manibus quàm in fronte locauisset. Iis tanta est in tactu sagacitas, vt nisi eo sensu moueantur nunquam. Hos Homerus antiquissimus poëta *Ἀπρόβηπτος* vocat, quòd in summis magistratibus obeundis & passim, & omnia, & ab omnibus acciperent, & facile quo se cunque verteret pecunia sequerentur. Qui igitur ita se gerunt vt & religionem, fidemque suam & quod in dignitatibus elucet maximè, cupiditate sua abducant ad mercedem, cumulatius opinorem fecissent si se vel argentariæ, vel mercaturæ quòd eorum natura propensitate quadam ferebatur, dedidissent. Nam quid eum ex iis artibus quæ fructuosæ esse solent, sperare oportebat, qui ex re à lucro & commodis separata vtilitatem & fructum capit? Sed tamen tanta est in nonnullis hominibus cupiditatis sitis, tanta in facienda pecunia incitatio, vt illos nulla res sine lucro effugiat. In gerenda republica priuatis commodis inseruiunt, sacras illationes fœnerantur, pupilli opes & pecuniam ad domesticam rationem & vsuram conferunt, Ecclesiastici patrimonij reliqua calendario suo ascribunt, denique ita viuunt vt nullam vitam sine lucro esse existiment. Quibus musa Dorica probatur solùm, ad cæterorum autem modorum concentum aures omnino illis obsurduerunt. Et

quemadmodum Vespasianus etiam ex lotio vectigal non recusauit, ita illi ex hominum facinoribus & turpitudine dona accipiunt, neque quicquam sordidum esse putant, si modo vtilitatem habeat. Bene igitur maiores, qui ut à publicis muneribus cupiditatem remouerent, contra eos magistratus qui in minimam auaritiæ suspicionē venissent, grauissimas quaestiones habuerunt: nefas esse iudicantes, illos quorum descriptione populus & melior & locupletior fieri deberet, popularium fortunis insidiari, & aliquo tenuioribus hominibus oneri aut damno esse. Neque enim firmitus rempublicam stare posse putauerunt, quam si infimi homines sine aliqua offensione & iniuria inter principes ciues versarētur. Iam & magistratus petitori, liberalitate & ludorum magnificentia populum sibi adiungebant: nonnullisque Aedilitatis praetermissio, in Praetura & Consulatu repulsam attulit. Tantum enim in bene morata ciuitate ratio valuit, ut non tantum qui populo praerant ab eo nihil exigerent, sed etiam quibuscunque officiis & congiariis in amicitia retinerēt. Ad quod etiam & diuina monumenta nos ipsos exuscitant, ut pupillos viduas & exteros obsequio aliquo de mereamur, & illis ad omnem meritorum rationē parati simus. Quibus Iustinianus Imperator tantum iudicij & beneuolentiæ detulit, ut illis se velut specialem iudicem daret, & eorum causas in auditorium suum induci à sua maiestate minime alienum iudicaret. Qui autem nihil aliud agunt, quam

quàm vt ex popularium fortunis fiant ditiores,
& qui in reis absoluendis vel damnandis venalitiariam vitam faciunt, his certe ad
ea munera in quibus degunt, nihil opis esse potest.

H ij

*In friuolarium emptorem. Ex Diogene.
Homines oratio probat non vestis.*

*Explorat Samium tinnitibus emptor abenum.
Et probat elicito friuola vasa sono.
Sed nos diuitijs homines utcunque probamus,
Cum vox ipsa paret certius indicium.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QVI vasa figlina à friuolariis emūt, ne postea contractis rebus cognitionem ab Ædilibus cogantur impetrare, ea tinnitu probāt, & explorāt atq; eo iudicio, vēditoris more improbato in cālādo rei vitio versantis calliditatē effugiunt. Quorum prudentiam vtinam imitarētur illi, qui quasi iurati de hominis dignitate iudiciū ferunt. Quæ res si hodie in disceptationem cadat, non ad orationem, qua vna animantibus brutis præstamus, sed ad vestem & patrimonium omnis mediussidius oculorum coniectus esse solet. Quis enim eū non egregium ciuem esse censet, quis ei non devia decedit, si modo opibus antecellat? Quis non eum aditu, suffragio, congressū dignum esse putat, cui sunt amplæ facultates domi? Quis nō illi locuples dignitatis testimonium reddit, si diuitiis & clientelis antecedit? In emendis igitur friuolis suis sonum & tinnitum negotiatores explorabunt: homines autem quibus sapientiæ & maximarū rerum cognitionis partes à natura attributæ sunt, quantum sapientia homo alteri in loquendo præstet, non videbunt? Cyneæ certè illa, & planè regia Alexandri ad Diogenem vox, nisi (inquit) Alexander, essem, Diogenes esse vellem. Sed fortassè alter melius, qui sapientem nulli hominum concedere, vno autem Ioue minorem esse prædicauit. Nam sapientia ipsa tam radices agit & propagatur, vt etiam post aras, hominem consequatur. At ea quæ corporis & fortunæ bona appellantur celeriter decidunt, multosque in medio ætatis flexu

omnes autem post mortem æquabiliter deferunt.
„ Et quemadmodum Cato dicere solebat, magno-
„ pere mirari se quomodo non rideret aruspex, aru-
„ spicem cum vidisset. Sic fortasse non iniuria sit mi-
randum, cur qui opibus & fortunæ prosperitate
mirabiliter excellit non rideat, cum homini iisdē
rebus perquam abundanti occurrerit. Nam sicut
qui in fabulis personam agunt, propter nouitatem
vestis quæ subito sit deferenda, quibus in via pro-
cesserint risum mouent: sic homines potentissimi
fascibus & barbarorum custodia stipati, Heracli-
tis miserationem, Democritis fortasse risum
moueant, quòd confecto isto vitæ actu
nulla re iis qui è fece populi sunt
superiores appa-
reant.

In amicitiam simulatam.
Ex Diogene.

*Implicitis dextrâ digiris qui præbet amico,
Hûc fuge: nã nihil hic quod redametur habet
Non fronte aut vultu fidus cęsetur amicus,
V erus enim à summo pectore manat amor.
Simile ex Plauto.*

*Qui dextra ostentat panẽ, lapidẽque sinistra
Occulit, incertæ Sponsor amicitiaẽ,
Et qui synceri vultum mentitur amici,
Cymmerias sese conferat in tenebras.*

NARRATIO PHILOSOPHICA

HOMERVS infestissimos sibi & quasi ex furiarum genere statuebat eos, qui aliud in pectore gererent, aliud verò in promptu & haberent & loquerentur. Tales Plautus veteris comœdiæ author facetissimus dextra panem porrigere, sinistra autem lapidem occultare dixit: quòd eos quorum se cupidissimos & amantissimos esse testatò prædicarent, remotis arbitris incesserent. quæ res mea sententia tam ipsi amicitiaë pugnat, quàm quæ maximè. verèque illud dicitur, nullam in amicitia pestem esse maiorem simulatione & blanditiis: perniciosaque est hominum assentatio omnia ad voluntatem, nihil ad veritatem loquentium. Nam si amicitiam Pythagoras æqualitatem esse dixit, & cum vnus animus fieret ex pluribus, quæ tandem ratione ius illa suum tuebitur, si alterius animus sit lubricus, varius & multiplex. Qui igitur blanditiis in aures nostras influunt, nulla autem re corū animus ad beneuolentiæ actiones adduci potest: taliū amicitias nō dissuēdas, sed penitus discindēdas esse arbitror. Neq; enim amicitiaë laudem ferre potest, qui præstantissimā illam de homine bene merēdi rationem, qua nihil est naturæ hominis accommodatius, metitur cupiditate & commodis suis. benèq; Diogenes monebat, vt ab iis omnino caueremus, qui dextrā in pugnū cōtra etiam amicis præbent, alteram autem manum sub pallio occultant. Neque enim ex gestu fides ipsa perspi

perspicitur: sed qui in eo sunt, vt sibi aliquem amicitia adiungendum putent, hoc in primis præceptum tenere debent, vt nulla re amicitiam inferiorem constituent, neque quicquam prætermittant, quod ad officium beneuolentiæ pertineat. Quo in genere beneficentiæ cautiones erunt adhibendæ, quæ iubent ei plus esse conferendum, qui nobis consanguinitate est proximior. Quæ qui cum ratione faciet, non video in quo vxoris, aut filiorum accusationem reformidare possit. Odiosum est enim cum à filiis parentis largitoris honesta liberalitas in inuidiam & crimen prodigentiæ vocatur. quasi verò paternæ gloriæ hereditas quolibet patrimonio filiis non sit, magis appetenda: ”

neque enim tantum filiorum charitati

tribuendum est, vt aliqua vitæ

nostræ pars officio

vacet.

H 5

Exemplum leuitatis

In Leguleios qui doctores iuris cōtēnūt.

*Scripta magistrorū iuris qui negligis, & quem
Concisi textus lectio nuda inuat:
Et calami stratae quæris tectoria lingua,
Verbâque rhetoricis vermiculata modis:
Et tantum scripto laudas in iure leporem:
Anne potest similis moribus esse tuis,
Qui vim sanandi medicatis spernit in herbis?
Quemque meri solum mulcet odoris amor?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QUI ea quæ quondam à principibus illis iuriconsultis acceperant, & vberius & cumulatius libris tradiderunt, hoc forsitan nonnullis probantur minus, quòd ciuilem disciplinam quibusdam quasi verborum stellis illustratam, nullo ornatu, nullo orationis flore, & sapissimè verbis putidis & nouatis posteritati mandauerunt. Quibus temporum illorum vitia, meo iudicio, ad veniam sunt suffragatura. Quid enim facultatis ad ius ciuile pertractandum sit allaturus, qui doctorum penuria eloquentiam ipsam attingere non potuit? His opinor si ætate nostra nasci contigisset, eos forsitan omni eloquentiæ laude superassent, qui illorum scriptionem totam tanquam horridam & hiulcam fastidiunt. Et si enim (vt Cicero author est) prodere quenquam literis cogitationes suas, nec eas disponere, & illustrare dicendo, nec delectatione aliqua permouere lectorem, hominis est intemperanter abutentis & otio & literis: eorum tamen institutum minime contempserim, qui neglectis verborum ornamētis, totos se ad rerum pondera & momenta contulerunt. Neq; verò tā me aliquorū quotidiana sine vsu loquacitas, aut de scholis cantilena mouet, vt illorū furiosum dicēdi genus nulla subiecta sentētia aut doctrina, aliorum monumentis anteponomam, qui res magnas nulla adhibita orationis copia, scientissimè & ex arte tractauerunt. Quid enim tam stultum, aut infantix simile esse potest quàm impetu orationis ferri, & quasdam ve-

luti

luti verborum faces admouere, nulla proposita re & quaestione. Verbi enim controuersia solum eos in scholis torquet, contentionis cupidiores quam veritatis: neque quicquam laudant, nisi quod se posse sperant imitari. Dicunt in gymnasiis suis apud bonos quidem viros, sed in iure ciuili forsitan non satis exercitatos: faciunt clamores in scena, plausus in theatro, veteres illos magistros iuris ad certamen vocant. sed perfacile est vincere, & mortuos & non repugnantes. Eorum libros parum ornatè conscriptos de gentilitate iuris omnino dimittendos esse censent: in quibus legendis nihil otij, nihil operæ posuerunt. Et quemamodum philosophiam & eloquentiam, cæterasque artes quæ libero homine dignæ sunt, sermonibus Socratis coniunctissimas, quorundam illius sequacium inertia separauit: ita & nonnulli hodie sunt, qui in humanioribus literis voluntate feriati, quia rerum tantarum quæ apud recentiores iurisconsultos recitantur, varietatem & copiam comprehendere se posse non confidunt, scientiam illam quidem, si non difficilem, at vastam & diffusam remouent, in solo autem Iurisconsulti nomine acquiescunt. Quod si tantum sibi sumunt, vt iuris scientiam veterum librorum cancellis circumscribant, neque quicquam in disceptationem cadere posse existiment, quod non veteribus illis legibus explicari queat: habebunt certè me & beneuolum & non aduersantem. neq; enim arbitror tantæ industriæ præcludenda via est. Sed alia ratio est palæstræ & olei, alia pulueris & fori. Qui enim de sug-
gestu

gestu dicunt, illis iuris ciuilis termini latissimè videntur propagari, quòd de clausula scientiæ suæ nunquam discedant. Qui autem in ciuitate iuriconsulti nominantur, seque de quacunque proposita quæstione scientissimè responsuros profitentur, facillè cognorunt quantis in angustiis ciuilibus versetur disciplina. Quòd si illos adducimus, vt hoc sibi persuadeant, habebunt certè & splendoris & commendationis plurimum, si forenses controuersias quarum decisiò à legibus peti nequit, propria animi. vi cum ratione definiant. Ple-runque autem accidunt forenses controuersia, quæ nulla societate & similitudine ad legem aliquam videantur pertinere: facillè tamen eadem illa lege hominè sponte sequentè in sententiã tuam adduxeris. Quo in genere recentiores iuriconsulti mea quidem sententia principes fuerunt, vt quod ex vna lege effici non posse iudicabant, id multis locis & inductionibus comprobarent. Et si enim sua cuiusque est in respondendo existimatio, fatendum est tamen ad eam rem cum dignitate præstandam summa nobis ex eorum libris adiumenta data esse. Quòd si aliquem ex leguleis istis in consilium adhibuero, aut si me repugnantem offenderit, non sit vltra progressurus, aut si non difficilem, hoc sibi debet persuadere, me rem totam non magis arti quàm illius authoritati permisisse. ex quo fit, vt quod in maioribus non comprobant, illud ipsum in iurisprudentiã conentur inducere.

*In Castorem & Pollucem.
Amicitia fratrum.*

*In celo nunquam regnat cum Castore Pollux,
Alternasque tenent Sydera clara vices.
Occiderat Castor, sed fratris grata voluntas,
Dimidium vitæ iussit habere suæ.
Sic pietas & sancta fides, sic gratia concors
Fortunas voluit fratribus esse pares.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

PRAECLARISSIMUM fraternæ amicitiae monimentum veteres in cœlo statuerunt, ut homines qui terram incolunt cœlestia ipsa cõtẽplati, astrorum cõuenientiã ordinemq; imitarẽtur vitæ modo atque constantia. Nam Tyndaridæ fratres, quorum astra in cœlo videmus victoriis triumphisq; terra & mari nobiles, tam sanctè & piè societatis & sanguinis iura inter sese coluerunt, ut poetas tantæ pietatis testes sempiternos relinquerent, tantumque coniunctione illa sibi gloriæ pararet, ut ea totius orbis testimonio in posterum comprobaretur. Igitur Castori iam defuncto, Pollux immortalitatem suam officiosè communicauit, & ut fratri nouo obsequio gratificaretur, alternis diebus mori non defugit. Itaque ex geminis semper occidente vno illucet alter, & vtrisque par penè viuendi ratio est, & societas. Quod exẽplũ ad retinendã inter fratres amicitia & communitatẽ nõ mediocriter valere debet. Nã quid ad familiæ dignitatem præstantius, quid ad amplificationem patrimonij aptius, quid porrò est legi Christianæ magis consentaneum, quàm fratribus perpetuam in omnibus æqualitatẽ esse? Vt enim florētissima quondam imperia ciuilibus suis dissensionibus & intestinis bellis conciderunt: ita & cuiusque familiæ splendor fratrum inimiciis omnino obscuratur: neque diutius stare domus potest, quæ discrepantibus hominum sententiis tanquam procellis huc illuc impellitur & iactatur. Sunt autem quidam homines in domesti-

cor

corum offensionibus per quam moderati, iidem ne minimam quidem patrimonij iacturam pro amicitia facere volunt: in quo si quod damnum acceperint, voluntarias inimicitias in suos nō dubitanter suscipiant. Tandiu enim sibi tuendos amicos volunt, quandiu sibi de patrimonio suo nihil decedat. Apud eos honorificè & cum magna consanguinitatis testificatione appellari, iudicatur fratris esse loco: prensare dexteras, sequē mutuò & amicè cōplecti, & cœnam vltro citroque condicere, non vulgare pietatis & fraternæ amicitiae putatur indicium: quòd si rationibus tuis afflictis ab eis tenuitatē tuā aliquare credita leuari velis, in eo genere tibi adiumento esse, nō existimāt neq; ad sanguinis neq; ad amicitiae rationē pertinere. Tales certe qui sunt nō modo nō cōsanguineos & amicos, sed ne homines quidē in tāta inhumanitate esse putē: Christianos minus, qui ne publicanis & ethnicis pietate & iustitia pares esse possint: quorū opibus & subsidiis (vt testatur Dominus) amici & proximi in infirmitate sustentantur. Itaq; his ne videatur subiratus,

Mane edictum (vt ait Persius) post pradia Callirboë do.

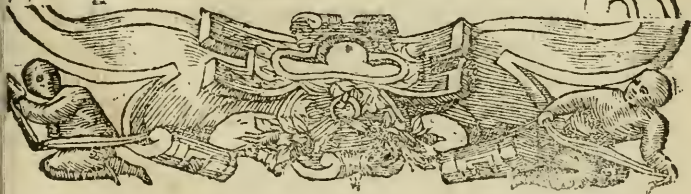
Cor ne edito. Ex symbolis Pythagoræ.

In nostros, quibus Christianos homines curis huius sæculi angi debere persuasum est.

*Qui tua sollicitis versas præcordia curis,
Vltricique tenes anxiam corda metu,
Pone animi curas, variosque relinque dolores;
Regula sic nobis Pythagoræa iubet.*

I

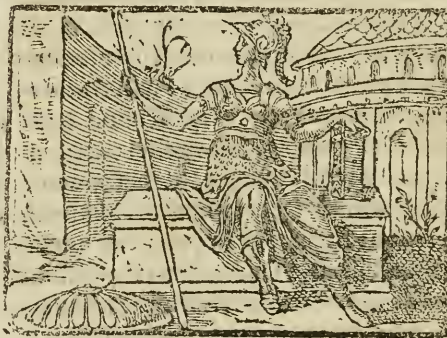
NARRATIO PHILOSOPHICA.

” V E T V S illud Pythagoræ in symbolis decre-
 tum Cor ne edito, multis pòst sæculis Chri-
 stus grauißima sententia comprobauit. Neque
 enim solum ij qui Philosophi sunt appellati, sa-
 pientem omni animi egrotatione vacuum esse de-
 bere putauerunt: verumetiam & Christus eos qui
 se præclarissimæ disciplinæ dedidissent, à curis &
 perturbationibus liberare conabatur: neque quæ-
 quam vitæ & doctrinæ suæ alumnum iudicabat,
 nisi rerum externarum molestias & concursatio-
 nes longè à se depulisset. Nam neque tam parum
 excellens lex domini existimanda est, vt non illi
 qui eam penitus complectitur, satis esse possit ad
 bene & beatè viuendum. Qui autem ita est animo
 affectus, vt Christianam illam præstantiam fortui-
 tis adiumentis & subsidiis putet indigere, & qua-
 si suis eam præsidis non contentam, curis & affe-
 ctibus obruat, is quanquam in vulgus probetur,
 & ab omnibus solertiæ & sagacitatis laudem fe-
 rat, non tamen mihi in Euangelij statione esse vi-
 ” deatur. Vt enim testāte Deo, inter spinas & dumo-
 ” rum asperitates frustra semen tuū sparseris, quòd
 ” nec ipsa seges paruulis subnixa fibris contra nitē-
 ” tium tribulorum maceriem superatura sit: ita pro-
 ” fectò verbum Domini quamuis summa animi vo-
 ” luptate acceptum, perturbationibus huius sæculi
 ” & rerum humanarum cura facile aboletur. Quòd
 si homines illi se prædicent religiosos ieiuniorum
 obseruatores esse, iustitiam & pietatem colere,
 multos etiam officiis suis largiter demereri, non
 tam

tamen mihi omnino videantur inculpati, si tanto studio, tantaque animi perturbatione, etiam sine cuiusquam iniuria in patrimonij amplificatione decumbant. talia enim, inquit Dominus, gentes inquirunt. In quo etsi contra summam illam & primam naturæ legem, nihil offendant, non tamen Christiani nominari possunt: in quorum albo ne sapiens quidem esse possit, nisi popularem illam sapientiam hac vna perfecti & virtutis accessione firmauerit. Neque tamen is sum qui omnia ista amplificandi patrimonij studia nobis de manibus excutienda esse putem: sed in ea re Pauli Apostoli temperatio adhihenda erit, ut quasi aliud agentes nihiloque à Domino & Evangelicis actionibus voluntate abducti, pecuniā & lucrū faciamus, viuiamus quasi non viuētes, ædificemus quasi non ædificantes: eaque sit semper in prosperis aduersisq; rebus æquabilitas, ut nunquam tranquillitas illa vitæ, vel de statu deiici, vel labefactari queat: quæ ut in mari, sic in animis hominum facile cernitur, cum scilicet placatis perturbationum procellis & fluctibus verè nihil cupit animus, nihil desyderat.

In statuam Palladis.

Præclarissimum si aut reges philo-
sophentur, aut philosophi imperent.

*Ius sibi vibranda Tritonia vendicat hasta,
Et iacit intrepida Norica tela manu:
Illa tamen solita est scriptis pallefcere chartis,
Et pluteum innocuis cadere verberibus.
Huic bene conueniunt veterum monimenta so-
phorum,
Quem iussit lata sors ditione frui.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

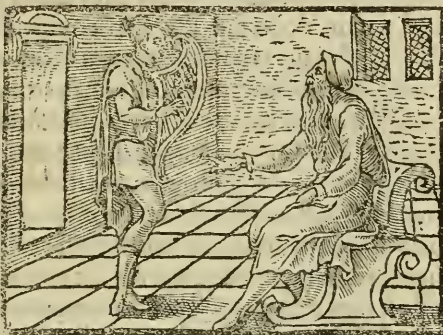
MIRETVR fortasse aliquis res prope cōtra-
rias, naturaque discrepantes, eiusdem numi
is potestate consecratas, & mutua velut amicitia
pōētis sociatas esse. Quis enim vnquam otium
castris, stylum gladio, vmbra soli, togam palu-
lamente similem esse iudicauit? quis legibus in-
ter arma, cautionibus iuris inter acies, prātoriiis
sacramentis inter classica, paci denique inter si-
gnorum collationes & prālia locum esse existima-
uit? Quæ quanquam vsu & facultate separata esse
videantur, qui tamen ad ea diligentius animum
conuerterit, facile res tam repugnantes ad consen-
surā naturæque conuenientiam sit deducturus.
Neque enim Alexander ille Magnus imperatori-
bus omnibus rerum gestarum magnitudine su-
perior, alienum ab imperatoris maiestate iudica-
uit, etiam inter explicatas acies de Homero cogi-
tare & loqui, & quantum sibi militarium rerum
labor otij tribuebat, ad legendum potissimum cō-
ferre. In eo rege tam flagrans in literas studium
fuit, vt sēpissimè ad multam noctem vigilaret, &
interdum in media contentione labore vigiliarū
penè fractus somno premeretur. Ad quem cum
captis Darij castris, & fuso Persarum exercitu, re-
gis scrinium multo auro, multis gemmis esset al-
latum, nonnullique quærerent, quid in arcula illa
tanti digna collocari vellet, Homeri libros inclu-
di iussit: optimū esse iudicans, si illa animi elatio
quæ in imperatore elucescit maximè, literarū &
doctrinæ temperatione regeretur. Laudaturque

Fulvius, qui Ennio comite superatis Ætolis, non dubitavit Martis manubias Musis consecrare. est enim aliqua & ea opinor non vulgaris Musis cum Marte societas: ut earum adiumentis bellorum instructus, multò & ornatiore & cumulatior sit futurus. Iam & multis antè sæculis alter Alexander qui Neoptolemus dictus est, apud Ennium philosophandum sibi necesse ait, sed paucis: nec enim ea sunt præcepta philosophiæ, ut illis etiam in bello non possit esse locus. Et quanquam rempublicam gerentibus, rei militaris studia reliquis potiora esse debeant, felicem tamen eam rempublicam Plato prædicavit, in qua aut philosopharentur principes, aut Philosophi imperarent. neque enim si præstantibus & magnis viris in bello omnia sunt, neque si ea re civitatis moderatio maximè contineatur, minus tamen principibus viris enitendum est, ut se philosophicis legibus pares esse velint. Si enim rempublicæ gubernacula maxime in beneficio & pœna posita sunt, quis probè de supplicio inferendo aut beneficio dando potest decernere, nisi quod laudabile aut turpe est, scientissimè cognoverit?

Antigenidæ ad discipulum.

Non pendendum à iudicio imperitæ
multitudinis.

*Cùm tua non placeat tunicato musa popello,
Respuat & numeros publica turba tuos,
Tène insulsa mouent queruli fastidia vulg:
Multum est & musis & placuisse mihi.
Iudiciū indocti sapiens contemnere vulgi
Debet, & aduersa sedulus ire via.*

I iiii

NARRATIO PHILOSOPHICA.

ANTIGENIDAS discipulum suum verecū-
 dantem & prope desperatione fractū, quòd
 minus eius modi in vulgus probarentur, neque
 sensibus populi illius accommodata esset lyra, bo-
 ” no animo iubebat esse. neque enim qui à multis
 ” laudatur, continuò in quoque genere excellit: sed
 in ea re peritorum iudiciū adhibendū est, quo-
 rum approbationem si arte aut natura permoue-
 ris, totam doctrinæ gloriam consecutus esse vi-
 deare. Neque verò Antimachus, quòd semel de
 rebus magnis disputans ab imperita concione,
 vno Platone excepto, desertus esset, studia, restin-
 xit sua. Abūde enim magnū disputationū suarum
 theatrum vnum Platonem iudicabat, qui solus
 omnium instar esset. Nam vt contra aliquem tar-
 ditatis opinio minime valitura est, quæ modo in
 hominum imperitorū animis sit concepta: ita ni-
 hil est tam insigne, & ad commendationem laudis
 tam stabile, quàm aliqua in re ab vno laudari, qui
 illo genere magnopere præstet. Quibus enim in
 vita propositum est, vt res gerant magnas & ar-
 duas, quiq̃ue ita sunt animo affecti, vt cogitent
 difficillima, faciant optima, & ferant quæcunque
 erunt, tam certè sunt ex se apti, vt in seipsis sua po-
 nant omnia, neque à iudicio imperitæ multitudi-
 nis suspensas habeant rationes suas. At enim quid
 illi cum præstantibus & magnis viris esse potest,
 qui in omnibus sequitur non rationem ducem,
 sed ad vitia consentientem populum? Iam verò
 eorum quæ cum virtute fiunt tanta est perman-
 sio;

fio, vt apud omnes ætates ſempiterna ſit authori-
tas: difficile enim eſt factu ſingulis temporibus nõ
exiſtere aliquem, in quo virtutis ſignificatio elu-
ceat. Quæ autẽ in vulgi opinatiõẽ & tutela iacẽt,
ea non niſi lubrica & caduca eſſe poſſunt. Nam &
memoria patrum res prope innumerabiles quaſi
diplomate veritatis ſunt obſignatæ, quæ tamen à
noſtris hodie non probantur. Et in iis artibus qua-
rum doctrina obſeruatiõẽ maximẽ conſtat, mul-
ta à maioribus per manus ſunt accepta, quæ tamẽ
poſteritatis uſu & ſilentio ſunt abrogata. Tãta eſt „
enim hominum in diſſentiendo propẽſitas, vt eos „
vel aduerſari delectet, etiamſi non ſit cauſa. Et quẽ „
admodum nefarius ille Heroſtratus nullis in pa-
triam benefactis clarus, dum memoriam ſui apud
poſteros inter morituram reputaret, eam celeberrimi
Dianæ Ephieſe templi incendio conſecrauit:
ita nonnulli aditum ſibi nullum ad veram gloriã
patere exiſtimant, quàm ſi à maioribus accepta an-
tiquarint, &, vt aiunt, cornicum oculos conſixe-
rint. Quia enim nulla ſpe poſteritatis ſe conſolan-
tur, neq; obſcuritatem ſuam aliquo præclaro ge-
ſto ab iniuria mortalitatis vindicare queũt,
eos factis & ſcriptis appetunt, qui olim
ſibi æternam nominis ſui famam
pepererunt.

Leo.

Contra immoderatè agentes in re-
bus secundis.

*Trux Leo prostratis parcat, sed dentibus urget
Quos videt armata sumere tela manu.
Fumosos tollant resupino è pectore fastus,
Qui celebris pingunt stemmata lōga domus,
Quique triumphantes Tyrio spectantur in ostro:
Sape etenim tales liuor & ira premit.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

INTER eas res quæ hoc sæculo securitatem & otium afferre solent, nihil aut præstantius, aut melius homini à natura datum est paupertate. Vt enim tenuitatem colere & paruo contentum esse, non modo philosophicum, sed christianum est: ita nihil est magis constantiæ & magnitudini animi proprium, nihil ad statum sui diuturnitatem æquè stabile, quàm ea ipsa rerum subsidia negligere, in quibus acquirendis vulgus hominum cura incredibili, in seruandis, maiore etiam metu cruciatur. Et quāquam olim magnis viris, qui sibi capeſſendam rempublicam existimarunt, summè appetendum esse visum est, cum dignitate otium, tamen illos sapissimè mutabiles fortunæ casus fefellerunt. Nam & in republica Atheniensium, quæ & dominatione, & præstantissimis institutis floruit, nulli bono ciui potuit esse locus, qui non ab ingrata patria in discrimen fortunarum & capitis vocaretur. In his Miltiades & Themistocles fuerunt, qui cum turbulentissimis temporibus, maximis se patriæ fluctibus obieciſſent, tamen illis in ciuitate toties à se seruata mori non licuit. Neque verò ex his qui rempublicam Romanam spoliis & triumphis decorarunt, vnum aut alterum reperias, qui non aliqua pœna à rerum gubernaculis disceſſerit. Non enim in republica versantibus (hoc est in mediis opinionū & temporum procellis) potest esse aliquis tran-

„ quillitati & quieti locus. Et quemadmodum gubernatores optimi sepe vim tempestatis, sic sapientissimi & fortissimi viri fortunæ impetum superare non possunt. Qui autem à publicis negotiis se remouët, & amplissimas opes non arca, sed animo metiuntur, illis certè in tã pacata & otiosa vita fortunatissimis esse licet. Quod eò est facilius, quò minus multa in eorum vita patent, quæ vel fortuna, vel principatuũ & temporũ vicissitudo feriat. In quo deridenda est quorundam hominum stultitia, qui vel patrimonij magnitudine, vel principum amicitia & clientelis elati, se reliquis hominibus præstare putant: quasi nulla eos res de gradu dignitatis possit deiicere, aut quod in opinione & principum voluntate iacet, omnibus sæculis possit esse constans & perpetuum. Itaque publicam dilapidet pecuniam, ærarium exhauriant, terras & maria cupiditate sua absorbeant, donationes ciuitatum ex placito impetrent, laqueatas domos ædificent, & aurum coronarium de omni populo & prouincia accipiant, ne illa tamen mihi tantopere videntur esse suspicienda. Vna enim dies interrumpit omnia, & quæ tantam in populo mirationem faciunt, sæpe subito tempestatis turbine peruertuntur.

In Satyrum.

Contra sedentarios & cerdones, qui paulum ultra primas literas promoti, suo sensu in literis sacris versari volunt.

*Qui miser æthere cupiebas oscula flamma,
Ipse vides positas in tua damna faces.*

A L I V D.

*Dum terris infert ignis portent a Prometheus,
Fallit & incautum calliditate Iouem:
En Satyrus pulchri miracula suspicit ignis,
Et cupit amplexu grata referre suo:
Nec mora, flāma ingēs miseros puadit in artus,
Et tulit errori tristia pensa suo.
Quī potis es sacra tabulas tractare Sophia,
Et vel cornicum lumina confodere,
Cū te habeāt fessum sulcus, vilēsque quadriga?
Tu ne aliena audes ponere iura fide?
Non metuis nostris versantē in faucibus ignem;
Cuius vel totis flamma vagatur agris?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NVL LVM hominum genus vel importunius vel minus tolerabile dici potest iis, qui cum vitra primas literas leuiter processerint, tantum tamen opinione sua assumunt sibi, vt quasi defultorij in curriculum quadrigarum audeant incur-
rere. Vt enim ignorantia inuitio vel noxa non est, ita incredibilis est amentia, si quis nullo vsu, nulla doctrina de re quacunque quæ scientia sit explicanda, iudicium ferat. Si igitur ex veterum sententia, quam quisque artē nouit, in ea se exercere debet, quanto certè cum ratione erit coniunctius, rei controuersæ peritissimos quosque iudices adhiberi? Qui autem tam mirificè impudens est, vt in his quæ non attigit, sententiam se rogari velit, & eos qui omni disciplina habentur excellentes, non modo ad certamen prouocare, sed illorum monimenta vna clausula antiquare, tales opinor ad artificium suum, quò eorum fert natura, dimittendi erunt. Vt enim nemo probè imperare potest, nisi aliquando paruerit: ita neque disputare aut docere, qui doctorem non audierit. Sed tamen ea est temporum disciplina, vt quibus opinionum vestigiis aliquis primùm institerit, in his ad extremam vsque senectutem consenescat: quæque statim animo arripuerit, ea sibi omnibus modis tuenda esse arbitretur. Quo in genere forsitan iis sit condonandum, qui præclarissimis artis & doctrinæ præsiidiis instructi, peruestigandæ veritatis studium ad scientias afferunt. Quibus eò difficilius est de aliqua sententia deduci, quòd de ea

se cum dignitate iudicare posse non desperant. Durius enim homines docti secum agi existimant, si in veri peruestigatione magis authoritatis quàm rationis pondera æstimentur. Qui autem vel in foro argentariam, aut venalitiariam vitam agunt, vel similibus iis artificiis occupantur, non sit illis permittendum, si plus in literis sacris sensum suum quàm peritorum iudicium valere velint. Nam qui sine doctrina ad aliquod se disciplinæ genus conferunt, quia minus consequentia & rerum antecessiones animo peruident, hoc potissimum completuntur, quod maximè corporatis sensibus accommodatum est. Et profectò magnum quiddam ex illis præceptis sibi accessisse putant, si cupiditatibus suis Deum laudatorè possint adhibere. Iamverò in quamcunq; te religionis partem animo conuerteris, ea tamen semper cautio necessariò sit adhibenda, ut nò quod unusquisque sibi priuatim sumpserit, id pro senatusconsulto habeatur (quid enim inter tot dissentientium hominum familias constas esse potest?) sed ita res expediatur, ut quod frequēs & bonorum & plurimorum concio decreuerit, id ab omnibus obseruetur. Nam si volumus initia religionis replicare, videmus etiam inter principes illos, qui à Christo edocti vniuersum terrarum orbem ad fidem adiuaxerunt, maximas de religione controuersias extitisse: neque tamē quod vnus quantumcunque miraculis vel pietate excellens in animum induxerat, id continuò erat sanctum & perpetuum: sed vocatu seniorum conuentus cogebatur: quo in ordine quæd maior pars iudicasset

set, id publica authoritate & fide ab omnibus seruaretur. Et certè tantum apud quosdam ex Apostolis circuncisionis valuerat antiquitas, vt ij qui ex gentibus ad cultum Christi conuolarent, minime extra circuncisionis necessitatem positi esse ex plurimorum sententia viderentur. Qua in opinione cum & ipse Paulus esset, Titum circuncidit. Sed cum de ea re ad concilium esset relatum, lege lata circuncidendi necessitas Christianis permilla est. Nihil igitur in religione firmum habere, nisi „ quod tecum ipse velis & intus sentias, hominis est „ sanè per quam deplorati: sed in ea re illorum sit „ existimatio, qui & numero & doctrina antecedunt. Ex quibus nationes multæ iusta reprehensione minimè caruerunt, quod cum rebus in religionem nouandis studuissent, ita tamen se gesserunt, vt nemo apud eas degat, qui nō à cæteris opinione & doctrina dissentiat: & vt quisque maximè est egregius, id efficit, vt in religione cuiusquam nisi sui similis esse nolit.

Vulgarum de hirudine.
In pragmaticos ærascatores.

*Plus iusto sitiens vitalis hirudo cruoris
 Pallentem mittit non nisi plena cutem.
 Nouit pragmaticus causas differre clientis,
 Sanguineq; humano non nisi pastus abit:
 Sed fugit, in vacua fundum cum viderit arca,
 Et cum pauperior cœperit esse clientis.*

INVIDIOSVM genus hominum æruscatores Pragmatici, quibus in pecunia omnia sunt, quique sine lucro nihil laudabile, nihil officij expectatione dignum gerūt. Et quēadmodū in naui locum esse oportet, per quem ea quæ necessario profluentia aliquid tetri odoris essent habitura, procul à sensibus queant amandari: ita reipublicæ gubernaculis accommodatum esse maiores putauerunt, si in celeberrima ciuitate non deessent, qui sordes & peccata populi absorberent, & perniciosa illa malorum omnium esca cupiditate, de hominum litigantium flagitiis & ciuilibus dissensionibus multam repeterent, fructusq; vberes in aliorum calamitate ferrent. Sed quia natura euenit, vt summas corporū varietates, totidem penè animorum dissimilitudines consequantur, magnopere opinor cum publica tranquillitate & quiete coniunctū est, esse aliquos qui in tātis controuersiarū & dissensionū concursationibus & studiis, publicè operā suā locent: vt iis qui in forensibus negotiis minus erunt exercitati, prospectum esse possit. Sed qui eas causas, quas illuminatas & faciles à clientibus accipiunt, tenebrarum inuolucris obducunt, qui quod translatiuè & breui (quod aiunt) manu explicari potuisset, tricis suis, diffisionibus, vadimoniorum desertione, scripturis opistographis, denique eternitate cōsignāt: qui periuriū, qui falsum, qui mēdaciū, qui deceptiūculas, qui frustrationē, qui vim & metū, qui furtum, qui dolū malum ad subsellia afferūt, his possit es-

se in præstantissimo senatu locus? Et quemadmodum qui vineam instituunt ad illius propagationem diuinitus pastinos inuenerunt, sic homines isti eam, quam primùm nudam & solam causam receperint, labore & diligentia sua repastinant: ita fit, ut quæ vna fuerat, in varias & innumerabiles penè lites propagetur. Et nos certè quendam ex illo numero, qui publicis auspiciis primùm in id munus erat allectus, audiuius cum diceret, se nihil aut vberius, aut cumulatius in eo vitæ genere à Deo optimo maximo contendere, quàm duodecim lites ad se deferri: sibi enim certò recipiebatur fore, ut ex illis duodecim industria sua infinitæ aliæ nascerentur, ex quibus magnam pecuniam esset facturus. Et profecto contra naturam fit putandum accidisse, si quis ex his qui illo in collegio sunt inaugurati, pecuniam negligat, eaque mercede sit contentus, quæ neque litigati onerosâ, neque labore sit inferior.

Exemplum stultitiæ.
Cum pertinacibus non agendum.

*Caucaseum crebro lapidem qui verberat ictu,
Non iniuste ambas perdidit ille manus.
Desine cum duro contendere viribus Albi,
Indurata nequit mollior esse lues.*

K iij

R I D E N D V M arbitror videatur, si quis contentius pugno lapidem allidat: quod huius vindictæ genus non tantum ad disciplinam non proficiat, sed etiam in caput ipsius, qui pœnam constituit, redundet. Sic & forsitan frustra illi cõtenderunt, quibus persuasum erat animos hominum, in quibus ab ipsa natura libertas quædam insita est, vi & armis noua religionis lege alligari posse. Qui enim ita sunt animo affecti, vt cedant nemini, neque aliorum sententias quicquam ponderis apud se habere velint, facile illorum corpora cruciatu aut minis huc & illuc impellas, animi autem elationem quæ in præstantibus viris elucet maximè, nunquam ad æquitatem adduxeris. Quò enim quisque animi magnitudine & doctrina præstat, hoc aliũ sibi devia & officio præire patitur immoderatus. Quidã verò sunt nullo neq; usu rerũ, neq; scientiarũ instructu præditi, quos tamien pertinacius in aliqua sententia hærentes, nunquam dimoueris. Quod vt omnibus in rebus, tum verò in religione magnopere periculosum est. Cũ his certe (quia neque decernendi neque decertandi ratio valet), consultius egerit, qui non reiecto tantũ, sed abiecto scuto cõtenderit.

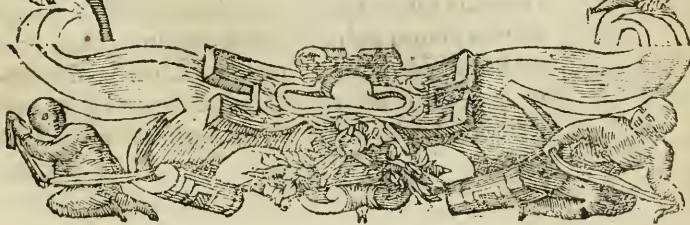
Mendici pera.

In auaros.

*Mendici peram vix vnquam impleueris Iri,
Multalictet dones vberiora peter.
Sit vel Tartarei præsens opulentia ditis,
Velloculus Cræsi, semper auarus eget.*

K iiij

ET si forsitan ab ea quæ hominem homini coniunxit natura, nō mediocriter abesse iudicari possit, qui alterum in rebus afflictis non iuuerit: est tamen meo quidem iudicio de Evangelica illa pietate & officiis philosophicis nonnihil remittendum, cū is beneuolentia & iudicio tuendus est, cui benignitas nostra parum profutura esse videatur. Quo in genere accommodatē quispiam dixerit, religionem esse, si quis auarum hominem, & eum in quo tantopere cupiditatis desedit sitis, amicē & familiariter ad liberaliorē vitam tentet deducere. Nam præter id, quod amica illa & homine digna oratio nihil momenti apud illum habitura sit, non videtur aliorum obsequiis esse adiuuandus, qui ipse sibi in tanta calamitate non tantum desit, sed tam diuturni mali sibi non inuitus author esse velit. Itaque qui se totos ad lucrum & pecuniam faciendam accommodauerūt, in eo plerunque sunt, vt neque cibum capiant, neque ea sibi parent, quæ ad vsum victumque sunt necessaria: in maxima rerum omnium copia, voluntate egent: in summis diuitiis pauperes sunt: in tranquillitate cui esset inseruiendum, habendi desyderio cruciātur. Ambulāt sordidati & squalidi, domi fame & apud alios cruditate delectantur: ita viuunt denique, vt sibi eos bellum prope internecinum indixisse facili existimes. Hæc vt in malis ponēda sunt, ita continuò Christianū hominē, eūq; qui in aliorū miseriis cōmoueri solet, misericordia impellant. Sed qui hominis auarissimi

fordes,

ordes, infamiam & vitæ indignitatem secum ipse
 reputat, malit opinor illum in tanta calamitate
 equum placatumque dimittere, vt is tandem sce-
 ri & cupiditati suæ expensum ferat, quàm tan-
 am infelicitatem homini spurcissimo inuidere.
 Neque enim quicquam est, vel reipublicæ mode-
 rationi aptius, vel disciplinæ temporum conue-
 nientius, quàm eos sibi diu noctuque pœnam in-
 ligere, quorum domestica vitæ ratio ad publi-
 cam vindictam legibus esset expetenda. Nam qui
 iudicum sententiis pœna coercentur, hoc ipso rei
 publicæ oneri sunt, quòd ipsis supplicium expen-
 sà ærarij irrogari solet. Qui autem seipsos tor-
 quent, seque inedia, labore, vigiliis & reliquis ani-
 mi agrotationibus conficiunt, dum sibi vtilis es-
 se volunt, ipsi quoque fisco profunt. Vnde
 fit vt neq; hæc eis calamitas, neque ta-
 lis sumptus leuatio ciuitati
 & publicis commo-
 dis inuiden-
 da sit.

In morem Elephantorum.

Non perdendum amicum ob bonum dictum.

*Stulte relucenti redimitus corpora vitro,
 Ah ne elephantorum florea' rura pete?
 Talia magnanimum la dunt insignia barrum,
 Offenduntque oculos lucida signa suos.
 Site sincero fortuna adiunxit amico,
 Non quacunque putes verba licere tibi.
 Sed fuge mordaces placato splene cachinnos,
 Et quicquid veram laedit amicitiam.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

FERE euenit vt quo quis animi præstantia ma-
 gis excellit, hoc in eo maior dicendi & sermo-
 nis quotidiani libertas dominetur. Ex quo
 & Ennium dixisse solitum ferunt, facilius à sa-
 piente flammam ore inardente opprimi, quàm
 bona dicta, hoc est, ea quæ falsè & facetè in
 aliquem proferuntur. Nonnullique sunt in eo
 genere tam parum moderati, vt veteres ami-
 citias malint dissuere, quàm bonum dictum per-
 dere. Quæ res eò certè magis fugienda est;
 quo nihil melius hominum communitati à na-
 tura datum est coniunctione & amicitia: in
 quam qui mediocriter offendit, societatem ho-
 minum violat inter ipsos: iustèque multi il-
 lum diem periisse arbitrati sunt, in quo aliquem
 sibi amicitia non deuinxissent. At enim opor-
 tet eos qui amici & esse & nominari volunt, in
 familiari colloquio erga amicos continentes es-
 se, neque in eos liberius dicere, quorum ami-
 citia præsens fructum, auulsa dolorem afferre so-
 let. Facile enim quiuis in alios quæ vult pro-
 fundit: sed ea sapissimè æquo animo ferre co-
 gitur, quæ magnè audire noluiſſet. Romani in-
 credibili propè religione inter filios suos verſa-
 bantur, ne eos quorum ſalus & gloria illis debebat
 eſſe periucunda, aliquo crimine imbueret: tātūque
 apud illos verecūdiæ valuerat opinio, vt nūquā pa-
 tres ex gētis instituto cū filiis puberibus lauaren-
 tur. Quòd ſi ea amicitia, quàm vel morū ſimilitu-
 do bonorū, vel ſtudiorū ratio colligauit, nihilò na-

turæ coniunctione inferior est, quæ quæso vere-
cundia, religione, moderatione, volūtate erga no-
stri amantissimos esse debemus? aut quomodo
nomen & dignitatem amicitia retinere poterit,
quæ verborum aut factorum licentia quasi de gra-
du deicitur. Neque enim diu amicitia constare
potest, quæ familiaritatem nimiam, aut potius
contemptum habet. Qui verò maxima veneratio-
ne amicos suos tuentur & colunt, & faciliùs
accedunt ad beneficium, & cùm acce-
dunt, id se facere existimant Deo
& hominibus appro-
bantibus.

Appetitus subfit rationi, ut equus seffori
Ex Platone.

Quā malè seffor equo tractād& ignarus habena
Insidet, ah pōter at tutior ire pedes.
Qui fræno nequit in proprijs affectibus vri,
Peccatōque amens mergitur ille suo:
Par est brutorum potius numeretur in albo,
Nam ratio in motus obtinet imperium.

INTER ea quæ propè dicta diuinitus ex Platonis ludo prodierunt , nihil grauius aut ad Philosophiam accommodatiùs dicitur , quàm quòd ille rationem appetitui velut sessorem equo insidentem facit . Vt enim is sessor & imperitiæ , & temeritatis teneri meritò sit iudicandus , qui equum quò velit impellere , vnde autem velit non possit deducere : ita nec is partes illas quæ sibi vel à Deo optimo maximo , vel à natura attributæ sunt , cum dignitate sustinuisse videatur , qui animum suum prosperis rebus ferocientem & elatum , ratione & præclara illa rerum omnium gubernatrice sapientia non velit coërcere . Nam quæ ratio longo nos
 ” interuallo à feris separarat , eadem ipsa cum Deo
 ” optimo maximo nos mirifica & æterna societate
 ” copulauit , vt homines se non tantum brutis
 ” animantibus præstare , sed etiam ratione & virtutum
 ” cæterarum officiis cum Deo immortaliconiunctissimos esse cognoscerent . hac igitur
 sola cùm nihil sit , non dicam in homine , sed ne in cœlo quidem diuiniùs aut plenius , videatur indignissimum , si quis illam apud se , & parum liberali custodia & appetitus mancipio dominatuqne teneat . Quod qui facit , nò modo summam Dei erga nos liberalitatẽ pro nihilo ducit , sed penitus eam communionem quæ prima hominibus cū Deo per rationem intercessit , violat & peruellit . Nam si ratio est quæ antecessiones rerum præcipit , consequentia cernit , qua
 argu-

argumentamur, refellimus: & de occultissimis naturæ rebus iudicamus, cuius moderatione & imperio vniuersum hoc continetur & regitur, non erit consentaneum eam quasi baiulam animorum ægrotationibus inferuire, eiusque splendorem à corporatis voluptatibus obscurari. Vt verò æternum esse Deum omnium mortalium semper consensus fuit, ita & ingeneratam rationem fatendum est, quæ una apud cœlestem illam discretionem & præpotentem Deum semper valuit, semper dominata est: quæ cum ante istos siderum astrorumque cursus, & cœli conuersiones vigeret & micaret, tandem summo Dei immortalis beneficio etiam ad eos qui infimum istum globum tuerentur, venit: non certè vt ad vitia cōsentientem appetitum sequeretur, sed vt illa rerum omnium dux & magistra homines tam æquabili similitudine temperaret, vt non tantum aliquis sui, sed omnium omnes recta ratione & officiorum conuentia similes esse possent: qua ex æquabilitate elucet ea quæ sapientia nominatur.

In Aspendium Citharistēm.

Contra amicos nostrates.

*Dū mouet ad citharā numeros Aspidius intus
Occinit, & reliquos non iuuat ipsa chelis:
Et sua summisso demulcet pectora cantu,
Priuatique sciens auribus ipse studet.
Sic propria ingratus cōpēdia spectat amicus,
Dum caute simulat commoda nostra sequi.*

Narra

NARRATIO PHILOSOPHICA.

ASPENDIVM citharistem intus canere solitum fuisse historiarum prodiderunt: vel quòd eos qui adessent cantibus & nervis suis delectari æquo animo ferre non posset: vel quòd tali modorum genere quo non omnes valent, impensius caperetur. Cuius solertiam nescio an fidibus & modis, at certè moribus homines nostri proximè imitati sunt. Dum enim se concordiam & convenientiam, sine qua inter homines amicitia nomen suum tueri nequit, omnibus modis coluisse videri volunt, amicitiam totam vtilitatibus & commodis suis circumscribunt, neque eos quos sibi amicissimos gloriantur, beneficiis retinendos esse existimant. Sed quid in amicitia illustre aut magnificentum esse potest, si meum & tuum adiuxeris, æqualitatem removeris, & mirificam illam in collocandis officiis pietatem funditus sustuleris. Ac mea, sententia nihil in vniuersa hominum societate præclarius nominatur, quàm equalitas, vt quod apud te fuerit, liberaliter & officiosè necessario tuo, si res postulet, impertias. In quo si fueris remissior, efficitur illa Christiano nomini lues infestissima, quæ Leonina societas appellatur.

L

*In permutationem Diomedis & Glauci.
Pax auro redempta.*

*Dū trepidè Glaucus Diomedem fertur in hostē,
Et dubiam in pugnam seuus uterque ruit:
Re tandem infecta, postis concordia signis
Iurata est, dextris fœderis ergo datis:
Arma dat ex auro Glaucus, recipique vicissim
Ferreæ, quæ æterni pignoris instar erunt.
Pacem auro redimas, pretio compone duellum,
Nam patria confert ære parata quies.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

GLAVCO Amphilocho filio, qui Priamo diuturna obsidione presso, subsidio ad Troiam venit, iudicio posteritatis pro laude positum est, quòd Diomedem singulari certamine abs se provocatum, magno pretio æquum placatumque dimiserit. Cui quanquam ea non decisset incitatio, quæ in maximis animis studio pugnae impellitur, tamen & consentaneum dignitati suæ, & à discipulina militari non abhorrens iudicavit, fide pace quæ nihil insidiarum esset habitura, etiã iniquis conditionibus cum hoste consultaret. Itaque, ut ait Homerus,

Χρύσεια καλκείωρ ἐκατέρωβοια ἐννεαβοίωρ

cum Diomede non dubitanter permutavit, & præclarissimo illo authoramento cum hoste in gratiam rediit. Nam præter id quod omnis belli exitus incertus esse solet, habet decertandi ratio aliud incommodum, quòd etiam eos qui vicerint maximis plerunque cladibus afficit. Quid verò societati hominum inter ipsos tam discrepat, quid belluarum magis simile, quàm mentem, industriã omnem denique humanitatem ad alterius perniciem cõferre? ut eum quem fidei tuæ natura ipsa commendarat omnino deleas & opprimas. Iustè igitur monent illi qui ex duobus decertandi generibus, quorum vnum per disceptationem, alterum per vim explicatur, nunquã posterius sumẽdum esse putant, nisi quoties uti priore non licet. Neque enim bella vnquam suscipienda esse

maiores putauerunt, nisi ut paci & quieti possit esse locus: pro qua omnis iusta & legitima est viro magnanimo dimicatio. Vnde & fortitudinem veteres appellabant, virtutem quæ pro æquitate propugnaret. Sed cum probè omnia quæ in ciuitatum moderatione versantur, animo lustraueris, nihil est ad reipublicæ perpetuitatem æquè stabile, nihil naturæ hominis magis accommodatum, quàm pax & tranquillitas: cui si à nationibus iis, quæ aliquando imperio & principatu floruerunt summo studio esset in seruitum, illarum non tantum memoriam (quæ tamen planè è mentibus nostris euulsa est) sed etiam rempublicam haberemus. Ac sanè tanta est in nonnullis hominibus principatus appetitio, ut potiùs extrema quæque patiantur, quàm ut finibus suis & ditione contineri possint. quod patrum memoria declarauit temeritas cuiusdam apud Italos principis, qui cum sibi vitam acerbam prædicaret, nisi aliquando Cæsar esset factus, tandem nihil factus est.

*In mortem Crassi.
Mors vna beat & ditat.*

*Qui nequit effossis animum complere metallis,
Continuòque lucro sedulus immoritur,
Sollicitusque solo commissam cogitat ollam,
Hunc quis opinetur diuitis esse loco?
Dñ petit Euphratē, fatis lachrymātibus, aurum
Quod fuit Crassus, mortuus ille bibit.
Hac erit extremo, me iudice, gratia fato,
Quòd dat inexpletis mentibus esse modum.*

L iij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QUAE tantopere in animis hominum dum
 ad vtilitatis rationem omnia conferunt, cu-
 piditatis inueterauit opinio, eadē ipsa vel omniū
 concessu patrimonia & hæreditates expilare, ca-
 lendaria conturbare, & rationes domesticas mira-
 biliter affligere vna consuevit: fereque euenit, vt
 quò maior in patrefamiliās habendi & lucri fa-
 ciendi cura dominatur, hòc illi minus ex animo
 fortuna respondeat. Nam Cræsum ditissimū Ly-
 dorum regem vnus belli ad extremum procella
 peruertit: & quæ ei auaritia ad tantas opes crede-
 batur esse suffragata, eadem illum in fortunarum
 & capitis discrimen coniecit. Neque mea senten-
 tia accommodatior ad inopiam & rerum omniū
 desperationem aditus esse potest, quàm per diui-
 tias, quibus si te impensius addixeris, minus opi-
 nor promoueas, quàm ij qui modico contēti pau-
 pertatem omni studio coluerunt. His enim quo-
 quo modo se res habeant, licet esse beatissimis.
 Quis enim aliquā re carere iudicetur, qui eam nō
 desiderat? at qui non caret, habet certè, aut ab ha-
 bente nihil discrepat. Qui verò vulgò diuites ap-
 pellantur, & in pecunia facienda versantur impen-
 sius, si qua clades domesticam illorum rationem
 perculerit, ne illi quidem non ærumnosi esse pos-
 sunt. Semper enim in isto genere contentionis il-
 lud valuit, vbi non sis qui fueris, non est cur velis
 viuere. Itaque ipsa rerum copia quæ tranquillita-
 tem & quietem cupidis hominibus allatura esse
 vide-

videbatur, sæpissimè ruinæ & calamitatis periculum struit. Quòd si vt de Polycrate Samiorum tyranno accepimus, alicui omnia cumulatè suppeterent, quæ homini à fortuna suppeditari possunt, non possit tamè is verè felix numerari. Quis enim eam felicitatem nominavit, quæ subito aliquo casu interpellari potest? quis summum bonū, quod non est perpetuum? Testes sunt multi & præstantes viri, quorum operosa concursatio aliquando in calce, sæpissimè in cursu, interdum etiam in carceribus impedita est: & qui dies illis à grauiissimis contentionibus requiescendi esse debuisset, is omnium sæpe luctuosissimus apparuit.

L iiij

A mortuo tributum.

Moderatio in vectigalibus.

*Desine nocturnas tabulis incescere larvas,
Pendere vectigal mortuus anne potest?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

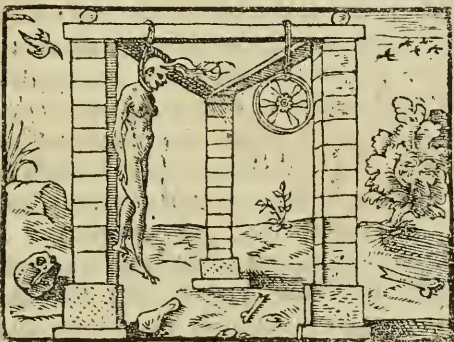
GLORIOSVM sanè est, planèque regium, eos qui rerum potiuntur idem sibi sumere suo iure posse, quod summus ille dux Hebræorū Moses de se apud Dominum prædicauit, tanto studio se in singulorum vtilitates propendisse, vt ab illis neque asinum, neque equum corrasisset. Quo in genere multis post sæculis Samuelem ipsum vetera scripta laudibus extulerunt, quod in procuratione populi Iudaici, rebúsque religionis bene & nauiter tuendis, animum, diligentiam, studia denique omnia ad priuatorum vtilitatem & leuationem cōtulisset. Iureque Aratus Sicyonius laudatur, qui cum ciuitatem suam Sicyona tyrannorum dominatu annos quinquaginta oppressam liberaisset, à Ptolomæo Ægypti rege, grandem pecuniam mutuò accepit, vt eas possessiones quæ vi à iustis dominis translata, longo spatio hæreditatibus, emptionibus, dotibus & aliquorum mancipio, coloratæ tamen tenebantur, redimeret, & sine detētorum iniuria suum cuiq; transcriberet. Hac æquitate perfectum est, vt & ij quorū bona atrocissimæ voci præconis subiecta fuerant, suum reciperent, & qui longo interuallo in possessione fuerant, rei dispendium pecunia sibi resecta solarentur. In quo verè principis animus intelligitur ita à iure discedere, vt nemini iniuriam facere videre. Hos vt pleno ore laudamus, ita profecto turpe & odiosum est, apud Homerum Agamemnoni regi ditissimo frequenti Græcorum concione, sordes & auaritiam ab Achille exprobrari, & eum

qui subditis caueic debeat *δημοβόρον βασιλέα*, & *πάντων φιλοκτεανώτατον* appellari. Vt enim nulla re magis ij qui reipublicæ præsumt, pietatem colere, & ciuium beneuolentiam conciliare sibi possunt, quàm continentia & liberalitate: ita certe ij labe-
factant fundamenta ciuitatis, qui ex subditorum dispendio & iniusta collatione fortunas suas vo-
lunt ampliari. Nam neque bene imperare potest, qui non omnino commodorum suorum fuerit oblitus: qui si in fortuna ciuium liberaliore rem se suam facere existimet, non arbitrabitur ea ad amplificationem patrimonij sui pertinere, quæ publico reipublicæ luctu & damno de fortunis popularin sunt decisa. Sed in imperandis vectiga-
libus & *ἐπικεφαλίοις* seruabit eā mediocrita-
tem, quæ inter nimium & parum sita
est, vt neque illi ad amplitudinem
quicquam desit, neque po-
pulo grauis esse
videatur.

*Contra veteres, nullum Fortunam
esse.*

Ex Augustino.

*A spice ut in nostris pendet Rhamnusia furcis
Et recipit sceleri debita pensa suo.
Quaque olim (si diis placeat) confecit vir anque
Paginam, apud Gallos ultima fata luit.
Quid tibi Fortuna cura est rota mobilis? illi
Quid tecum est? sapiens solus apud te habita.*

Narra

NARRATIO PHILOSOPHICA.

FORTUNAE deæ tantum veteres ethnici tribuerunt, ut illi ætatum omnium concessu in rebus prosperis & aduersis potestas, imperium, dominatus, omnia denique expensa & accepta referrentur. Si quid ex animo accidisset, laudabatur sola: in luctu autem & calamitate etiam eadem accusabatur, & vna vtrunque paginam faciebat. Neque illius solum in rebus domesticis & vrbis apud gentes valuit authoritas, sed eius quoque dominationem & vim ad rem militarem perduxerunt: ut cuius exercitus dux victor euasisset, is tantum beneficium à fortuna consecutus esse videretur. Itaque illi publicè templa posita sunt, & diuinitatis delatus honos: quòd fortasse eo cultu in amicitia & benefaciendi consuetudine retineri posse crederetur. Quod ut suspiciosa illi antiquitati vnusquisque nostrum facilè condonat: ita profecto Basilius Magnus diligenter cauendum esse censet, ne huiusmodi superstitione, aut etiam vocabulis Christianorum animi occupentur. Qui enim in rerum euentis memoria repetendis Fortunam nominat, id efficit ut mundus & vniuersum hoc quod conspiciamus, quasi extra prouidentiam summi Dei esse iudicetur. In quo præclara sunt illa quæ à Stoicis contra Epicureos latissimè explicantur. Nam si fortuita sunt quæ quotidie hominibus accidunt, neque stare Nemesis Adrastia, hoc est, statum & æternum rerum omnium decretum potest: neque colligatio, qua Deus ab omnibus sæculis, ex Homeri sentent

sententia , successus rerum humanarum æterno
nexu & vinculo deuinxit. Neque enim si in aqua
mortuus est Fabius , videatur illud aut non à Deo
decretum esse , aut fortuitò obtrigisse , quòd ille
ad aquas poterat non venire. Sed si ab aquis ab-
stinuisset , & alio mortis genere è vita migra-
set , quòd secus in illius fato esset factum , id quo-
que constans , æternum & ratum Dei consilium
posset appellari. Ac rerum futurarum ignoratio »
in nobis fortunam parit , & quia variè in variis »
hominibus euenta cadere perspicimus , id à Deo
in fatis positum non esse arbitramur : quòd vt
non eueniret , Deo longè antè certum erat & de-
cretum . Quæ igitur fatis continentur , eadem
nec mutari , nec perfringi queunt : quæ si aliter
eueniant , iniuste in fatis recenseri possint : cùm
quòd secus accidit , illud ex fati necessitate con-
tigisse sit putandum. accidat autem necne quam-
uis in opinatione videatur situm esse , quicquid
tamen eueniet , id ex decreto contigisse putan-
dum est. Itaque Augustinus in his libris quos con-
tra Academicos conscripsit ; sibi haud omnino
placere ait , fortunam à se nominatam esse. ne-
que enim eiusmodi vocabulo eam deam quam
variā & inconstantem nobis fabulæ tradide-
runt , significare voluit , sed fortuitam illam re-
rum humanarum rationem. Erit igitur in no-
bis fortuna & casus : quòd certè ratio cogit fa-
teri , si humanum istud & opinionem spectes :
si autem ad æternam illam Dei summi proui-
dent

dentiam rapimur versabitur profectò illa , quam *εἰμαρμένῃ* Græci vocant. Ea est ex omni æternitate fluens veritas sempiterna , series & perpetuus causarum ordo : non tamen vt Stoici voluerunt , cum ex statò syderum astrorumque motu causæ nexa aliquid ex se gignit. Sed vt Dei prouidentia certa necessaria & æterna in factis hominum statuatur. quod & Augustinus in libris de ciuitate Dei multis verbis contra Ciceronem comprobauit. Nò est igitur aliquid factum quod non euenisse oportuit , & quod instat , etiam & illud futurum est. Ex quibus tamen non id effici volumus quod Sostriatus apud Lucianũ à Minoẽ summa contentione petit : dum eorum quæ turpiter & flagitiosè egerit , non iure se ad pœnam expeti quiritatur : quòd ea facinora necessitate fati & propter antecedentes causas non ex animo gesserit. quæ enim contra ius & leges facta sunt , futura sanè erant cum euenerint , sed tamen à volente facta sunt. Nam quæ turpia sunt , non tamen minus Deo præuidentur : cui licet omnium mortalium voluntates longè ante sint perspectæ , non continuò tamen minus voluntates dicendæ sunt. Erit ergo & bonorum & malorum lata differentia : neque iniuria iis 'qui rempublicam conseruarint & auxerint honores & triumphus in ciuitate decernuntur. nam quæ præclarè gesserint , etsi euenturæ erant , vt tamen euenirent singulãri illorum virtute perfectum est. Sic & maxima

rat

ratione in sceleratos leges animaduertūt: nam au-
deant maleficium necne, in illis positum est: hoc
autem an illud faciant, quod conse-
quetur, id Deo Immortali lon-
gè ante fuerat scitum
& perspe-
ctum.

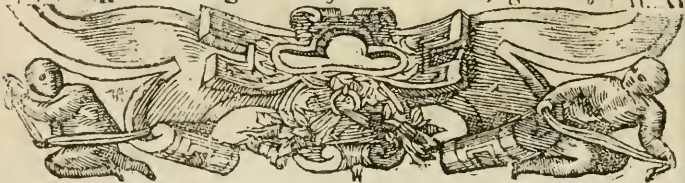

In Grillum.

Voluptatem immanissimus quisque
sequitur lubens.

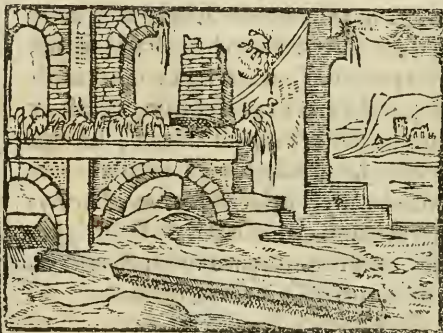
*Qui tibi Grille scri stomachum mouere parētes?
Quæ te fors miseris terruit oscinibus,
Vt te immunda iuuent fœdi vestigia porci,
Et renuas iterum munus obire viri?
Quum semel in turpi recinet ditio voluptas,
Huius vel gratis viitur imperijs:
Et quo plus demens eget assertore patrono,
Hoc magis blanda sui vindicis ora fugit.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QUEM AD MODUM (vt inquit Cicero) iis qui se è Leucade Epiri promontorio in cōuallem demiserunt, non omnino integrum est quo velint insistere: ita qui se voluptatibus & animi morbis permiserunt, neque si velint se in virtutis libertatem possint asserere, neque opinor si possint, velint. Tanta est enim apud nonnullos voluptatis opinio, tot in ea fruenda delitiæ & lenitates, vt contra illam imitatricem honestatis, sapientiæ momenta à perditis & contemneratis hominibus nequeant ponderari. Et plerunque accidit, vt ei qui se totum ad eam rem applicauerit, summæ molestiæ perferendæ sint: & tamen in calamitate & luctu turpitudine affert delectationem. Dionysium superiorem omni crudelitatis & flagitij genere impurum, audiuius tanto metu & cruciatu inter suos versatum esse, vt reiecta hominū custodia, quòd illis non satis confideret, corporis tutelam ad canes detulerit, & cultros metuens tonsorios, barbā sibi candente carbone adusserit. Hic igitur tantum ex sceleribus suis fructum capiebat, vt sordes & vitæ indignitatem lubens & clade & periculo capitis sui æstimaret: neque à malè agendo propinqui discriminis reputatione posset reuocari. Qui si virtutis formam oculis corporeis potuisset contueri, credendum est voluptatem vel illius suffragio facilè dignitati fuisse concessuram.

M

*Ferrum.**In miseriam humanæ fortis.*

*Cladibus in multis hominum traducitur ævum:
 Sed stat in accessu mortis inempta quies.
 Hac duce uel miseris subito licet esse beatis:
 Quam qui obiit, credo ne superesse velit.*

A L I V D

*Vitam hominis, similem ferri posuere rigori;
Qui cernunt varia tela minasque dea.
Si ferrum exerces tandem consumitur usu,
Et patitur vita publica damna sua:
Quod si lethæo pateris residere veterno,
Et tabem ducit conteriturque situ,
Et rubiginei sentit dispendia belli:
His potes humanum conciliare genus.
Si qua Cleanthea nos ducunt æta palæstra,
Et retinent Samii dogmata sancta senis,
Incipimus vita medio tabescere cursu,
Et nimio incauti pondere deprimimur;
Verum si studio retinemur amabilis oci,
Hic nos pituita peruius humor habet.*

M ij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

VETVS fuit Salomonis sapientissimi regis, atque adeo Sileni, & Ethnicorum sententia
» Beatissimos esse eos qui nunquam in hanc vitam
» essent ingressi: proximè verò ad eandem felicitatem & illos pertinere, qui primum in lucem editi summo Dei immortalis beneficio his corporis vinculis essent liberati. Huius hominum calamitatis & talium miseriarum magnum per diu argumentum est, quòd qui primum nascuntur eiulatu & clamore futuris malis illachrymari solent, & dolorem quem aliquando ex concursationibus huius sæculi capturi sunt, apud eos à quibus ad aspiciendam lucem euocantur, velut testatione complecti. Vnusque Zoroastres dicitur hora natiuitatis resisse, cum ante decimum & quartum diem nemo vnquam risum sustulisse memoretur. Et si autem aliquando euenit, vt incommoda quæ in hominum vita solent accidere, aliqua felicitate vel prospera fortuna leniantur: sæpe tamen in res tam secundas incurrit euentus tristis, cuius acerbitas etiam trium Nestoris ætatem prosperitate omni, nequeat compensari. Quæ cum Cleombroto & nonnullis aliis fortissimis viris in mentem venissent, contra Pythagoræ legem, beneficium naturæ defugerunt. Quod si immortalis illa animorum series præstantissimæ rationis cõiunctione & vinculo ad diuinam illam mentem pertinens, iussu Dei in corpora nostra sparsa est, vt ex isto inferiore globo cælum vnde esset profecta, & cælestia ipsa tueretur, semper aliquid inquireret, disceret, meditare

ditaretur, & perfectam illam Dei notitiam quam aliquando futura vita esset nactura, studio incredibili & diuinarum rerum cognitione anteuertetet, parum opinor feliciter cum his actum esse videbitur, qui turbulentissima ista vita ærumnis, calamitatibus, doloribus corporis & summis ægrotationibus à veritatis & rerum maximarum peruestigatione auocantur, vt illis nihil ferè cum animo, omnia autem cum corpore sint. Quanquam enim ea debet esse hominum in euentis ferèdis constantia, vt nulli neque dolori, neque perturbationi cedant: est tamen miserrimum esse aliquem tam effæto corpore & valetudine tam afflicta, vt in curationibus, pharmacis, & medicinis omnis illi ætas inanis & vacua elabatur, & nihil ei à tot negotiis otij tribui, quod ad legendum & intelligendum potissimum conferat. Nam ita viuere vt non sit viuendum, miserrimum est. Iam quo animo, qua constantia & fortitudine Paulus Apostolus in vitæ periculis versabatur? at vir tantus mortem expetebat: quæ vel eo nomine à nobis desyderanda est, quod & nos his corporis ærumnis leuat, & secum immortalitatem affert, qua nihil hominide syderatius & melius potest euenire. Non enim quanquam nobis ex edicto Domini sit retinendus animus in custodia corporis, continuò desertor militiæ appellari possit, cui viuere iactura est, & mori lucrum: quique eò se citissimè velit sistere, quod aliquando naturæ necessitate & præscripto sit venturus. Ac ne semper incommoda & aduersos fortunæ casus meditemur, quis inter tam va-

rias & discrepantes hominum de religione sententias, non vitæ huius satietate impendio tenetur? quis tam à publicis commodis cogitationes deflexas habet, qui diuersa hominū sensa in rebus grauiissimis audiens non sibi vitam acerbam putet? quæ diuersitas non tantum in homines leuiter eruditos, sed in præstantissimos & doctissimos quosque iandudum influxit: ex quorum numero qui præstat, & ab altero dissentit lubens, & ipse non satis sibi constat. Neque verò sine multorum offensione fieri potest, cum res eadem ab vno ad perniciem; ab alio ad salutem vocatur:

eamque alij pro scelere nefario,
alij pro vita & præsidio ponunt.

In Vulcanum.

Sæpissimè mundiores, rusticis & cocis
esse ἀναπποδιτοῖς, hoc est vti Venere mi-
nus propitia.

Non ego Vulcanus cupiā, aut Cilbenius esse,
Sed magis Vulcanus Mercuriusque simul.
At si te fatum similem vetet esse duorum,
Dic vtra maius conditione fuit?

M. iijj

A L I V D.

*Hispidus ardenti regnans Vulcanus in Aetna,
 Quem sibi vel generum pallidus Orcus emat:
 Anne potest veneris tadas adysse iugales?
 Et χάρις aeterno conciliasse thoro:
 Quas nec Atlantei concors suadela nepotis
 Ausa est Treicijs sollicitare sonis.
 Cui lacera impexo pender lacinia mento,
 Quémque suum, pingui iure, culina facit,
 O quoties cultis palpum riu alibus egit:
 Et retulit Paphia caston & arma dea:
 Delusit quoties picta tectoria lingua,
 Vicit & heroum lucida φίλτρα ducum.*

P R O B L E M A.

*Quæris despecta qua tanta occasio forma,
 Et clarum ingenij tam iacuisse decus:
 Vt referant Cypria præstantia munera diuæ
 Quæis nulla est patrio mista lepore venus?
 Scilicet ista suas nostri docuere puellas,
 Qui nisi non meritis prædia sacra ferunt.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

MIRETVR optimo iure quispiam præstantissimas formas & omni corporis venustate deas, Venerem & *χαίρειν* in manu Vulcani fuligine & flamma squallidi conuenisse: Mercurium autem qui ad aptam illam membrorum compositionem, etiam egregias eloquentiæ & doctrinæ laudes adiecit, nihil tale vnquam assequi potuisse. An quòd ita comparatum est, vt hominibus cultis & splendidis non ita ex animo & sententia in amoribus fortuna respondeat, quàm iis qui ad omnia inepti & tardi nihil vnquam tale animo concupierunt? An quòd multa insperantibus & minimè optantibus eueniunt, quæ qui ad potiundū & spe, & cupiditate incredibili capiuntur, non possunt adipisci? An quòd hodie indignis & insul sis omnia sunt prompta & parata: iis verò qui præclarè se gesserint & promeruerint, magistratus, honores, officia, beneficia, omnia deniq; clausa & ob signata? An quia mulieres, ne cui in suspicionem non seruata pudicitia veniant, eorū potius desyderiis inseruiunt, qui ab amoribus iudicio multitudinis putantur esse alieni? An quòd illæ nocturnum sibi obsequium deberi, in eos lege possint intendere, quos obsonatores, topiarios, mediastinos, & ad tales diurnas operas conductos habent? An quòd qui sunt elegantiores, ad illud muliebris officij genus videantur magis imbecilli? An quòd ea est erga nos naturæ benignitas, vt semper aliquod incommodum beneficio com-

penſet, vt quibus animi vim & ingenij ornamen-
ta nō præſtitit, eos fortiffimis lateribus, validiffi-
mo robore & corporis præſidiis confirmet, vt
mulierum cupiditatibus, & proli diligentem
operam nauent: ex quo euenire poſſit,
vt ea corporis immanitas illis
apud mulieres ad gra-
tiam ſuffra-
getur.

In Platonem.

Honor debitus viro docto.

*Aspice ut eximius niueis ad templa quadrigis,
Ante hac non solito pergat honore Plato.
Ecce Syracusia princeps immanis in ora
Vittatam mittit (regia dona) ratem.
Heu quanta est lingua, quanta est praestantia
cordis,
Cogat ut infranos ponere colla duces.*

NARRATIO PHILOSOPHICA

PRÆSTANS homineque libero digna re
 rum maximarum cognitio & doctrina, quæ
 hominem in solitudine, neque solum esse, & etiam
 procul à reipublicæ gubernaculis, sine dignitate
 „ vivere non concedit. Neque enim quicquam homi-
 „ num industria ad animos colligendos peperit
 „ accommodatius otio literarum : quarum tantum
 inter utrumque extremum temperatio est, ut qui
 in illis versetur, neque verè in otio, neque in ne-
 gotio intelligi possit: & tamen iis qui in utroque
 vitæ genere versantur instituti dignitate facile ante-
 cedat. Itaque Pythagoras qui primus philoso-
 phiam in Italiam inuexit, & præstantissimis ar-
 tibus institutisque exornauit eam Græciam, quæ in-
 Magna dicta est, interrogatus à Leone principem
 Philiasiorum, quinam essent philosophi, & quid ex eo
 inter eos & reliquos interesset, respondisse fertur
 „ ut Cicero author est, Similem sibi videri vitam
 „ hominum, & mercatum eum qui maximo ludo
 „ rum apparatu, totius Græciæ celebritate habere-
 „ tur. Nam ut illic quidam corporibus exercitati-
 „ gloriam & nobilitatē coronæ peterent, alij emen-
 „ di vendendique lucro & quæstu ducerentur: esse deo-
 „ rum autem quoddam genus eorum, idque maximè in-
 „ genium, qui nec plausum nec lucrum quærerent
 „ sed visendi causa venirent, studio seque perspicere-
 „ rent, quid ageretur, & quomodo. Ita nos quasi in
 „ mercatus quadam celebritate ex vrbe aliqua, sic in
 „ hanc vitam ex alia vita & natura profectos, alios
 „ gloriæ seruire, alios pecuniæ: raros esse qui cæte-

omnibus pro nihilo habitis, rerum naturam »
studiosè intuerentur, hos se appellare sapientiæ »
studiosos. Et vt illic liberalissimum esset spectare »
nil sibi acquirentem, sic in vita longè omnibus »
studiis contemplationem rerum cognitionemque »
præstare, & eos qui se rerum maximarum perue-
gationi dedidissent, facilè cæteris hominibus
anteire. quæ etsi non modo naturæ, sed dignatio-
nis hominis accommodata esset, nonnullos tamen
perculit maiestate. Huius opinor offensi ho-
mines nostri, filios suos eosque quos in cliëntela
potestate retinent, non patiuntur in literis cõ-
uersescere & versari. hos si ita animo affectos esse
vident, vt in præstantissima illa studia toto pecto-
re incumbant, in suis domibus malè accipiunt. li-
trarum otio distineri non probant, nisi quatenus
eo ad rem familiarem amplificandam adiuven-
tur. Antiquitatis & rerum humanarum
notitiam non putant ad virum sapientem perti-
nere, quòd ea cognitio parum admodum sit quæ-
tuosa. præclari homines qui honesti & virtutis
notionem utilitate metiuntur: neque enim si quæ-
dam virtutes rei domesticæ fructuosæ non sunt,
ideo minus videantur perhibendæ. Quanquam
non tam profligata & afflicta Philosophia est: ne-
que qui in ea versantur tam ærumnosi & miseri,
et si eis sit commodum pecuniam facere, nõ pos-
sunt: quod declarauit. Thaletis sapientissimi viri
auctoritas, qui cùm ex antecedentibus naturæ
causis facilè annorum sequentium sterilitatem in-
telligeret, vniuersam oleam illius animi coëmit,
ex qua

ex qua vir philosophus & contemplationi deditus ingentem pecuniam refecit. Non enim si paupertatem colere & paruo cōtentum esse philosophicum aut Christianum est, ideo qui sapientes aut Christiani sunt, pecuniam facere non poterūt: „ sed tamen pietatis & perfecti cuiusdam est, cum „ id possis nolle. Ac quia sunt nonnulli, qui vsura gloriæ mirificè delectantur, illis certè ex eodem virtutis genere ad laudem & commendationem patefacta via est. Nam & Dionysium Syracusanum, cuius præter cæteros nobilitata est crudelitas, audiuius tantum honoris & iudicii Platoni detulisse, vt illi nauem vittatam mitteret, eūque summis muneribus & incredibili liberalitate honoraret. Pompeius verò Magnus hoc honore Possidonium Stoicum philosophum affecit, vt ad illum domum venturus, lictores demissis fascibus adstare imperaret. Et Ennio poëtæ Africanorum familia hoc benignitatis largita est, vt illi mortuo ius familiaris sepulchri concesserit. Tantumque Alexander Magnus Pindari studiis & doctrinæ testimonium reddidit, vt in Thebarum obsidione familiæ illius pepercerit. Fertur quoque Seuerus Imperator Oppiano in singulos versus aureum appendisse. Adeò regium est eos honoribus & beneficiis prosequi, per quos summorum virorum res fortiter præclareque gestæ „ immortalitate & memoria sempiterna consi- „ gnantur.

In Corycium.

Nihil est, quod labore non assequamur.

*Aspice ut assiduo suientia culta labore,
Corycius subigit nocte dieq, senex:
Et ducit sulcos, & glabas occat inertes,
Et sterilem iniecto stercore nutrit humum.
Qui se igitur muscis ducit lachrymantibus ortū,
Diffiditque sui viribus ingenij:
Transigat insomnes noctes, vigilique labore
Naturæ superet crimina nota sua.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QUÆMADMODVM multa accidunt in hominum vita, quæ deliberanti & cogitanti facillima appareant, sed tamen nihil experienti minus: ita & nonnulla sunt quæ hominibus in spẽ cogitationemque defixis extra facultatem videatur esse sita, eadem si ad contentionem & actum reuocentur, industria laboreque vinci possint. Vt enim dicitur, volenti nihil operosum aut difficile esse, ita ei qui neruos animi in aliquam rem cõ- tenderit, minimo negotio etiam ardua superantur. Et quanquam Græcis Troiam obsidentibus nonus annus propè iam sine gloria esset confectus, tamen Nestori & Vlyssi sapientissimis viris deorum & hominum tẽstimonio laudi datum est, quòd Græcos animo fractos labātesque, & iam de reditu consultantes cõfirmarint, & magnifica oratione reliqua belli ex Chalcantis vaticinio conficere incitarint. Etsi enim graue est multa contendentem nihil proficere, est tamen longè turpius, eum qui se tot laboribus diu confecerit, re infecta consilium deponere. Nam vt quidq; præstantius est, hoc certè difficilius: & quò plus operæ in realiqua posueris, hoc in ea fruenda maior voluptas consequetur: fereq; rebus omnibus quæ aliqua laude dignarentur, difficultatẽ natura attribuit, vt eorũ qui animi magnitudine excellũt, virtus inter homines stupidos & remissos eluceret. Quòd si qui sunt qui tãtẽ se à natura tarditatis teneri putent, vt à rerũ cognitione & doctrina prope modum arceantur, est tamen opinor aliquid, quod

quod labore & assiduitate cōsequi possunt. Nam
quæ vnquā tellus, quisager aut fundus tam sterilis
esse potuit qui non labore excolatur? Quæ itē ho-
minis mens, quod ingenium tam incultum & hor-
ridum, quod non opera & vigiliis splendescat, &
quasi subigatur? Demosthenes quidem vir & elo-
quentiæ & sententiæ in populo Atheniensi prin-
ceps, eo vitio à natura laborasse dicitur, vt ei-
us ar-
tis cuius antistes esset, literam primam efferre non
posset. At is vitium illud adhibito ori calculo emē-
dauit: tantumque accuratione & diligentia per-
fecit, vt æquales suos, qui tum in eodem elo-
quentiæ genere versabantur, cū cæteris
omnibus rebus, tū vocis suauita-
te decoroq; actionis, etiā
aduersariorum te-
stimonio su-
pera-
ret.

N

Dipsas.

In παρθενώϊας, & sectatores me-
retricum.

Imbibit humorem leibali noxia morsu

Dipsas, & in venas frigida virus agit:
Paulatimque suum miseros effundit in artus,
Et sicca indignis conficit ossa modis.

Insani meretrix censum expiscatur amantis,
Poscit & accensa pignus amicitiae.
Captaque propositis retinet praeordia phyltris
Huius, & immemorem non finit esse sui.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

OMNINO certè foëminarum institutis & legibus teneri, miserum & indecorum est: sed in isto genere nulla est aut turpior, aut infestior seruitus, quàm eorum qui se flagitiosè ad alicuius foëminæ amores contulerunt. Nam quid in hominum prouentibus tam sanctum esse potest, quod non ab eiusmodi scortis violari, quid tam sacrum aut religiosum, quod non pollui foëdarive queat? Quæ enim ærario sanctiori, hoc est patrimonio Christi referri debent, ab his ne mulieres quidem istæ manus abstinere possunt: quibus non satis est sacras oblationes exhaurire (vt de diis illis qui quondam tempore Danielis apud Babylonem colebantur, accepimus) nisi etiam & sportulas & si quæ sunt alia quæ recuperatoribus honoris causa dantur, sibi deposcerent. Sed tamen quia vt quisque bonitate præstat, ita minus alios improbos suspicatur, Christiana est & plane laudanda eorum existimatio, quibus mulieres quæ magnorum hominum porticibus & foro vti solent, non continuò improbantur. Nam & Pontificum proprium est, & cum Euangelicis illis præceptis magnopere coniunctum, vi-
duas obsequio meritisque retinere. Cui sententiæ canonistæ minimè aduersantur, apud quos ex æquitate quadam prætoria relatum est, clericum qui arctius mulierem fuerit complexus, non sceleris alicuius, sed benedicendi causa (sic enim loquuntur) ex benigna interpretatione, id

videri admisisse. nisi forsitan & illi in hoc questionis genere, testes parum idonei, & non omni exceptione maiores iudicari possint, quòd illorum
 „ magnopere intersit. Sed tamen quia vt quisque
 „ est optimus, ita se maximè virum bonum & esse
 „ & nominari vult, cauendum erit ei cuius vita in
 luce omnium posita est, ne qua illum ex mulierum aditu infamiae vel minima suspicio attingat. Nam omnino negligere quid de nobis dicant homines, dissolutum est. Præterea vt Hesiodus dixit.

*Αἰεὶς φει-
 γνυτο*

” ~~ὅς οὐ γυναῖκα τί ποιεῖ, τί ποιεῖ ὅγε φιλήτησι.~~

Qui fidit, inquit, mulieribus, & is furibus fidem habet. quod tamen de his dictum existimamus, quarum vita ad omnem licentiam & libidinem parata est, à quibus qui Deo acceptus esse cupit, facile se liberabit, vt inquit Salomon, qui verò scelertus est, capietur.

In tabulas Hipparchi.

Πάντα ἰδὼν διὸς ὀφθαλμοῖς καὶ πάντα
νοήσας.

*Lyncæus in medijs castris Hipparchus oberrat
Et desertores coniicit in tabulam,
Omnia perlustrat, nihil ille relinquit multum,
Imperat & miseris stigmata dignareis.
Non potes æterni tabulas calare tonantis,
Omnia sunt oculis crimina nuda suis:
Quæque latent vigilēs miseri seætoris ocellos,
Cernit ab Æthereo maximus ille polo.*

N ii

NARRATIO PHILOSOPHICA.

QVI æternam Dei immortalis prouidentia sermonibus & disputationibus suis conuellere conati sunt, nulla re magis reliquos homines tam absurdæ disciplinæ adiungi posse putauerunt, quàm si scelerum omnium impunitatem summa contentione prædicarent, & vulgus imperitum velut proposita vtilitate demulcerent. Nam si ad mortalium facinora & sordes diuina illa virtus quasi sopita putatur conuiuere, si nullis nostris aut beneficiis, aut malefactis impellitur, si inferiora ista non curat, quis tam à natura bene informatus est, qui in summa animi ægrotatione non lubens desipiat, & non aliqua peccandi illecebra capiatur? Vt enim Pythagoras tum maxime pietatem cæterasque virtutes in animis nostris versari ait, cum rebus diuinis operam daremus: ita cuius studium malè agendo non erectum retinetur, cum ab actionibus nostris Deum alienum esse suspicamur? Itaque sapientissimus Thales hoc omnibus persuasum esse debere existimauit,

„ deos omnia cernere, & deorum plena esse omnia.
 Ex quo necessario sit euenturum, vt & meliores
 simus, & ad omnia pietatis virtutisque officia paratiores. Quia verò magna vis est conscientia (vt
 „ ait ille) in vtranque partem, euenit certè vt hominibus probis rectè actæ vitæ recordatio sit iucundissima: sceleratis autem, quorum malè agendo vita districta est, suæ perpetuò occurrant iniuriæ: vt
 „ ducere animam de cælo, nisi in summo luctu & mœrore non queant. Neque quisquam vnquam
 tam

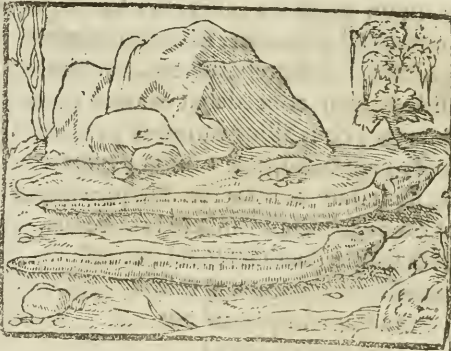
tam flagitiosus est repertus, qui nihil sibi à diuino numinè metuendum esse iudicaret. Nam & is qui omnia Græciæ fana spoliatur Dionysius, ita suis delictis terrebatur, vt noctes & dies pœnam antè oculos versari existimaret. At is in tanta flagitiorum impuritate, summi Dei prouidentiam ne exclusit quidem: qui cùm templo Locris expilato secundissimè Syracusas nauigaret, videtisne (inquit) amici quam prospera nauigatio sacrilegis, à diis immortalibus tribuatur. Etsi enim patientia & benignitate Dei abutebatur ad conuitium, quodammodo tamen concedebat versari quandam in humanis rebus illius numinis præscientiam curam, & pronœam, quæ omnia nostra ambitu suo & maiestate contineret. Neque enim si homines omni criminum macula contemnerati felicissimè cursum tenent, continuo Deus optimus maximus tantam impietate aut non videre, aut nihil curare sit dicendus.

N iij

Aspis.

Amicitia post aras.

Non prius è fouea visu truculentior aspis
Exit, quàm comitem senserit esse sibi:
Vt si fortè hominis violentis occidat armis,
Vindictæ hæc tandem tristitia fata comes.
Vnusquisque sibi fidum conquirat Achatem,
Cuius post aras duret amicitia.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

EGREGIUM immortalitatis decus, & mea sententia castellanis omnibus triumphis anteponendum, tam sanctè pietique amicitiam alicuius co-
 luisse, vt illi quibuscunque rebus, neque gratia, ne-
 que officio, neque voluntate defueris. Neque ve-
 rò minus Thesei & Pirithoi, Orestis & Pyladis, Da-
 monis & Pythiæ amicitia veterum scriptis & hi-
 storiis celebratur, quàm eorum imperatorum vir-
 tus, qui patriam suam exterarum nationum spo-
 liis & triumphis ornauerunt. Quò in viticulo tan-
 tum ius & fides, tantum religio valet, vt ad duorū
 mirificam coniunctionem ne tertius quidem pos-
 sit accedere. Nam quamuis non vulgare esset Dio-
 nysij tyranni erga Darnonem & Pythiam benefi-
 cium, qui vitam illis donauisset quam adimere po-
 tuerat, non tamen præstantissimo illo amicitia ne-
 xu obligari potuit: quòd summum beneuolentiæ,,
 tuendæ ius ex tribus constare nequit. Huius in na-
 turis hominum tanta vis est & potestas, vt quive-
 rè amet, dum amico suo officiosus esse cupit, ne-
 que se, neque suā velit meminisse: & coniunctio-
 nem illam non mōdo clientelis & fortunis, sed etiā
 vitæ anteponat. In quo verè Christianus animus,,
 intelligitur, sic alteri prodesse vt etiam ex iactura,,
 tua te fructum & commodum capere arbitrare.,,
 Neque sunt audiēdi illi (nollem homines nostros)
 qui tantum vtilitate sua amicos complectendos
 putabunt: quosque non ipsa honesti specie, nō pie-
 tate, non generis cognatione, sed proposita utili-
 tate ad beneficentiam adduxeris. Nam et si ratio

bene merendi eam habet legem, vt semper recipro-
cetur, pessimè tamen in amicitia res geritur, cum
sola commodorum expectatio ad officium exusci-
tat. In eo enim simulationi amicitia præstat, quòd
sua ipsius gloria & mercede contenta est: in qua &
illud præclarè dicitur, extinctos nos in amicis quo-
dammodo superesse & extare, quorum studio &
diligentia in summo liberorum luctu & negotiis
orbitas nostra sarcitur. Nam plerunqne amicitie
& necessitudines quas hæreditarias à patribus ac-
cipimus quiddā secū afferunt vberius, quàm
locuples hæreditas. Et multa sunt quæ
pecunia & patrimonio paran-
tur, at amicitia ne-
quit.

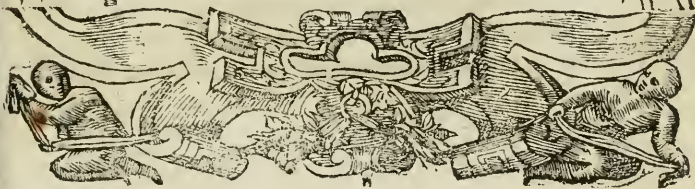

*In belluones librum.
Aliquando feriandum.*

*Proctogenes nimium picturæ intentus inani,
Non norat dextram tollere de tabula.
Qui genium fraudas & iusti chœnicis vsum,
Vt possis studijs inuigilare tuis:
Obductâsque situ tractas sine puluere chartas,
Non metuis fati conscius esse tui?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

CATONEM cum qui postea Vticensis dictus
 est, Marcus Cicero librorum helluonem ap-
 pellauit, quod doctrinæ studia nūquam intermit-
 teret, & quantum illi forensium negotiorum la-
 bor otij tribuebat, ad legendum conferret. In iis-
 dem literarum studiis immori audiuius C. Pli-
 nium, qui omne tempus sibi perire affirmabat,
 quod non rerum magnarum contemplationi im-
 penderet. Quia in sententia principes illi philoso-
 phi fuerunt, qui cum se à publicis negotiis remo-
 uissent, animum ad veritatis cognitionem accom-
 modauerunt, & dies noctesque in contentione ver-
 sabantur. Quod etsi laudandum & gloriosum est,
 erit tamen ei qui ira animo est affectus, omnino
 videndum, ne qua sua iactura & valetudinis offen-
 sione illud oneris sibi imponat. Sed forsitan homi-
 nibus discendi studio inflammatis difficile factu
 fuerit rationem sui habere, seque à mirifica illa di-
 micatione reuocare. In quorum vitam per media
 literarum studia velut quadrigis vehementem, si qua
 misera fortuna ægritudinis incurrerit, discunt cer-
 tē suo incommodo, quantum interposita remissio
 ad sanitatem fuisset profutura. Nam etsi conten-
 tionis quies incredibiliter aduersetur, accidit tamē
 ut illa maiorem in modum contentionem iuuet,
 eosque qui in negotio sunt, maiores postea ad rem
 gerendam efficiat. Neque verò iis qui opere disti-
 nentur minus peruidendum erit, quomodo labo-
 rem suum mediocritate & remissione leniant,
 quam

quàm vt facile quod volunt, assequantur. Habet e- „
nim sãpissimè nimis operosa cõcursatio tar „
ditatem, & qui sine intermissione in a- „
liquam rem fertur, interdum à cal „
ce ad carceres re- „
uocatur. „

In ætæuss poëtarum prurientium.
Ex Polycleto.

Sicœnum, artificis medios permanat ad vngues,
Hunc vitæ damnas o Polycletemodum.
Effuge lascivi scæpentiæ scripta poeta,
Adpinqunt luteas vnguibus illa notas:
Talia nativum lædunt monumenta pudorem,
Atque inculpatis moribus efficiunt.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

PLATO grauissimus veteris sapiētiae antistes, è re ciuitatis, quam ille præclarissimis fundabat institutis, esse existimauit, poëtas & reliquos voluptatū artifices procul à republica amandare. Qui enim dum magnam doctrinæ & virtutis speciem præ se ferunt, imprudentes fallunt, iis mea sententia non debet esse in ciuitate locus. Honorem quoque huic hominum generi antiquitus nō fuisse, M. Catonis declarat oratio, in qua ille pro scelere Nobiliori ponit, quod consul Ennium duxisset in prouinciam. Sed ista opinor nimium stōica & seuera: Erat enim poëta ille, vt accepimus; ” haud magna in re, sed fidei plenus. Nam si ad pœ- ” nam constituendam aut decreta ferenda irati non debemus accedere, æ qui certè & placati in illos esse debemus, quorū opera non modo ad res magnorum virorum memorię mandandas, sed ad hominum nefariorum flagitia verbis coercenda, vtilis reipublicæ esse potest. Neque verò mihi omnino persuasum est, Platoni in eo albo poëtas præstantissimos fuisse, quorum scriptis legentium animus, non modo ad turpissimi facinoris cogitationem non deducitur, sed incitatione quadam ad virtutem efficitur propensior. Itaque Alexander Macedo, cum in Sigeo ad Achillem tumulum astitisset, felicem eum prædicauit, cui Homerus tantus rerum à se fortiter gestarum præco contigisset. Is enim summi viri historias tanta cum gloria est persecutus, vt difficile factu sit iudicare, vtri

plus laudis ex illo scriptorum genere sit allatum. Nam vt facere laudanda magnopere gloriosum est, ita certè & illa proderè literis ad eandē fermè commendationem accedit. Vnde & apud Græcos mos valuerat, vt in conuiujs poëtę adhiberentur, qui magnorum virorum laudes poëtica illa facultate recitarent. Et Simonides parum gratiæ à Scopā dicitur iniisse, quòd in eo carmine, quod pecunia se in honorem Scopæ facturum receperat, nonnulla de Tyndaridis honorificè prædicasset. Sed postquam in perhibendis præclarè gestis, poetarū studia sunt neglecta, homines quoque (vt ait Plinius) facere laudanda desierunt. Non enim à præstantibus & magnis viris posteritatis cōsolatio repudianda est, neque omnino gloria negligenda, si modo ex benefactis & virtutis actionibus quæritur. Erunt igitur modis omnibus in republica tuè di, per quos plerunq; accidit, vt homines studio gloriæ infiammati, facere scribēda non recusarēt. Sed qui ita scribunt, vt legentibus illecebram peccādi afferant, qui hominibus satis à natura in libidinem propēsis voluptatū stimulos admouēt, qui detestanda quæque flagitia, quæ ne prohibere quidem propter verecundiam veteres legislatores voluerūt, ob oculos proponūt, qui naturæ & virtutis omnis seminaria in nobis restringunt, quid, quæso illis cū optimis ciuibus cōmune esse possit? Odiosum verò est, quod à nonnullis dicitur, non posse poemata nisi pruriant, placere: quasi ipsa virtutis formā nō sit omni corporis voluptate aut amabili-
lior, aut magis expetenda:

In vete-

In perfunctoriè iudicantes.

Μήδ' ἔστιν αὖτις πρὶν ἀποῖν μῦθον
ἀνδρῶν.

*Diceret Aemathius populis dū iura Philippus,
Maximus inuast torpida membra sopor.
Tandem experrectus sortes coniecit in urnam,
Et causaignota iudicat illereum.
Dum sudant raucitenebrosa in lite patroni,
Sape Senatorum corpora somnus habet.
Quî potes obscura momenta expendere causa,
Si lite in media membra sopore ruini?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

EREGIA illa & præstantissimo senatore digna sententia, qua apud Homerum Somnus Deus Agamemnonem regem in quiete his verbis affatur,

Οὐ χρεὶ παννύχιον ἐνδαιν βέλκηφόρον ἄνδρα.

- ” Non decet, inquit, totam noctem dormire consiliarium virum. Neque enim ad reipublicæ temperationem, aut iuris reddendi auctoritatem fatis affert instrumenti ea quæ in re familiari gubernanda recepta est accuratio: sed quiddam cumulatius & plenius postulat ciuitatis tuendæ status, ad cuius moderationem qui accedit, etiam rebus pacatis nunquam sine cura & sollicitudine esse debet. Nam cum erit publicis negotiis & opere vacuus, tum demum opportunissimum erit tempus de negotio cogitandi, vt de Aphricano Panætium dicere audiuius. Semper aliquid inquireret & disceret. semper futura prouidebit, diesque & noctes in arctissima cogitatione ponet, vt his malis aliqua ratione mederi possit, quæ celerius opinione hominum solent obrepere, vt ad vtranque fortunam egregiè sit armatus. Vnde in pace & florentissimis ciuitatis rebus, de bello cogitabit. sicque nihil omnino poterit accidere, quod non longè antè sit meditatum & præuisum. Itaque homini senatori & publicis magnisque rebus distecto, tantò turpius est antelucana opera à fabris vinci, quantò ille sedentariis & artificibus dignitate præstat. Alexander quidem cum pomeridiano tempore dormiisset, quod putaret opinor imperatori sum

summo naturæ necessitatibus parcè inferuiendum
esse, dixit se tutò & sine culpa dormiisse, quòd vi-
gilasset Antipater. Quo minus erit ignoscendum
iis qui de maximis rebus iudices accepti, in ipsa
iudicij contentione, reliquo ordine omni & po-
pulo inspectante dormiunt, & momentis causæ
vixdum tribatis sententiam ferunt. Felix certè &
immortalitate dignum ingenium, de his rebus ho-
minem somno oppressum iudicare posse, ad quas
audiendas qui se attentius accommodauerint, ne
illi quidem satis ad iudicandum parati esse pos-
sint. Neque verò sperandum est vt illi publi-
ca negotia domi curæ sint, qui inter
ipsa subsellia & iudicio iam
constituto in som-
nū conuer-
titur.

O ij

Vetus nuptiarum ritus.

In licentiam virginum.

*Mos fuit ut iustis nuper socianda hymenæis
 Multoties liquida perlueretur aqua.
 Ecquid ita? ut casta virgo sacrata Diane
 Prodeat in sanctum non violata thorum.
 Credita virgineæ cui sunt arcana iuuentæ?
 Ecquis scire dolos parvæque furta potest?
 O quoties facili mentita puella marito est
 Falsa colorata signa pudicitiae:*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

TANTVM semper apud veteres illos matrimo-
nij valuit religio, vt nemo nisi diis appro-
bantibus, & aliquo sacrificio placatis, se nuptiis
alligaret. Iam verò ea quæ in matrem viri conue-
niebat, ad ipsam aram aqua conspergebatur, vt il-
lius pudicitia & antea actæ vitæ integritas non in
tenebris latere, sed testata omnibus & in oculis to-
tius ciuitatis posita esse videretur: & ad colendam
etiam in matrimonio castitatem quasi instructior
accederet. Fit enim quodammodo vt quiddam cu-
mulatū de illius castitate futuro matrimonio no-
bis promittamus, quæ in iuuetute longa officiorū
omniū constantia & fide, sibi continentia nomen
peperit sempiternum. Ac in vetere illa lege, cuius
descriptio à Domino Mōsi data est, tanti est ha-
bitum vxorem virginem, & nulla impudiciæ ma-
cula contemeratam in mariti domum perducī, vt
viro de mulieris suæ existimatione laboranti, &
ante matrimonium violatam ab illa pudicitiam
suspiciāti, potestas à lege facta sit de ea re apud Cō-
siliū querelam perferendi, & primam vxoris
pueritiam ad iudiciū famæ deposcendi. Habet
enim muliebris ille animus virtutis significatio-
nem, quæ tamen sapissimè, & tempore, & multis
postea euentis collabascit, neq; locum suum apud
homines tueri potest. Nam quantis simulationum
inuolucris regi, & quasi quibusdam velis obtendi
earum naturam existimamus, quibus plus studij
& operæ in externis illis blanditiis, quàm in vero
amicitiæ cultu esse solet. Neque verò ea quæ sem-

per priuatim & domi vixit, subito continens appellanda est. Nam sicut in comitiis & prensandis magistratibus dici solet, nox vna interposita perturbat omnia, & sæpe vno temporis momento labefactatur, quod diuturna probitatis apparitione, ab illa sit perfectum. Vt enim non tantum poëtis elaborandum est, vt aliqua parte placeant, sed id etiam efficiendum erit, vt perpetua fabula & vsque ad extremum delectent: ita nunquam aliqua castitatis & continentiae laudem feret, nisi extremum vitæ actum perpetuæ integritatis constantia confecerit. Sed vt animorum omnium, ita

certè muliebrium maximè iudicium diffici-

lè est: neque de ea longa probitatis opi-

nio esse potest, cui omnia in vestis

compositione, saltationibus

cœtu & rerum fortuita-

rum appetitio-

ne posita

sunt.

Ad Trapezitam.

In Aulicos.

*Dum tu intentus inis rationem, calculus vnus
Hac vice mille valet, qui modo tressis erat.
Turgidus aurata regum qui degit in aula,
Et cui magnanimi principis aura fauet,
Sæpe peregrinis inglorius exulat auris,
Fortunâsque eius flebilis hasta quatit.*

O iiiij

DECLARAVIT iamdudum *Διογένης* & *Ἰσοκράτης* quàm parum tuta esset illorum navigatio, qui multitudinis iudicio & populari auro iactati, nunquam cupiditatum suarum portum inuenire potuerunt. Tantò enim eorum conditio miserior existimanda est, quantò turpius habetur aliorum nutu & euentis rationem vitæ nostræ circumscriptam teneri. Ut enim hic fortis, hic sapiens, hic moderatus est, hic denique viuendi rationem bene comparatam habet, qui siue in aduersa, siue in propitia fortuna, perpetua quadâ animi æqualitate & constantia paret & obedit præcepto
 „ illi veteri, ut lætetur aut mœreat nunquam, sed in
 „ seipso omnem spem reponat sui: ita hic stultus & amens est, qui tam ex aliorum iudicio & voluntate pendet, ut eodem die quacunque mutatione irrepente & fortunatus & miser dici possit. Clito amico & necessario suo Alexander valde familiariter utebatur: at is à tam intimo, victus credo iracundia, ne manus quidem abstinere potuit. Sed in hominis boni & sapientis iactura dolendum omnibus, atque ipsi Alexandro fuit. Adeo non est tutum apud principes in amicitia & clientela esse: Nos verò quàm mirifica voluptate impellimur, cum noui in republica motus impotentes istos & rerum secundarum prosperitate elatos, aliquo casu perculerint. Qui enim neque ex philosophiæ præceptis, aut si placet ex Euangelica disciplina, neque ex aliorum successibus memoria repetendis meliores sunt, quorum animus ad virtutem
 & mo

& moderationem omnem obfirmatus est, qui in populi damno & iactura non mouentur, ferè accidit vt antequam è vita migrent periculo suo rerum humanarum & honorum inconstantiam ediscant. Quod non in eo est, vt hoc illis in pœna malè actæ vitæ ponam, & quasi iudicium Dei optimi maximi anticipem, qui sæpe fortissimos ciues eiusmodi calamitate pepulit: sed non possum non lætitia affici, quoties alicuius casus acerbitas id secum boni affert, vt insolentes homines iuuenili audacia & inani quadam potentia exultantes, primum coërcere, deinde etiam ad æquitatem animi possit deducere. Pulchrum est certè regum clientelas iactare posse, gloriosum est maximos apud principes magistratus gerere: vtile reipublicæ est sese iis qui præsumunt ad consulendum accommodare, neq; viro bono recusanda est rerum gerendarum cura: sed iis qui in eo genere se exercebunt erit diligenter videndum, vt præclare in officio sint, & neminem eorum lædant, quorum vtilitatibus procurandis quasi tutores lege principali dati sunt. Nam si ita ratio & natura postulat, vt qui belluis & feris sunt præfecti, earum commodis diligenter seruiant, quid eos facere oportebit, quibus æqualium suorum temperatio attributa decreto est? Sed quorundam hominum appetitus in eo quod populo calamitosum est, sæpe triumphat & exultat, neque sibi vnquam satisfacit, nisi multorum ciuium caput & fortunas offenderit. Quorum mores quia ad tantam cupiditatem incubuerunt, vt totam reipublicæ moderationem vtilitatibus suis

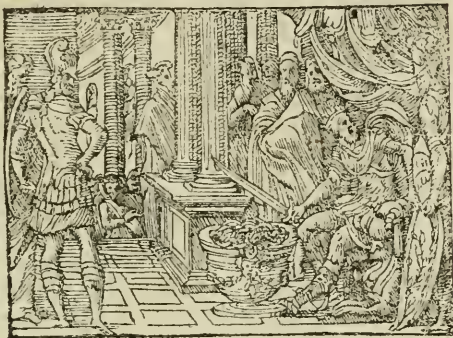
metiantur:ferendum est æquo animo, si nonnulla in eorum vitam incurrant, quæ rebus prosperis fracti posse euenire nunquam erant suspicati. Fundum ærarij & inopiam auribus multitudinis inculcant, sed moderationis est & temperantiæ, pro scriptos magistratus & vanales pati in fiscum deferri, & ex eis publicè pecuniam refici. Qui autem illos à principibus impetrât, & postea populo addicunt, vt pecuniam quam negotiationis nomine ab emptoribus abstulerint, in rationes suas referant, habent profectò quod de se querantur.

Non est enim consentaneum, eum qui
in exhauriendo ærario valde occupatus est, alij afflicta &
profligata vecti-
galia reponere.

In nodum Gordium.

Virtuti fata plerunque obstant.

*A spice ut implicitos, ad tēplā immania nodos,
 Nec queat Aemathius solvere vincla puer.
 Gordius est nodus, quem si dissolvere possit,
 Ex Asia solus regia sceptrā feret,
 Sed cui nodorum primordia cognita non sūnt,
 Tentatum toties quī reserabit opus?
 Non quivis superare potest ingenia regna,
 Sed manus aut populus cui dare fata volēt.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

LY S A N D R V M Lacedaemonium ferunt, cum
 Sardis ad Cyrum legatus à suis venisset, ab eo-
 dem rege in conseptum quendam agrum dedu-
 ctum esse: vbi cum proceritates arborum & miri-
 ficas descriptiones valde esset admiratus, intelle-
 xit eos ordines ab ipso Cyro esse digestos. Tum in-
 tuentem ornatum Persicum & purpuram regis di-
 „ xisse, Bene certè te beatum aiunt ò Cyre, quòd vir
 „ tuti tuæ fortuna coniuncta est: quibus verbis apud
 Xenophontem Socrates quiddam egregiè felix
 & fortunatum videtur designare. Nam victorem
 esse & imperandi gloria præstare, ex Peripatetica
 disciplina sunt in bonis: quibus si æterna societate
 virtus sese adiuxerit, efficitur etiam Stoicis placa-
 tis admiranda quædam in rerum natura felicitas.
 „ Sed tamen ita à natura facti sumus, vt nobis ad vir-
 „ tutem facilis sit & via & doctrina: nec aliud est
 „ peccare quàm contra naturam facere: cui, qui ma-
 „ lè agunt quasi bellum videntur indicere. Hanc ve-
 „ rò qui ducem sequuntur, nuuquam à recto, nun-
 „ quam ab honesto deduci possunt. Sed præesse &
 principatum in cæteros habere, non omnibus cer-
 tè à sempiterna illa mente datum est. Nam iis qui
 auri copia & maximis exercitibus abundant, qui
 latè rerum potiuntur, qui barbarorum auxilia in
 promptu habent, qui regum & nationnm cliente-
 las gloriantur, non continuò licet vincere, castra
 capere, aut vrbes in potestatem fidemque redige-
 re: frustra que multivi & armis cõtenderunt quod
 Dei prouidentia & fatorum necessitas prohibe-
 bant.

bant. Persas innumerabili propè militum manu in Græciam venientes, superatos audiuius in Marathone agro à Miltiade Atheniensium duce. Idē paulò pòst & Themistocli contigit, vt eos profli garet, quibus aciem instruētibz non solum terræ, sed ne maria quidem stare possē viderentur. Iā quantis cladibus nostri Turcas affecerūt, licet numero militum, reliquoque omni castrorū instruētū illis concederent. Ac si quis tempus illud, quo ad Octauium puerum res Romanæ deuenerunt, memoria complectitur, possit adduci vt tam præ cipitem & celerem florentissimæ ciuitatis commutationem, non fabulæ similem existimet? Quis puerum, quis iuuenem, vix dum aliqua perfunctū dignitate, ad rerum tantarum fastigium vocari potuisse ante cogitarat? Sed hæc extra hominis cō iecturam versantur, & omnino ab æterna illa discretionē pendent: cui qui in amplissimo dignitatum gradu locati sunt, tantum splendorem acceptum referre debent: qui verò aliis subsunt, non ita animum demittere, vt suæ se fortunæ pœniteat: sed tam bono & forti animo erunt, vt etiam in abiecta fortuna verè liberi & regum reges appellari possint.

In Anaxarchum.

Dolor non est malum.

*Fortis Anaxarchus Cyprij tormenta tyranni
Negligit, & subitas non timet exequias:
Tunde, inquit, magis atque magis quod conte-
ris, inquit,
Arca mea est: in me nil tua poena potest,*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

SI VT multorum philosophorum longa fuit consensio, malum omne opinionis est non naturæ, viro sapienti summopere erit contendendum, vt dolorem si quando acciderit, summa constantia & æquabilitate ferat. Neque opinor patietur in se valere, quod Dionysio Heracleoti leuissimmo philosopho contigit: quem cum Zeno Stoicus & sapere & aduersus malum omne paratum esse docuisset, ferunt morbo quodam incurrente tam fracto & demisso animo fuisse, vt falsa esse in ipso eiulatu clamitaret, quæ antea de dolore senserat. At nõ oportuit hominem philosophum ex renibus laborantem de gradu prudentiæ discedere. Habebit verò semper in ore Epaminundam illum, qui graui vulnere accepto morti appropinquans non prius sibi telum auelli, aut sui rationem haberi passus est, quàm de victoria suo capite ciuibus suis parta nuncium accepisset. Admirabilis illa animi elatio, vitæ suæ dispendium & iacturam reipublicæ commodis solari posse. Iam verò si tales nos naturâ effecisset, vt non ex fortitudine animi & recte factis fructus gloriæ esset capiendus, dolorem tamen vel hoc ipso placatè ferre debemus, quòd pusillum & planè muliebri iudicatur in dolore siue malo exclamare. At si lumen aliquod virtutis aspicimus, si præstantiam naturæ hominis, si honesti formam contuemur, possit aliquis tam abiectus

iectus & humilis videri, vt in doloris pressu vlu-
 lantem se sine verecundia audire possit? Multi e-
 nim pudore attolluntur, qui nulla alia ratione vin-
 ci possunt, qui modus in præstantibus & magnis
 viris ad æquitatem deducendis non mediocriter
 valet. Calanus verò homo Indus & Barbarus quã
 ta alacritate in rogum processit? cuius tanta fuit
 in morte, quam sibi priuato consilio sumpserat,
 grauitas & constantia, quanta nulla alia in philoso-
 pho fuisse memoratur: quasi opinor in æternam il-
 lam domum esset venturus, in qua mortalis ista
 & plena periculorum vita, cum immortalitate sit
 commutanda. Ad quam cogitationem qui se ac-
 commodant, habent certè aliquid, quod in sum-
 mis periculis non admodum pertimescendum pu-
 tent: qui verò nihil tale animo cõcipiunt, se tamen
 sæpissimè à dolore inuictos præstant, vel vt glo-
 riam sibi parèt, vel vt ciuibus aut patriæ suæ quie-
 tem relinquant. Itaque fortissimè Lacedæmo-
 „ nij Philipo minitanti responderunt, essetne is
 „ prohibiturus quominus morerentur: quasi
 „ nihil homini accidere in vita possit,
 „ quod sit horribile, si cul-
 „ pam & scelus su-
 „ stuleris.

Noctua.

Cum Turcis bellandum.

Oppida collatis inuadite Turcica signis
 Reges: vos etenim summa trophæa manent.
 Cernite sperati præsagia certa triumphi,
 Vobis à dextra Noctua venit avis.

P

MIRETUR non iniuste aliquis, quòd cùm maiores nostri perpetua quadam constantia in opprimendis Othomanorum viribus occupati fuerint, & per illos tot calamitates & clades à communi Turcarum peste depulsæ sint, tandem eas ipsas in caput posterorum recidisse. Nam ne externa semper meditemur, quot victoriis Galli principes eam gentem in Asia & Africa dicuntur profligasse? Testes sunt illi, qui dominatu Turcico liberata Syria, multos annos in oriente imperium tenuerunt, atque eos à quibus ipsa virtus & Christianæ religionis ornamenta quondam ad nos profecta fuerant, Christianis institutis iterum viuere, & intermortuam fidem, & barbarorum tyrannide oppressam recipere coëgerunt. Quorum victoria & magnitudo animi si tam parum profecit nobis, vt non tantum quæ illorum virtute parta fuerant, tenere non potuimus, sed ea ipsi amisimus, quorum iusta hæreditas ad nos pertinebat, quid est quæso quod homini Christiano magis efficiendum est, quàm vt eam cogitationem toto pectore complectatur, quæ in repetendis rebus per Asiaticos Turcas ablatis posita est. Nam si qui sunt tam pacis & otij amantes, vt gentes eas Christianorum spoliis & sanguine refertissimas non existiment bello prouocari oportere, non video sanè tempus vllum quo iustum bellum indici possit. Neque verò in eo nostra versatur oratio, licitane sint inter

ter Christianos vltro citroq; bella: scio enim multos in ea sententia fuisse, vt aliquo casu iustum bellum indici posse iudicarent. sed hæc fortasse nihil ad hoc pensum. Qui autem quominus cum Turcis & barbaris prælio decertemus, religione impediri nos existimant, neque vllum relinquunt Christianis locum res ablatas auferendi, videntur, mea sententia, non solum in retinendis Christianorum principatibus eam gentem præfidiis firmare, sed ad reliquias quoque opprimendas reddere instructiorem. Iam verò quæ iniustitia est, aut quæ potius improbitas; per quos armis fueris laceratus, eos bello appetere non licere: qui delubra, qui fana & templa, qui aras & focos, qui sepulchra familiaria in luce omnium expilârunt & violauerunt; horum impunitas Christianorum authoritate & sententiis possit esse consignata. Ac si quis est qui Christianam fidem vi & armis in vulgus profeminandam esse non putet, habet certè me opinionis suæ laudatorem & sequacem. Malè enim se res habet, cum quod cõsilio si, & Dei optimi maximi beneuolentia geri debet, id tentatur vi & armis. Nam cum in omnibus actionibus quæ ad animum pertinent, tum certè in religione plurimum priuata incitatio valet. Sed non est ferendum, vetus illud & iustum Christianæ fidei patrimonium, nobisque à maioribus hæreditarium, hominum nefariorum audacia violari, & diripi: quibus non tantum cum religione nostra (hanc enim vel ipsa natura oderunt) sed cum reliquis virtutibus omni-

bus perpetua semper dimicatio fuit: qui veterem illam Graciam sapientiæ & humanitatis omnis theatrū: qui florentissimas Asiæ ciuitates, in quibus primū clara voce & incredibili constantia de religione Christi decreta perscripta sunt, tanto studio & admirabili cōsensione bonorum omniū, qui Christianorum conuentus frequentes oriente toto, funditus deleuerūt, hi tandiu nostrorum hominum patientia abuti possint, horum scelus & impietas in oculis, in auribus, in lateribus regum & principum versari permittatur. Sed vt ait longe optimus poëta, κακῶρ ἔκ' ἔσσεται ἀλήκη. In quibus forsan frustra naturæ necessitas accusanda sit, cū in calamitatibus & miseriis accersendis simus: perquam diligentes.

In Stesichorum

De mulieribus, neque bene neque malè
loquendum esse.

*Stesichore, offensi quæ tandem numinis ira
Imprudenti oculos eripuerè tibi?*

*An quòd Ledeæ decus immortalè puellæ
Ausus es insanis ledere carminibus?*

*Mitte lenis peragat Milesia vellerà virgo,
Et neat obscuro culta puellà fœco.*

*Non est digna tuæ quæ sentiat arma Camæne,
Quæq; Licambæis concidat aëta notis.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

STESICHORVM poëtam, cùm in eius ætatē
 Siam ingrauescentem misera cæcitatē fortuna
 incurrisset, merito illo supplicio à diis immorta-
 libus affectum fabulæ crediderunt, quòd parum
 honorificè de Helenæ pulchritudine & elegantiā
 cecinisset. Quod etsi naturæ pòtius aut senectutis
 vitio quàm aliqua deorum offensione illi acci-
 disse credendum est: non est tamē opinor extra nō
 xam, qui muliebria illa ad otium stylūque suum
 voluerit pertinere. Nā Thucidides nō solūm do-
 ctrinæ gloria, sed genere quoque princeps ciuita-
 tis suæ, existimauit, de mulieribus neque bene ne-
 que malè loquendum esse: & quemadmodum na-
 tura, ea quæ in hominū corporibus deformem
 aspectum habent, longè amandauit ab oculis: ita
 earum animantium memoriam, quæ cogitationē
 angusti & infirmi animi legentibus esset allatura,
 in tenebris latere homo prudētissimus voluit. Ne-
 que enim ea exempla ad memoriæ diuturnitatem
 valent, quorum imitatio periculosa esse potest. Ac
 vt magnorum virorum res gestæ monumētis pro-
 ditæ, multis sapissimè ad eandem gloriam stimu-
 los addiderunt: ita certè fatendum est, nonnullos
 ex flagitijs aut rei turpiter gestæ historia ad omnē
 sceleris indignitatem incitatiores esse factos. Vn-
 de & sapientissimus legislator Solon de parricidis
 legem non tulit, ne antea inauditum crimē potius
 docere quàm vetare videretur. Sed quia in fœmi-
 narum genere nonnulla egregiè facta extiterunt,
 digna certè quæ & testimonio hominum & lite-
 ris

ris nostris illustrentur, non existimârunt Romanialienum à dignitate ciuitatis suæ, si honestissimæ matronæ postquam ex vita migrauissent, laudarentur: Marcoque Antonio summo oratori laudi datum est, quòd Popiliam matrem fœminam primariam nouo exemplo apud populũ laudauisset. Habet enim commendationem, cùm in animo muliebri plane virilis fortitudo & virtus elucescit.

P iij

In certamen equi & tauri.

Libertatem vedit qui beneficium accipit.

*Cum timet infrani truculentia cornua tauri,
Nec cōferre pedem mollior audet equus:
Implorat opes hominis, fr̃noque recepto
Hostem perfacili proterit ille manu:
Verum ubi signa domũ retulit victricia, frustra
Aeternum queritur colla subire iugum.
Sic caueat meritis aliorum qui volet vti,
Ne libertatem vendet ille suam.*

In quendam, qui cùm meam fidem leuissimo
beneficio sibi obstrictam haberet, in me fa-
ctus erat licentior.

*Me dudum ab misero retinet Longinus in ære,
Et pensum ingrati quæritat officij:
Nec pudet hunc fatuis me compellare querelis,
Dum stultus merito non putat esse parem.
Quo superi redimam malè faustas munere grates?
Ne glebæ Sardum me putet esse sibi*

A L I V D

*Iam neque me Siculi terrent præsagia tauri,
Nec durum addictæ conditionis opus,
Aut aliena olim miseris signata calendis
Aera, Saguntina deteriora fame.
Dum ne, qui euentis partes metitur honesti,
Me scriptum ex tabulis vendicet ille suis.*

P V.

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NE tu quæso istas ineptias homo tuo quidem iudicio valde sapiens. Pergisne iterum tanquam ex syngrapha agere nobiscum? In quo valde miror, tibi mea sententia non indocto in mentem venisse, religionem, fidem, pietatem, officium, libertatem (quæ mihi vita ipsa charior est) animum denique meum apud te obsignatum teneri posse, pusillo credito voluntatis tuæ. At beneficium gratiæ & beneuolentiæ nõ mutuum pecuniæ fuit, in quo parum laboro: sed caue existimes me vllis rebus adduci potuisse, vt iudiciũ animi mei postponerem clientelis tuis. Tu nos vitæ ratione tam malè comparata, tamque parum ex nobis aptos fuisse: tu de toto genere institutorum meorum tam fractè & demissè iudicasti! tu hominem, & quod in hominum animis æternum & ingeneratum est, vno merito obstringi existimasti! tu præclarissimum libertatis patrimonium, pro quo etiam vim parenti afferri debere veteres sapientes iudicauerunt, vno obsequio profligari & affligi! Tu leges, tu ius gentium, tu vinculum religionis, quibus authoribus nemo vnquam à se sui principatum abdicauit, obstringi mancipio voluntatis tuæ: Tibi denique persuasum esse potuit, eos quorum vtilitatibus & terrarum orbis, &

Hoc sublime candens quem^l vocant Aethera
se se accomodat: quorum causa vrbes ædificatæ, vineæ institutæ, arborum descriptiones & ordines digesti, fluminum fontiumque perennitates inuentæ, quorum commodis & leuationi so-

lis & Lunæ circuitus, reliquorumque syderum anniuersarij statique motus inseruiunt, eos minutissimis officiis & leuidensa tua quasi nexu alligari. Sed quemadmodum apud Homerum præstantissimus ille rex regum Agamemnon, Achilli præsentī iracundia inflammato, & verborum audacia exultanti, cū in maledicendo modum non teneret, fertur respondisse,

Παρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι

”

Οἱ κέ με τιμήσῃσι, μάλιστ' ἂν μὴ τίεται ζῶνς.

”

Apud me, inquit ille, & ij qui me colent, maximè verò consiliarius Iuppiter. Ita & apud te possum prædicare, me iudicio beneuolentiæ tuæ mirificè delectatum (etsi certè id in nos & perexiguum & vulgare fuit) sed non patiar etiamsi multoties sit mors oppetenda, vel minimam seruitutis labeculam aspergi libertati nostræ: neque enim existimo Deum tam esse auersum à cuiusquam salute, vt in vnus homunculi beneficio dignitatis & splendoris omnis iactura sit ponenda. Itaque iis libenter debebimus quibus volumus, volumus autem apud eos qui nostri rationem habebunt, sed in omnibus consiliarius Deus. Quod si tuū in nos semel officium constitit, agnosco sanè beneuolentiam & liberalitatem tuam. sed molestè fero tanti te hoc bene merendi genus æstimasse, vt tibi nos eo nomine mirabiliter deuinctos iudicaris: & liberius quàm vel pudor tuus, vel etiam dignitas, aut si malis libertas nostra pati posset, mecum expostularis. Miserrima medijsfidius eorum in quos aliquid sit collatum cōditio, si ex ac-

cepta

„ cepta benignitate & gratia velut capite minuantur, vt iam illis, vel suis vel liberis esse non liceat. Quod si à me tibi beneficium repræsentari reficique postulas, rationem habet: sed permitte me meo more & arbitrato viuere, neque stomachere, si id meo iure sumam, quod post homines natos ne crudelissimi tyranni subditis suis vnquam inuiderunt. Itaque si omnis beneficij commemoratio homini pudenti verecunda est, quod „ „ quasi gratiæ exprobatorem habeat, vide ne parum honestus iudicare, qui non meriti memoriam renoues, hoc enim certè nobis minimè tibi subiratis ferendum fuisset, sed mecum tanquam ex tabulis agis, quasi mihi accepto à te beneficio non sit integrum, non me velle quod tute apud te domi cõceperis. Quid igitur tãto opere tibi nō probatur ratio volūtatis meæ. An me tã parum subducta vitæ ratione esse putas, vt in eo quod priuato consilio sumpserim, esse mihi per te non liceat? An quod tale est iudicium animi tui, vt nihil laudes nisi quod gesseris? An quod eos qui à te dissentiant, plurimùm à veritate abesse putas? An quod homini bene à natura informato nefas esse existimas, id minimè assentiri quod ab amico rogetur? sed id opinor longè turpius est in amicis & necessariis rogandis cupiditates suas illorum dignitati antepone. Nam vt de se etiam Pericles dicebat, *οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μέχρι θανάτου* Quod si in tantis angustiis mens versatur tua, si tã ex aliorū arbitrio tibi vita suspensa est, si denique tam pusillus es & abiectus, vt libertatem vno bèn

beneficio proſcribas, vt aſſenſionem tuam, iudicium, mentem, addo etiam rationem vno merito quaſi numo addicas, quaſo ne me in ſocietatem fordium tantarum voces: & patere eum eſſe ita vt vult, qui iandudum à rebus tam deploratis & abiectis tanquam à ſeueriſſimo tyranno profugit. Potius igitur me viuo terra miſceatur ignibus, aut mihi Deus non ita ſit propitius, quàm vt tua in nos beneficia, quæ tamen niſi modica eſſe non poſſunt, me naturæ immutent meæ. Quæ ſi tanta extitiſſent, vt ea nec remunerando illuſtrare, nec ferendo animus meus capere vnquam potuiſſet: debebas tamen pro tua ſapientia iudicare, nullam eſſe gratiam tantam, pro qua ſe homo liberalis & ingenuus, qualem me & eſſe & nominari volo, in ſeruitutem abduci patiatur. At collocan-
tem beneficia amicum non piſcatorē oportet eſſe, ne non tam bene mereri, quàm fœnus ad menſam, exercere videatur. Ac ne forte exiſtimes nos aliqua ægritudine aut dolore animi, his de rebus tecum agere, ſic ſtatuo, non tam de nobis ipſis, quàm de viri boni officio & decoro diſputaſſe. Quid enim magis viro forti & ſapienti contendendum eſt, quàm vt in omnibus vitæ actionibus in ſeipſo omnem ſpem reponat ſui, & ea gerat, quæ ſi non multitudinis approbatione, at certè honeſtatis præſidio ſeſe ipſa tueantur. Nam ſi in ſuſcipiendis actionibus à virtute ad alium ſcopum acies oculorum reflectenda eſt, ſi honeſti forma non ſatisfacit, ſi alius finis præter dignitatem quaeritur, ta-
men

» men & illud reliquum est, Præstantibus & ma-
» gnis viris contra populi opinionem semper
» nitendum esse. Quod enim præclarum est, ex se
» certè præclarum est, etiam si in vulgus non probe-
» tur. Quòd si quis est tam mirificè egregius &
» sapiens, vt ea præstare possit, non valde opinor
» laborabit num consilio & voluntate sua homi-
» num cupidorum studiis sit defuturus. Hactenus
» enim amicis & necessariis obsequendum esse
» puto, quoad eius fieri per dignitatem & officium
» potest, in cæteris amicitiam & beneuolentiam
» colas. Neque verò vir is, quem sapientem nomi-
» namus, ad cuiusquã de se bene meriti sensum ap-
» plicabit voluntatem suam, neque in his offi-
» cium suum desiderari grauatè patietur, quæ si-
» ne damno existimationis suæ non queunt expli-
» cari. Quid enim per Dei immortalis fidem, in
» homine, bene informata voluntate præstantius?
» quid libertate animi melius? quid hominis ex-
» cellentiæ accommodatius? Non igitur aurum
» habere, non diuitiis & clientelis præstare, non
» in purpura gemmisque conspici gloriosum est:
» sed habet mirationē in mediocri fortuna, tã elato
» & magno animo esse, vt non tantū aurū & diuitias
» aspernemur, sed iis qui ea possident dignitate, no-
» mine, libertate, vita denique videamur antecire. In
» quo igitur M. Cicero Publio Crasso inferior. An
» quòd ab eo longè pecunia superaretur. O animos
» nostros nunquã fortunatos, si ex eo quod quisque
» possidet dignitas hominis æstimetur. Tibi ergo
» cum sit exploratū, nihil vel diuinius, vel excellen-
» tius

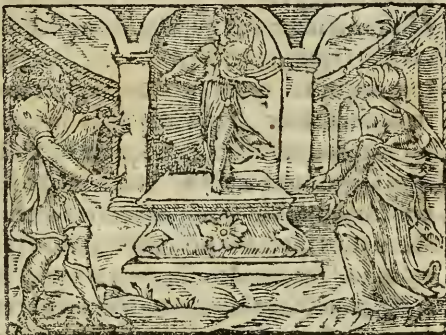
tius à Deo immortalī hominibus datum esse ipso animo, qui viget, qui sentit, qui discernit, qui antecessiones replicat, qui consequentia prouidet, qui deniq; res præsentes admirabili cōsilio moderatur, ipse cōmittes vt nihil inter hominē & quadrupedē interessē videatur? Egone homini quòd diues est de via decedam? Ego illum propter opes amplissimas valere iubeam? ego me ei ad placendum accommodabo? sic me denique ipse componam, vt illius fortuna & res domestica plus apud me authoritatis & ponderis, quàm eius ratio & mens habitura sit? Nam si mediocri homini qui virtute & reliquis animi bonis cum diuite comparandus est, id ego iudicij non sim delaturus, at hoc diuiti tribuā, videor sanè id honoris & studij non illius animo (qui tamen in homine princeps est) sed fortunæ & purpuræ præstitisse: eoq; genere pluris opes & recta laqueata, quàm hominem qui ea tenet æstimare. Sed nesciunt homines in eo illudi præstantiam animi sui. Ego verò quæcunque res euentura est, non adducar, vt ea vel probem vel admirer. Nam in quo elaborauerunt curæ & cogitationes meæ, quid ego vsu rerum & cognitione mihi ipse attuli, vt id expendū iudicārē, quod non esset perpetuum. Quæ sunt igitur illa quæ appellas bona? clientele, amici, opes, dignitates: at illa nō improbo: sed non tã me abiiciā & prosternā, vt illi me postponam, qui nos hac vna re antecedit. In quo ego prudentiam tuā desyderare soleo, qui præstantissimum illud dignitatis & animi elati decus quasi cum conuitio nobis

nobis inuidisti. Quòd si me virum bonum, si ciuē,
si liberum existimas, desine ista auribus nostris in-
culcare, quæ nemo sapiens vnquam comproba-
uit: neque in eo mihi sis molestus, quod vt cuique
saluum esset & integrum, Dei optimi maximi cō-
silio & decreto perfectum est. Quòd autem ad no-
men illud tuum, habebis debitorē nihil mo-
rātem, & si voles etiam cū vsura: quod
cū dissoluero, alios tibi quares
qui & mores tuos & tā in-
solentē licentiā ani-
mo modératio
re sint la-
turi.

In statuam deæ Viriplacæ.

Concordiam in matrimonio colendam.

*Quæ dea, quæ nostris etiã nunc visitur aris?
 Quanta in corde fides, quãtus in ore decor?
 Hæc inimicitias, genialisq; intima lecti-
 Iurgia, coniugibus ponere diua iubet.
 Tu cui graus hymen, cui vincla iugalia cura,
 Hanc cole, connubium sola beatæ potest.*

Q

VIRI PLACAE deæ (quod coniugibus inter
 sese conciliandis præesse crederetur) statuam
 Romani posuerunt: cuius tantum apud illos va-
 luit religio, ut quoties aliqua domi inter maritum
 & uxorem odia intercessissent, die ex conuentio-
 tione dicta uterque ad illius statuam se velut exva-
 dimonio sisteret, & ciuilis dissensionis causas re-
 citaret: quibus peroratis, simultate ultro citro-
 que deposita, quasi per Patrempatratum nouum
 „ fœdus inibatur. Ac profectò coniuges in matri-
 „ monio concordia potius, quam subsidii pecunia
 „ rum septos oportet esse, quæ si pie & sancte ab eis
 „ colitur, diuinum quiddam adfert inter ipsos. Quod
 Romanos spectasse non absurdum fuerit iudica-
 re, qui ad retinendam in matrimonio beneuolen-
 tiam, conciliandâsque nuptias authores deos cita-
 uerunt. Quam rem etiam ad Iunonis prouiden-
 tiam pertinere existimauerunt, ut non prius in ma-
 trimonium conuenirent, quàm illi diuinos hono-
 res peregissent. Extipices vero quibus cum immo-
 latorum fisis omnis versabatur cura, de victima
 fel extrahebant, ut ea notatione omnibus perspe-
 ctum esset, coniugium ipsum felis & iracundiæ
 expers esse debere. Nam si à natura hominibus tri-
 butum est, ut se vitam corpusque tueantur: eadem
 opinor tutela idemque studium coniugibus in-
 ter seipso præscribitur, quos tanto vinculo colli-
 gavit Deus, ut ynum idemque corpus efficerent.
 Quod si quis malè uxori suæ euenire cupit, tam
 certè.

certè naturæ ipsi pugnasse sit existimandus, quàm si ipse sibi bellum indixerit. Et quamuis temporibus Mosis, cui à Domino legis perscriptio data est, temporum & pòpulorum cupiditatibus sit permissum, vt coniuges à seipsis diuerterent, & res sibi suas haberent: tantum tamen licentiæ genus velut dignitati Christianorum minimè consentaneum Christus antiquauit, hancque cautionem lege est còplexus, vt nisi ex causa fornicationis diuortium celebraret nemo. Propius est enim, vt quæ scelere suo ius illud sacrosanctum hospitij & societatis violauit, tantæ còmunitatis beneficio priuetur. Artemisia quidem apud Cares Mausolũ coniugẽ eo affectu & obseruantia coluit, vt ad incredibilem illum amorem nihil adiungi posse facile omnes iudicarent. Quo deinde mortuo, tantũ ad illã voluntatem accessit, vt antea dilexisse solum, tunc verò amare videretur. Nam cum moderatè desyderium mortui ferre non posset, hac vna leuatione se dolorem, si non abstergere, at certe lenire posse credidit, si mariti cineres absorberet, & illi in corpore suo monumentum extrueret. Præclara certè illa erga coniugem significatio amicitia, quæ, etiam post aras viuit. Et Cn. Pompeij vxor, cum mariti vestẽ sanguine conspersam è foro domũ relata vidisset de salute illius vehemèter còmotà repente exanimata est: quo in casu certissima beneuolentiæ muliebris signa apparuerunt. Tanta est enim plerunq; inter coniuges suauitas, vt si forsitàn vinculum illud, naturæ necessitas dissoluerit, vnusque ex illis vita sit perfunctus,

qui superstes est, non nisi inuitus amœnissimam hanc lucem possit aspicere, & æqualium consuetudinem, congressumque hominum, vitam denique sibi acerbam putet. Quæ si vniuersi in vita sibi tuenda esse proponerent, nõ tãtæ medijsfidijs sordes, non veneficia, non adulteria in laribus & focis versarentur. Quia verò in collocandis filiabus Themistoclis sententia minime probatur nobis, longèque antiquius esse iudicamus, pecuniam sine viro habere, quàm virum sine pecunia: videatur certè quodammodo de lucro accidisse, si quod matrimonium apud nos ira vacet. Nam vt æqualitas plurimum ad benevolentiam momenti habet, ita certe nihil est ad malevolentiam accommodatius quàm animorum fortunarumque dissimilitudo. Quærit adolescens mulierem cui amplæ sint facultates domi, neque ei omnino curæ est, si forte illa multum ætate processerit: vnde efficitur vt qui ætate & opibus inter se sunt dissimillimi, etiam vita & opinionibus plurimum discrepent. Iubet Aristoteles Hesiodum secutus, vt virgines ducamus, quòd facilè ad voluntatem nostram deduci possint. Nam vt canē vetulum ægrè ad lora condoceris: ita iam nati grandes mulieres, maximè si in aliorum manum aliquando conuenerint, quocunque duces difficilius sequentur. Bene igitur „ Thales Milesius pares paribus connubio iungi de „ bere existimauit, vt ea concordia, qua ferme vna „ matrimonium constat, morum similitudine retineri posset.

In her-

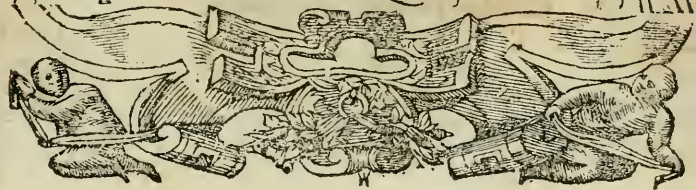

In herbam Moly, ex Homero.
 Magne res sine magnis periculis nō fiunt.

*En tibi Maonij vasis suauissima Moly,
 Ostendit vitæ fata, decusque tua.
 Læteus est illi floris color, airaque radix,
 Exoriturque nigro palmis lactis honos.
 Quid speras magnis rerum successibus uti,
 Qui reucas oculos longe ab agne tuos?
 An tibi Idumææ cedent sine pulvere palmæ?
 Proxima quarendus damna triumphus habet.*

Q iiij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

MOLY herbam magnis rebus efficiendis nobilem mirabiliter Homerus versibus suis honorauit . Nam illius inuentum diis immortalibus attribuens eam à Mercurio ex terra euulsam Vlyssique traditam esse ait, vt is inter Circes veneficia securus versaretur,

Ῥίζη μὲν μέλαινα χρεῖσται γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος.

Radice, inquit, nigra est, sed lacti flos simillimus. Quare vniuersæ hominum vitæ concursationes & studia scientissimè complexus est . Nam in rebus aggrediendis ita natura adfert, vt radices nigrae sint & obscuræ, principiaque ipsa molestiarum plena: multiq; homines inuenti sunt, qui difficultate deterriti in cursu restiterunt . Cùm verò paulum vltra radicem res ipsa processerit, mirabiles gloriæ fructus consequuntur . Iam res magnas & memorabiles gerere gloriosum est, sed tamen nō sine magno fortunarum & vitæ discrimine res tantæ perfici possunt . Darius quidem eo prælio quo apud Issum ab Alexandro Magno superatus est, in concione apud milites suos dixisse fertur, RES MAGNAS sine magnis periculis non geri. Nam & multi exercitus eo profecti esse prædicantur, vnde se nunquam redituros considerent. Tanta est enim in maximis animis incitatio, tantumque pugnandi studium, vt victoriæ laudem facile omnibus periculis anteponant,

veri

Veritas in puteum demersa.

Ex Democrito.

*Qui toties putei fundo versaris in imo,
 Et verum ignotis prodeat è latebris,
 Desine, frustrati sunt hæc monumenta laboris:
 Quidnam illi & nobis scederis esse potest?*

Q iiiij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

MIRETVR sanè aliquis, cur cum in peruestigatione veritatis tot tantorumque hominū ætates sint confectæ, hodièque reperiantur prope innumerabiles, qui in ea se versari dicant impèsius: Democritus autem eam ab hominibus secessionem fecisse, & in intimis putei cuiusdam latere opinetur, neque illi nobiscum aliquod esse commercium. An quòd simul atque in lucem suscepti sumus, in tanto vulgi errore versamur, vt ea veritatis & virtutis præsidia, quæ omni studio tuenda nobis natura ipsa commendarat, opinionum prauitate deleantur? An quòd iis opinionum fluctibus obruimur, vt in nobis naturæ lumen obscuratur, vanitatiq; veritas, & confirmatæ opinioni virtus concedat? An quòd animus ipse in homine princeps, à corporatis voluptatibus tanquam à barbaris captus, laribus sepulchrisque auitis non inuitus caret, neque ad præclaram illam virtutis ciuitatem postliminio redire cupit? An quòd in præstantibus & summis animis fere vsu-venit, vt inter sese dissentiendi studio summopere teneantur: magisque in scientiis pertractandis domestica gloria, quàm ipsa luce veritatis capiantur, eaq; sola probent, quæ ipsi secum domi fuerint meditati? An quòd eam quamprimum animo expresse rimus opinionem, nunquam deponimus, diutissimèq; nos noster delectat error? An quòd nihil homini melius, nihil præstantius imperiis & populari gloria iudicamus, & adumbratæ laudis imaginis speciem illam honesti contegimus: vt plerunque

que in optimis actionibus potius magistrum populum & ad vitia consentientem multitudinem, quàm sapientiam sequamur? qua tamen nihil homini à Deo optimo maximo excellentius tributum est. An quodd tanta habendi cupiditate cōficimur, vt sine pecunia nullam vitam esse existimemus, & præstantissima illa animi bona tantum expetenda iudicemus, quantum amplificatio patrimonij, & rerum subsidia pati possunt? Socrates quidem, qui primus à rebus occultis, in quibus omnibus philosophi ante eum occupati fuerant, philosophiam auocauit, ea re se ab Apolline omnium sapientissimum dictum esse iudicabat, quod se nihil omnino scire palam profiteretur, eamque se putare summam sapientiam, non arbitrari se scire, quod nescias. Quæ sententia cùm altius animis eorum insedisset qui illius fuerunt discipuli, prodierunt Academici noui, qui nihil certo sciri cōstanter affirmarent, verique rationes velut ab assensione cohiberent. Qui quanquam (vt ex eorum sermonibus & vita constare potest) magis veritatis perquirendæ desyderio, quàm aliqua animi ægritudine de rebus omnibus disputarent: hoc tamen potissimum disciplinæ suæ caput effecerunt, vt ab omnibus rebus velut incognitis iudicium suspenderent. Nobis verò quorum variè perturbantur animi, quid efficiendum erit cumulatius, quàm vt nunquam incerta pro certis habeamus: eaque sit nostra in omnibus sermonibus moderatio, vt nisi consultò de re aliqua nunquam iudicemus. Ac quocunque te animo & cogitatione con-

Qv

uerteris, quid nisi lubricum aut sui parum simile in hominibus nostris reperiās? Nam ut ius ciuile cæterasque artes, quæ maximè opinionibus continentur, omittamus, quot quæso inter nos degūt dispares dissentientium hominum familiæ, quæ de religione aliter atque aliter sentiunt? Neque temerè aliquis quicquam probat, nisi quod sibi cum cæteris non est commune. Quòd si nos similitudine sententiarum Deus colligasset, & ea quæ variè in animis hominum profeminata sunt, ad idè vinculū, cōsensumque reuocasset (quod omnino nō despero) facilè ex Democriti puteo emergēs veritas, quæ nonnullis obscurior videtur esse, in luce omnium versaretur. Et quanquam ita res sint affectæ, ut plus vno verum esse non possit, nullum tamen ex illis qui à seipsis dissentiunt reperiās, qui non opinionem suam in veritate sitam esse arbitretur. Vnde fit ut quemadmodum in omnibus rebus, tum certè maximè in religione periculosa sint dissimilitudines animorum: quas qui tolerat, perniciosum quiddam inducit in Ecclesiam, confusionem videlicet & varietatem. In quo minus forsā sit ignoscendum iis, qui incredibile apud omnes Reip. cōstituendæ spē sustinēt: quorū tamen negligentia totius religionis seminaria plañe occiderūt.

*In resupinos.
Ex Africano.*

*Si sompes celebri forsân qui vicit Olympos,
Ducitur insuetacredulitate sui,
Nec patitur dulces proprij sessoris habenas,
Sed frâna indomito discutit apta iugo.
Hunc exultantem domitori trademagistro,
Vt discat solitis currere carceribus.
Qui tollis cristas, rel' usque elate secundis,
Cerne inconstantis tela parata dea,
Et te ad solius virtutis confer habenas,
In qua vera animi dicitur esse quies.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

P. Africanum dicere solitum refert Panætius, qui illius equalis erat, equos triumphorum & victoriarum opinione plus æquò ferocientes, dimittoribus tradi debere, vt illis facilioribus sessorum vti possint: ita homines rebus secundis & externarum rerum subsidiis nimium sibi præfidentes, ad gyrum rationis & consilij deducendos esse, vt aliquando fortunæ inconstantiam & humanæ naturæ imbecillitatem possint perspicere. Quibus enim fortuna paulo liberalior in votis est, iis certe euentorum ratio non nisi obscura esse potest. Quorum autem variis procellis & fluctibus vita iactata est, iis facilis est omnis euentus. Scianum consularem hominem memoriæ proditum est, tanta apud Tiberium Cæsarem gratia valuisse, vt vniuersa penè respublica in eius temperatione sita esset. Is in rebus tam prosperis nihil sibi deesse posse existimabat, quod ad bene & feliciter viuendum faceret. Sed tamen quia plerunque euenit, vt qui florentissimis suis rebus lubentes desipiunt, si quid aduersi contigerit seipsos facile recolligant, subita quadam tempestate omnes eius spes & expectationes conciderunt. Nam & de repetundis reus actus poenas ambitionis dedit, & omnium ordinum sententiis damnatus est. Iam verò eiusmodi hominum plena est ætas nostra, quorum tam ambitionis labore vita districta est, vt in fortuna sola suspensas habeant rationes suas: neque quicquam aut expetant aut admirentur, nisi quod imperitæ multitudinis approbationem moueat. His
idem

idem propositum est quod Cyrenaicis, vt in eo vita genere felicitatem statuerent, quod in dignitatibus obeundis, & tenendo concionibus populo maximè accommodatum esset. Qui si ad eos magistratus, quos assidua concursatione prensabant, sint euecti, videas homines tam parū ex sese aptos esse, vt illa honorum accessione se sibi immutatos putent, nefasque esse existiment, eos in amicitia & fide retinere, quibuscum ante processum dignitatis coniunctissimè vixerant. Miserrima certè hominum conditio solū ea probantium, quæ nemo sapiens vnquam expetuit. Tanti verò faciunt ex plebe ad patritios transiisse, vt ea omnia, in quibus antea & multi & prolixi fuerant, infra se posita, & dignitati nouæ minimè consentanea esse putent. Si forsitan iis assurgere & quasi de via decedere, à quibus eodem honore prouocabantur, humanum esse iudicauerant, nunc quasi in deorū immortalium album cooptati, salutantibus eundem honorem impertiri, & graue, & à sua dignitate alienum esse arbitrantur. Viam ingressi integrum sibi persuadebant hac & illac oculos deflectere, nunc quasi aliquid supra mortalitatem omnem adepti tam se insolenter gerūt, vt in aliquem oculos cum amoris testificatione cōiicere habeāt peccati loco. Vno se digito scalpunt, vt illa nota à reliquo vulgo separentur. Non enim decet eos qui in populo principatum habent, aliqua morum & sententiarum similitudine ad populum pertinere. Inepti sanè homines, à quibus quod in animis nostris elucescit maximè adumbratæ gloriæ forma penit

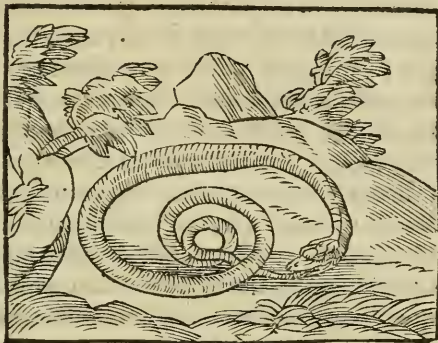
penitus obscuratur. Neque verò ij sunt, qui qui
sint, nesciamus, quique non pluris ornamenta
præclarissimæ virtutis, quàm illorū Appianitatē
aut Lætulitatem vllam æstimemus. Potest verò ali-
quis esse tā omnis disciplinæ rudis, qui istas
ineptias aliquid ad hominis splendo-
rem & gloriam adiungere sibi
persuadeat? Quæ si nōnul-
lis probentur, sic ta-
mē statuo, ea ex
doctis pro-
baturum
nemi-
nē.

In immortalitatem litium.

Ex Hieroglyphicis Ægyptiorum.

*Voluitur in sese, rursusque reueritur ad se
Serpens, nec finis flexibus esse potest.
Hac species expressa fori est, hac forma senatus,
Dum nequit heus minimis litibus esse modus.
Quinque putas finem tantis instare querelis,
Auditur tibi lis, quæ fuit una, duplex.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

VIDEATUR forsitan à pietate quavnuſquifque noſtrum erga antiquitatem affectus eſſe debet, alienum, ea quæ nobis hieroglyphicis ſuis veteres Ægyptij prodiderunt, ab inſtitutis patriæ ad conſuetudinem moremque noſtrum traducere. In quo etſi illi nobis magnopere laudentur, qui iſta præclara primùm pepererunt, non erunt tamen opinor improbandi, qui res abſconditas & arcanas ad naturam & ſenſus retulerint. Nam Ægyptij & qui ad idem littus pertinent Phœnices, omnium mortalium primi res occultiſſimas ad ſtudium & pulverem perduxerunt. quos cùm in rebus tantis pertractandis ea literarum inſtrumēta deficerent, quæ poſtea temporum beneficio hominibus donata, & multarum gentium inuentis conſecrata ad poſteros peruenerūt, ij notas quaſdam, & ſimulachra dicuntur inueniſſe, quibus ea quæ diuturna rerum notatione effecerant, memoriæ ſempiternæ commendarent. Quia autem de anno & eius partibus apud eos mentio incidebat frequēs, belliſſimè annū deſignari poſſe iudicarūt, ſi ſerpens mordicus caudā tenens oculis ſubiicere tur. Vt enim ſerpens hoc modo expreſſus tam ſe in orbem componit, vt in ea figura neque principium neque finem reperiās: ita cum ſol trecentis ſexaginta quinque diebus & ſex horis curſum ſuum confecerit, tanta celeritate ad alterius anni ſpatia & anfractus reuertitur, vt neque prioris exitum, neque naſcentis initia facilè poſſis agnoſcere. Quin & ea figura, vt ex Ori Apollinis Hierogly

roglyphicis apparet, mundum & vniuersum hoc designat, & nonnulla alia, quæ idem author libro suo persecutus est. Quæ minus forsan nobis sunt necessaria, apud quos multarum linguarum characteres in consuetudinem, & familiaritatem venerunt. Propius igitur ad temporum disciplinam videtur esse, vetus illud Ægyptiorum simulacrū ad subsellia forensesque controuersias deducere, eoque genere iudiciorum infinitū & litiū æternitates adumbrare. Si enim ita tuæ rationes ferunt, vt cum aliquo actione vel sacramento contendas, aut certè ferò reum tuum iudicatū facies: aut si qua te fortuna ad id beneficij genus adduxerit, rei primū iudicatæ & decisæ, nouæ aliæ lites velut posthumæ agnascentur. In causa hæc sunt: iudicium remissio & negligentia: dum non nisi translatiue & perfunctorie munus suum exequuntur: & auaritiæ lues, quæ homines nostros in præstantissimis honoribus cum dignitate versari non cōcedit. Quid igitur nos de illis sperare oportebit, quibus cum longo vsu temporum abundè sit perspectum, tot imminentium causarum fluctibus facile se non posse satis, nolunt tamē æquo animo pati, alios in eundem ordinem adlegi, qui in eodē equo inclusi, & publicis malis medeantur, & causas quascunque anno vno vel altero possint concludere. Ac profecto qui sua non populi causa ad magistratus accedunt, dum à se dies tanquam à Chaldæis peti, & totius ciuitatis commoda domū inferri volunt, quamuis soli res tantas & tam imensas sustinere nequeant, parum tamen mode-

ratè ferunt in idem munus alios conscribi , quo-
rum societate omnia negotia maturrimè expli-
centur. Mihi certè ij grauissimè. offendunt, qui
cùm certò intelligant nisi sex aut decē annis clien-
tes iudicatos sententiis suis dimitti posse, non ta-
men sibi conuentum alium dari postulant. Parum ,
enim Christianum est, iustitiam quam iura omnia ,
liberaliter & in procinctu reddi voluerunt, his ,
apud nos in angustis esse vt neque gratis, neque ,
pecunia, neque labore tibi eam parare pos-
sis. Sed tamē & hoc in illis hominibus
ferendum est, qui in dignitatibus
renuntiati, magis sua, quàm
cuium causa
laborant.

*In morem Lacedæmoniorum.
Contra mulierum licentiam.*

*Qui Lacedæmoniis cernis sine veste puellas,
Certa illibata signa pudicitia:
Tectique matronæ diffusis ora tiaris,
An potes his tenebris Cinthius esse mihi?
Si qua suo mulier iam desponsata marito est,
Tunc sola incipiat tectior esse domi.
Sed virgo optatis nondum coniuncta Hymenæis,
Quinque nimis seri coniugis vrit amor:
Prodeat in vulgus, vultu speciosa nitenti,
Vt properet Subigo reddere vota Deo.*

NARRATIO PHILOSOPHICÆ.

APUD Lacedæmonios moris fuit, vt puellæ quæ nondum in manum viri conuenissent, aperto capite & minimè velata facie in publicum prodirent: quæ autem viris nuptum essent tradite, nunquam prius nisi fasciis aduerso vultu contentæ de domo procederent. Quod forsitan in prudentissima ciuitate non alia de causa receptum esse iudicare possumus, quàm vt vtrunque scœminarum genus diligentius eas partes tueretur, quas sibi vel voluntas vel fortuna tribuisset. Neque enim ab institutis felicissimæ reipublicæ alienum esse putem, puellas in luce ciuitatis versari, & ab iis ipsis prospici, qui ex gestu & venustate corporis etiã animi periculum facientes, ad honestas nuptias sapiensimè faciliores esse possunt. Et si enim non omnes Zopiri sunt, tamen in humano vultu nescio quid natura indidit, ex cuius longa notatione de moribus iudicium esse possit. Et plerunque nonnulla sunt in virgine corporis vitia, quæ ne ipso quidem nuptiarum die maritis animaduersa sunt: quo in genere non fortasse illos euentus fefellisset, si puella ex vmbraculis suis aliquando in solem prodissset. Præterea quia ætas illa vel ipsa natura à labore ad solatia & otium est procliuis, benignè in eam constituendum est, neque omnino vitio vertendum, si ei permittatur aliqua sodalitatum & colloquiorum vsura perfrui, & eiusmodi leuatione diuturnum futuri mariti desyderiũ sarcire. Et si enim nulla maior homini pestis impendet quàm ab homine, nihil tamen magis ad morũ probi

probitatem & honesti actiones valet, quàm hominum consuetudo bonorum: quæ opinor puellis non sit prohibenda, si modo ea sicut somno & cæteris quietibus, cum scilicet rebus necessariis satisfecerint, vtantur. Vnde fit vt vsu eorum quibuscum vixerint instructissimæ, sint maritis suis & ad animi voluptatem chariores, & ad res gerendas aptiores. Quæ si omnino se maritis elocauerint, non sit illis condonandum, si tantum sibi in matrimonio licere velint, quantum antea optimo iure sumpserant. Quid enim ei quæ se ad viri nuptias & voluntatem contulit aliud in posterum contendendum est, quàm vt eius moribus inferuiat, cui se Deo optimo maximo authore, & hominibus laudantibus æterno vinculo colligauit? Quid denique tantum voluptatis & iucunditatis ei quæ virum duxit externa afferre possunt, quæ non domesticis oblectamentis, & priuato otio facillimè compensentur? Itaque non sine causa laudatur ille, qui non alio nomine vxori libellum repudiij dedit, quàm quòd ea minimè velata in publicum prodiiisset. quod etsi paulò seuerius nonnullis videatur, admonendæ sunt tamen mulieres, vt nunquam à domo & maritis suis oculos deiciant: & omnino persuasum habeant, se maritis non tantum noctes, sed etiam dies debere. Et sanè quàm bellissimè Cæsar Dictator: qui vxorē suā non tantum crimine, sed & omni criminis suspicione vacare voluit. Nam licet ex veterum sententia cum bonis bene agere oportet, & hominis sapientis est non leuiter in sceleris suspicionem venire: fit ta-

men nescio quo pacto, vt ea quæ conuentus hominum & consortia tantopere appetit, etiam à viris bonis in discrimen famæ subito deposcatur. Quid enim tantum mulieri coniugatæ cum Præ-
latis, iisque qui rem possident, negotij est, cuius non maritus, iustus arbiter & disceptator locuples esse possit? Quòd si id illi à marito concedatur, defino: quidam enim tam à natura viri boni facti sunt, vt nihil habere velint, quod non illis cū cæteris commune sit. plusquam Pythagorei opinor, qui nō tantum amicis omnia debere velint, sed etiam iis libenter de suo largiantur, quibuscum nulla amicitia & pietate deuincti sunt: liberalisq; animi est & sibi & vxori amicissimos pari officiorū ratione demereri.

*Ad statuam Arimaspi.
In sordidè & per gratiam iudicantes.*

*Riphæos linquens, charissima limina, montes,
Tractat Hyperboreus Gallica iura senex:
Et sedet in rostris, oculumque in fronte locatum
Litibus in nostris indicat esse satis.
Quos habet attonitos vnius gratia partis,
Alierius calant dum benefactarej,
Et totos vni se deuouere clienti,
Hos perhibent vno dicere ius oculo.*

R iiij

NARRATIO PHILOSOPHICA.

MIRETVR non iniuste quispiam tã res alias populum agere, vt apud nos Arimaspiis possit esse in subselliis, & iudicando locus. Quod etsi à cultu & humanitate prouincię videatur alienum, magis tamen sit mirandum, eorum temperatione vniuersum Reipu. corpus cõtineri. Quid enim tã contra temporum omniũ disciplinã esse potest, quàm eos ex decreto cæteris duces dari, à quibus & itinerum notitia, & oculorum acie lōgo intervallo superentur? Nam neque cum ratione sit, illos qui ea infirmitate sunt, vt aliis præcuntibus subsequi debeant, cum locum in procedendo tenere, qui & princeps & primus est. Neque verò tanta nobis cum natura dimicatio est, vt ea quæ velut cum lacte nutricis expresserimus, improbemus. Sed tamen dolendum est in eo nonnullos tam studiosè occupari, vt se maximum fructum capere existiment, si ad eas calamitates quas hominibus natura asserre solet, alias adiunxerint. Nam neque cum corporibus omnino decertamus: at in illis hominibus non sit ferendum, qui animum suum immortalitate & tantarum rerum notitia præstantem, altero oculo priuauerint. Et sapienter apud omnes opinor populos statutum est, vt non prius iudices de causa constituerent, quàm die dicta, litigantibus pro se agendi potestas facta esset. Cuius æquitatis tanta est in iure ciuili religio, vt ea (ex Iurisconsultorum sententiã) etiam principali authoritate non possit antiquari. Qui autem vnã in partem decumbunt

bunt, & ab alia se voluntate auocant, perinde certe mihi videntur agere, atque si ea parte cuius utilitates & iura deferunt, minime ad iudicium euocata in causa perorarent. Hos non eluscatos ut alias non oculis ut sæpe, sed mente captos saluis legibus appellemus. Quibus enim æquitatis, iustitiæ, fortitudinis & constantiæ partes ex Senatusconsulto vel principum placitis attributæ sunt, ij omnibus bonis desipere videantur, si iustitiā iniustitiæ, animi magnitudinem auaritiæ & sordibus commutarint. Væ (inquit Esaias) vobis, qui statuitis lucem tenebras, & tenebras lucem. Quod proximè eos pertinere non iniuria aliquis existimare possit, qui in controuersis decidendis æquitatem ad sordes, iustitiæ momenta ad beneuolentiam aut odium solent traducere. Iam non est consentaneum, ut qui in publica administratione degunt, priuatas amicitias curent. Quid enim singulorum cognationi & affinitati cum republica commune est? An verò existimant se in tantum ordinem lectos esse, ut familiæ suæ negotia procurent? An tanta pecunia sibi aditum ad dignitates illas parauerunt, ut amicos quorum res commodissimè priuati peragebant, opibus suis & gratia sustentent? An se maximis honoribus beneficio principum ornatos esse putant, ut domestica incrementa quieti popularium & communibus studiis anteponant? An ut ea sacerdotia de quibus iam à litigantibus aditi sunt, tacitis concursationibus filiis suis stipulentur? An ut gratiosorum autoritate & diuitum pecunia religionem suam expugnari patiantur,

eosque quibuscum nulla officiorum aut sanguinis ratione coniuncti sunt, sententiarum laqueis irretiant? Tales certe qui sunt, magnam sui rationem habuisse dicerentur, si privati procul à rerum gubernaculis domi quiescerent, neque omnino republicam attingerent, quam domus suæ clientelis & affinitatibus non desinunt perturbare. Qui enim tam sunt in amicos & necessarios à natura officiosi, ut omnia pro illis non dubitanter suscipiant, errant non mediocriter, mea quidem sententia, si se magistratus & ea dignitate homines esse velint, apud quos non potest esse aliquis cognationi & amicitiae locus.

Vulgatum de Opilione.

Moderatio in subditos.

*Cui dedit vpilio finas tondere capellas:
 Abcruciat miseris terga cruenta modis.
 Quem tenet Herculei mœstum præstatio voti,
 Inq̃, vno duplex ingere munus obit:
 Paruo multa querens inſtare tributa nouali,
 Sæpe graue immenſo deſerit ære ſolum.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

N I H I L his hominibus infestius opinor dicitur, qui eos magistratus, in quibus pietatis & omnium officiorum seminaria apparere possunt, consecuti, tamen ita in illis degunt, ut non tantum nulli prodesse velint, sed etiam eos offendant quorum studiis & utilitati obsequi debuissent. Quæ res eò videatur indignior, quòd præclara illa virtutis ornamenta ad virtutem labefactandam conferunt, & in conuellenda honestate illam ipsam cui pugnant, adhibent honestatem. Quid enim res urbanas aut bellicas gerentibus accommodatius esse possit, quid illorum dignitati còsentaneum magis, quàm populum omni meritorum ratione (quo ad eius fieri per honorem potest) demereri? Quid porrò eis magis necessarium, quàm ciues cæde, in fidiis, concussione & vi armata liberare? Quid cum illorum administratione coniunctius, quàm ius unicuique tribuere, & perditorum ciuium conatus nefarios à bonorum ceruicibus depellere? Hæc certè & alia honoribus illis tam sunt cognata, ut ab eis neque re, neque cogitatione separari possint. Qui autem dignitatem res tantas & tam præclaras efficientem ad ciuium perniciem conuertunt, qui prouincias spoliant, qui testamenta diuitum aut expectant, aut supponunt certè, qui omnia habent vernalia, decretum, sententiam, forum, domum, vocem, suffragium atque adeo silentium, qui seruatorum dimissiones faciunt ad diripiendas villas, qui vicinos sedibus expellunt, qui recuperatores nocentibus reis pecunia proscribunt qui

qui accusatoribus pecuniosis quæsitores ad iudicij corruptelā vendunt, qui pro vno vel altero cliēte litem suam faciunt, qui iudiciorum aditum iis à quibus nihil acceperint, intercludunt, qui ab oppidanis suis maiorum fundos & familiaria sepulchra violenta pactione emunt, qui denique nihil agunt aliud quàm vt rem suam efficiant pleniorē: hos profecto nemo in officio suo esse existimauerit. Et quemadmodum multa sunt vitia quæ virtutem ipsam proximè imitentur: ita & nonnulli sunt, qui cum se bene & fortiter in magistratu gerere videantur, tum demum grauius peccent. Horum plena est etas nostra, qui simulatione probitatis aliquos in vitæ discrimen & accusationem vocant. dumque foris acerrimi publicorum commodorum propugnatores videri volunt, intus tamen ita se res habet, vt omnibus facile constet eos non cum hominis salute, sed cum fortunis & pecunia bellum suscepisse. Sed tamen in tanta oppressæ virtutis & innocentiae calamitate, nihil est cur non eos potius qui ista agunt, quàm qui hæc patiuntur, miseros esse putem. Nam qui falso nomine apud iudices rei deferuntur, habent certè & hoc cum Christo & Apostolis commune: qui autem publicè ad innocentium cladem, & bonorum perniciem operas suas locant, qui que quos collatis signis, & (vt aiūt) aperto Marte opprimere nequeunt sentent iis suis intercipiendos esse censent, tantum conscientia perturbantur sua, vt semper pœnam ante oculos versari putent: & dies noctesque crucientur. Nam & Dionysius Syracusanus rebus suis
flore

florentissimis & tanta imperij gloria, ne quidem
se fortunatum prædicabat: quòd illi vt furiaë, sic
sua occurrerent malefacta, quæ illum etiam in tã-
tis opibus tutò respirare non sinerent. Si autem in
turpissimis illis flagitiis hac vna re se sustentant,
quòd bene curati in vulgo apparent, multo auro,
multis gemmis, non habent illa, mea quidem sen-
tentia, tantum apud Christum & sequaces suos au-
thoritatis, vt non baiulos & ex vltima fece
plebis homines, adde etiam ex Chri-
sti sententia meretrices, hisce
leuiculis & impotentibus
præstare iudi-
cemus.

Appij infamia.

In constuprata iudicia.

*Virginia parat insidias & retia tendit
Appius, & veneri ponitur urna sua.
Sit manibus truncus iudex, sit lumine capus,
Qui volet in nostro dicere iura foro.
Qui potes equali causas tractare lapillo,
A Etoris coniux si sit amica tibi?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NONNULLI sunt qui errore suo & peccandi licentia tam impensè delectantur, ut eorū animus in præclarissimis dignitatibus obeundis nō tantum cupiditate & avaritia nō exleripossit, sed etiam gradū illum suū stupri & libidinis accessione audeant funestare. Et quemadmodum Appius decemuir, quam priuatis pollicitationibus, & occulta largitione expugnare non potuit, eam sententiæ suæ & iuris constituti vinculis irretire conatus est: ita homines impuri à qua in amoribus bene sunt accepti, vel si hoc sibi præstitum iri non desperant, faciliè in sententia ferenda ad illius nutum & beneuolentiam se conuertunt. Quorū cō detestabilior est improbitas, quòd sanctissimo æquitatis & iuris iustrumento, cuius moderatione reipublicæ salus & tutela continetur, abutuntur ad sordes & impuritates suas. Itaque bene Pericles ad Sophoclem, qui conspecto eleganti forma puero, exclamauerat, Decet, inquit, Prætorem non tantum manus, sed etiam oculos habere continentes. Qui autem ita perturbationibus suis cruciantur, ut se non sibi solis à natura creatos putent, sed partem avaritiæ & sordibus tribuant, partem libidini, partem gratiæ aut iracundiæ, quæ in defungendo magistratu hominibus illis pestis capitalior esse potest? quod portentum ciuitati perniciosius? Phrynem meretricem Thespiensem narrat Athenæus libro decimotertio *Δειπνοσοφιστῶν*, ab Anaximene quodam apud Athenienses de crimine delatam esse: sed cum illa pectus nudasset, totius or

tius ordinis sententiis absoluta est. Hoc certè qui fecisset in symposio, cū fortasse deposito pignore ad cōtrouersia vêtū est, excusationem haberet: sed qui in loco maiorum, extra quem salua imperij dignitate, saluis auspiciis & legibus iudicari non potest, tam infame iudicium constituerit, is opinor sit dignus qui non in senatum, sed piltrinum dedatur. Iam verò non impudentis tantum, sed hominis prorsus dissoluti est, in ea causa iudicare velle, cuius alteram partem vel omnium testimoniū sibi amore nefario deuinxerit. Sicut enim voluptate titillari & impelli humanum est, ita facinus est, mea quidē sentētia, omniū scelestissimū, in subelliis & iudiciis libidinē ducē & magistrā sequi. Sed qui ex sceleribus suis fructum capiūt, illis forsitā sit cōdonādū, si ea omnibus nota, & etiā publici iuris auctoritate cōfirmata esse velint. Marcus quidē Cato Q. Flaminii cōsularē hominē Censor senatu mouit, quòd is in Gallia Proconsul vt gratū scorto faceret, hominē nocentē quē in vinculis habebat, pœna affecisset. Turpe enim & notādū esse grauiissimus Censor existimauit, petente meretrice etiā fontē iusto supplicio condemnari. Qui enim in republica magistratus gerunt, refrenent cupiditates, libidines coerceāt, affectibus imperēt, & seipsos non tantū in testimoniū, sed in iudiciū vocent, vt eodē iure, quod in alios cōstituerint, & vtantur ipsi. Is enim bene populo imperabit, qui sibi ipsi prius nouerit imperare: estque perquam inuidiosum, eum cui à publico legis propugnatio decreta est, leges offendere.

*Ad imaginem Nervorum.
Contra agentes in rebus.*

*Prisca tibi memorant homines miracula Ne-
uros.*

*Quis suluò Antei sit data forma lupi.
Quis pater humani rutilantia signa decoris
Tam faciliè in turpem degenerare feram?
An quia pascendi quorum est custodia ouilis,
Et, iudibus in populo sors dedit esse duces,
In mediis faciles relinquunt incursibus agnos,
Et miserum offendent improbitate gregem?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NEVROS populos in Scythia ad Boristhenē fluuium habitantes, memorant historiæ certis temporum interuallis, tanquam aliquo Ciræo poculo ex hominibus lupos fieri, & humanitate velut pro derelicto habita, in consuetudinem feritatis venire. Quod si agrè aliquis nostrum in mentē induxerit, valebit tamē opinor apud nōnullos itineris longitudo, & fortè perficiet, vt quod à patribus traditū re ipsa experiri nequeūt, id doctorum hominum authoritati nō grauātē velint concedere. Quos tamē si nō adducimus, vt hoc miraculi genus sibi persuadeāt, poterunt tamen illos ni fallor domestica exempla ad eam rē satis inuitare. Quis enim eos lupos nō appellet qui in gubernaculis & moderatione populi degentes, fortunas ciuiū euertunt, hæreditates expilāt, & præstātissimū egenorū patrimoniū rationibus suis referūt. Quis illos ab hominū tribu ad lupos trāsisse nō iudicet, qui quasi ciuibus bonorū omniū tutores ex legis cōmētario dati, neq; à capite rationē reddūt, neq; se pupillis suis in eā summā debitores scribūt, quā nō solū eos naturæ vis, sed etiā lex Dei nexu obligauit? Nā si poëtarū præclarissimus Homerus, agētes in rebus ποιμένας τῶν λαῶν appellauit: appositè certè eos lupos nominemus, qui nō modò à grege suo oculos deiiciūt, sed in eius dignitate minuēda, fortunisque omnibus expilādis occupātur, & ea ad se mācipio & fructu pertinere volūt, in quorū parte vel minima non satis ex æquo & bono se à tot sæculis tutari potuerunt. Quod si primū in eun-

te Ecclesia ei qui omnibus bonis liberaliter datis mediocre quiddam sibi recipiebat, pro nefario scelere datum est, & pœna avaritiæ constituta, quid faciet qui non tantum sua sibi habet, sed hæreditatem Dei & pauperum fortunas diripit, & dimensum Domini ad amplificationem familiæ suæ conatur traducere. Nam ut nouissima cōferamus primis, cui tandem ex nostris iudicatum non est, principes illos viros qui quondam Christianam rempublicam legibus & institutis fundauerunt, ita animo affectos fuisse, ut à propriis commodis oculos remouerent; seque propemodum & sua à se longè posuisse, ut reliquos eiusdem fidei societate Domino adiungerent. Qui cum omnem pro præstantissima religione concertationem susciperent, rebus suis non parcerent, & finem apud populum agendi non facerent, inter eos tamen inuentus est nemo, qui tot officiis piè & sanctè seruatis non se officio suo defuisse certissimè iudicaret. Horum res gestas pleno ore laudant omnes: illorum vitam imaginibus, trophæis & immortalitate consecrant: quam etiam si facile possint, nolint tamen imitando consequi. Prædicatur à nostris, & mea sententiâ optimè D. Martinus, quòd hominem paupertate & vi hyemis planè confectum parte vestis liberaliter concessa recrearit. Hoc tam peæclarum facinus si quis ex nostris in populi corona faceret, ab omnibus opinor rideatur. Talium virorum exempla quotidie in tectis nostris versantur, quàm benignè, quàmque hospitaliter erga suos se gesserint, domestica monu-

men

menta nos ignorare non sinunt. Sed tamen in ea
 opinatione sumus vt non tantum ad res tam præ-
 claras accedere, & iisdem beneficiis de nostro ho-
 mines demereri non velimus, sed sit nobis mole-
 stissimum parẽ illis rationem ascribere, quorum
 opes non Christus tantum, sed etiam Ecclesia re-
 cens fidei nostræ commendauit. Itaque maiorem
 in dies ex libertate cuiusdam mendici voluptatis
 fructum capio, qui cum præsentē me sordidatus
 & supplex ab Ecclesiastico homine diuite preci-
 bus cõtenderet, vt illius opibus in summa sua pau-
 pertate tegeretur: is vbi primũ se nihil proficere
 perspexit, iam non vt reus aut pullatus, sed quasi
 quidam magister morum diuitem illum seueris-
 simè increpauit: nihil se quod non suum esset pe-
 tere asseurans, Tibi, inquit, saluis legibus pur-
 pura & vestibus oloberis indui, diffluere deliciis,
 & Christi patrimonio ad lasciuiam abuti possit li-
 cere: nos autem pauperes, quorum salus & Domi-
 no iucunda est, & vobis etiam commen-
 data, fame & vulneribus oppressos,
 iacere: ex vobis autem reperi-
 ri neminem, qui diuitiis
 suis rationes tam affli-
 ctas & tantam ca-
 lamitatẽ so-
 lari ve-
 lit.

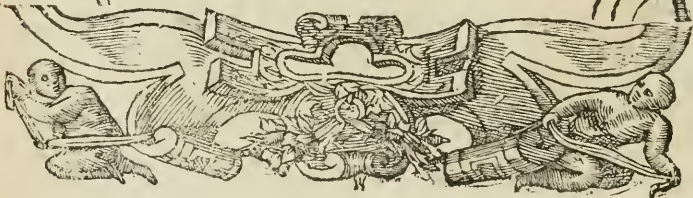

In Hesiodum.

Dij laboribus omnia vendunt.

*Dic A scræ senex, quæ lentæ insomnia noctis
 Tam ciò Picriam te docuere chelym?
 Sicne repentinum te Cactalis vnde pœtam
 Feci, & Aenij ferre trophæa chori?
 Sicne licet nobis spariantibus esse peritis?
 Ancius panno Pythagoræus adest?
 Dij solis almas vendunt sudoribus artes:
 Non alio eloquium Palladis asse licet.*

A L I V D.

*Qui sibi Cæropiæ puerit monimenta Sopiæ.
 Et clara Aetherei sydera nosse poli:
 Tempore, que, & causas fugientis cernere lunæ
 Et tota Ausoniæ discere iura togæ:
 Non Cræsingenes loculi, non Persicæ gaza
 Castalias potis est sollicitare deas:
 Solalabo gratæ confert compendia palmæ,
 Sedat & immodicæ pocula larga sitis.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

HESIODVM vetustissimum poëtam accepimus cōfectis apud Heliconē aliquot spatiis, poëtā repētē euasisse. Et Enni⁹ ipse Homeri animā per quietē in corpus suū infusam esse prædicabat. Vetus enim fuit, & iā ab antiquis ducta tēporibus opinio, animas postquā his ereptæ vinculis in celū euolauerāt, iterū deorū immortalīū iussu in corpora migrare. Cuius sentētia Pythagoras summus philosophus princeps fuit. Verū quem tandem existimamus tātū gratia & authoritate apud Dominū valuisse, vt nullis vigiliis suis, nullo studio & tāquā aliud agēs, artibus iis quæ cognitione percipi possunt, omnibus instructissimus euaserit. Salomonē quidē referūt historiē rerū diuinarū & humanarū notitia à Domino auctū esse: tātāq; fuit in homine illo rerū varietas, vt de omnibus quę in disceptationē cadere possunt & natura rerū cōtinētur, sciētissimē disputaret. Sed hoc Salomōi, cui⁹ gloria Deo gratissima erat, licuit: nobis forsītā, quib⁹ pau

pertatis & rerum externarum despicientiæ partes à Christo attributæ sunt, non licebit. Itaque qui ita animo est affectus, vt nihil sit quòd malit quàm se quam doctissimum esse, vix temerè ad rerum magnarum cognitionem productus esse poterit, nisi omni studio, opera, contentione in eam partem incubat. Nam si eos meminisse lubet, à quibus præclara illa literarum monumenta ad nos deuenerunt, quis illorum non impiger, quis non diligentia planè incredibili in libris animum suum defigebat? Plinium, eum qui libros naturalis historiæ conscripsit dixisse accepimus, omne tempus perire, quod non studiis impenderetur. Et philosophi, cum sibi persuaderent rerum magnarum scientiam sine summis laboribus percipi non posse, doctrinæ studia nunquam intermiserunt, & ad extremam senectutem in gymnasiis suis garrierunt. Nam & Isocrates eum librum qui Panathenaicus dicitur, quarto & nonagesimo ætatis anno scripsisse fertur. Neque Gorgiam Leontinum, qui centum & septem compleuit annos, ætatis progressus à studiorum dimicatione reuocauit. In quibus, si Græcus & ea conditione vir, vt de omni re quæcunque proponeretur se ornatissimè dicturum prædicaret, tantum operæ posuit: quis tandem per noctis insomnium doctrina excellens esse poterit? Sed tamen homines quidam tanta celeritate quæ discuntur arripiunt, vt non tam primum scire, quàm reminisci videantur. Qui autem ea sunt animi tarditate, vt nisi serò, & inuita quòd aiunt, Minerva aliquid in studiis promoucant,

moueant, contentius in opere sunt, sed ediscūt tamen: neque enim quicquam est quod labore non simus assēcuti, & si intenderis ingenium valet. Et multos audiuius imperatores, qui in rebus planē exulceratis tanta fiducia sunt elati, vt ea oppida, quæ vel opere ipso, vel loci natura expugnari non poterāt, labore & diuturnitate obsidionis capere se posse nō desperarent: quorū tantū valebat audacia, vt sæpissimē cōtra opinionē hominū præclarissimas victorias domū referrent.

S v

*Simulachrum trium Gratiarum,
Aglaiæ, Euphrosines & Thaliæ.*

In amicitiam hodiernam, hoc est, vsque
ad pecuniam exclusiue.

*Quisquis amat Chari ñ præstantia dona sororũ
Subsidioque tuos expetis esse tibi.
Civibus obsequere, & studiis te dede tuorum.
In meritis laus est non tenuisse malum.*

A L I V D.

*Túne verecunda pingis Po'yclete tabella
Artifici Charitum corpora nuda manu?
Cur non Assyrio spectatur Aglaia cocco?
Et comites cur non byssina palla tegit?
Hæc sunt syncera fulgentia stemmata mentis,
Quæ sua dum confert omnia, nuda manet,
Anteit vna, duæ retrò vestigia figunt:
Sic debet meritum gratia bina sequi.
O quantum antiquo iam nunc decessit honesto?
Quis nequeat nostra de pietate queri?
Nan: ne socer genero siculam vix mutuatur vnum,
Ni traiecitium sentiat ille lucrum.*

TR E S gratias, præclarissimum post homines
 natos retinendæ nos inter nos societatis mo-
 nimentū, nobis poëtæ in fabulis reliquerunt: quo-
 rum solertiam pictores imitati, aditum homini-
 bus ad ea officia diligenter colenda aperuerunt,
 quibus humanæ vitæ splendor & honestas cerni
 solet. Nam in tabulis semper nudæ exprimuntur,
 & ea forma, vt vna aduerso vultu procedere, aliæ
 autem auersæ subsequi videantur. Quæ res non
 tantum ad referendam gratiam, & ad bene meren-
 dum de eo à quo primū beneficio aucti sumus,
 animos nostros incitare debet, sed ad omne pieta-
 tis & obsequij genus reddere paratiores. Quan-
 quam enim ad *φιλαυτίαν* & amorem quē primū
 in nobis natura peperit, consentaneum minime vi-
 deatur, tantū de tuo largiri vt postea alieno indi-
 geas: est tamen & Charitum naturæ & Euangeli-
 cis nostris præceptis perquam accommodatum
 de dimenso tuo detrachere, vt alterius infirmitatem
 opibus tuis leues. Si enim non pauperum tantū,
 sed æqualium nostrorum fortuna tantopere no-
 bis à lege commendatur, vt præter officium face-
 re videatur, qui magis se quàm proximum bene-
 uolentia fuerit complexus: grauitè opinor sit ar-
 guendus, qui proximum in aduersis rebus non ad-
 iuuerit. Nam angustè rebus tuis vtī, vt aliorum te
 nuitati sis officiosior, liberale & Christianum est:
 eæque solæ res extra fortunam esse à poëta memo-
 rantur, quas amicis lubens contuleris: neque vn-
 quā pecunia apud nos magis in numerato & præ-
 sens est dicenda, quàm cum beneuolè necessariis &
 egenti

egētibus suppeditatur. Cū enim aduenerit moriē-
di tēpus, & vitæ & fortunis cedendum est: ea autē „
sola tua sunt benefacta quæ in alios collocaris. Ne „
que enim quicquam est principi illi Deo infestius
quàm res eas quas summa sua beneuolentia & be-
nignitate nobis concessit, tam clausas & obigna-
tas tenere, vt neque domini qui eas tenet, neq; cæ-
terorum vtilitatibus inseruiant. Sed quam à Deo
acceperimus, eadem illi referenda gratia est: maxi-
méque erit enitendum vt pauperibus rem gratam
faciamus: quibus si quid præstitum est, tanquam
sibi collatum Deus rationibus suis infert. Quia
autem nullum est officium referenda gratia magis
necessarium, in eo genere primū pictorum in pin-
gendis gratiis sagacitatē sequemur, deinde & He-
fiodū authorē adhibebimus, qui iubet aut eadem „
mensura referendum esse beneficium, aut etiā ma- „
iore si modo facultates nostræ largiantur. Sed „
quia homini pudenti & bene informato molestū
est ab illo aliquid contendere, cui aliquando fue-
rit officiosus, ei qui primū beneficio prouoca-
tus est, erit videndum, qua in re, ab amico benefi-
ciū suū desyderari possit; neque enim in eo quod
vltro facere debet interpellatio expectanda est: il-
ludque amicitiae & petentis verecundiae erit tri-
buendum, ne non tam is rogare obsequium, quàm
vetus debitum exigere videri possit.

Contr

Contrarium priori.

Ερμῶνιο χάρις.

*Quid tibi nobiscū est furioso Hermonia vultu,
Cui dextra semper tritalacerna tegit?
Cuique rapax leuæ medios supereminet ungue
Polipus ingrati signa superciliū.
Hinc effer scelerata pedem, teq̃ abde tenebris,
Nec tibi si tota dictus in vrbe locus.
Num satis est mentis generosa insonia Galla
Tam subito calabris contemnerasse notis?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

HARMONIAM gratiam iis quas superius memorauimus veteres ex-aduerso posuerunt: ex cuius opinor officina capitalis illa vox est profecta, quæ seipsum omni officio & studio complecti, eam demum summam & bene constitutam charitatem esse censet. Illi nihil vnquam probari potuit, nisi quod cum priuata vtilitate rationē coniunctā habet: & ei cum præstantissimis virtutibus, quæ homines ad mutua benefacta exuscitant æterna prope est dissociatio. Quia enim regalis illa Iesu Christi sententia, Hoc vnū tibi superest, vende omnia quæ habes, & sequere me, vel ab iis qui christianæ disciplinæ principatum tenent, repudiata est, placuit vt de saluberrimi decreti abrogatione ad senatum referretur, tandemque populare senatusconsultum factum est, ex quo qui commodis suis immorerentur, neq; de pecuniis cogitandi tempus vllum intermitterent, diligentia & etiā charitatis virtutisq; omnis laudē ferrent. Et quem admodum apud Aristophanem quidam dii, quia parum vtilēs ei ciuitate eiiciūtur: ita nostri eas virtutes quæ sine aliqua patrimonij iactura explicari nequeūt, reliquarū ordine mouēt, & quasi stipē diis expungūt. Quorum cupiditati eò minus iudicio optimorum mos sit gerendus, quòd non tantum in eo genere offendunt, sed facinus suum honestatis patrimonio conātur prætexere. Quem enim ex illo hominū numero reperias, qui nō eos potius inuidos, qui ista damnant, quàm cæteros qui approbāt stultos & demētes arbitretur.

Apud

Apud necessarios suos in creditum ire pro scelere habent, quasi ea re filiorum causa fiat deterior in quo non vident homines inepti, nullum patrimonium præstantius à patribus filiis relinqui posse, amicitia & necessitudine, ex qua sapissimè filii maiores quàm ex paternis bonis fructus capiunt. Se & Christianos & viros bonos appellari volūt, Christianas autem actiones ne attingūt quidem. In beneficiis collocandis fortunā ipsam, non mores aut genus sequuntur: quod eum qui aut bene moratus, aut consanguineus est, satis insita illa bonitate aut coniunctionis vinculo ad illorum compendia incitatus sit futurus. Apud eos gloriosum est citò rem facere, & ipso momento ex paupere diuitē apparere: quod tamē ex eis qui inter Ethnicos sapientes habiti sunt, laudabile duxit nemo: qui autem pauco contenti viuunt, quia illis forsitan ad rem suam locupletandam de foro adiumenta desunt, & stolidi & ignari nominantur.

Ad Tenediam securim.

Tribunal boni iudicis.

*Prodigiosa vides Tenedæ tormenta securis,
 Quam vigil aduerso Rege viator habet:
 Illa patronorum mendacia stulta coercet,
 Et captis resecat crimina pignoribus:
 Imperat & positis rabiosa silentia multis,
 Incœptisque iubet litibus esse modum:
 Condignâsque frequēs adfert ad iurgia pœnas,
 Sic omnis sensu in causa sopita manet.*

T

NARRATIO PHILOSOPHICA.

IN Tenedo Helleſponti inſula longè celeberrima, nunquam reges forum egiffe memorantur, niſi adellet liſtor cū ſecuri, qui iudicantis maiestate in apud eos qui ſe vadimonio ſtitiffent, tue-
 „ retur. Nam & ſi Ageſilaus qui apud Spartam ma-
 „ gna cum laude imperauit, principem beneuolen-
 „ tia magis inter ſuos ſeptum eſſe debere, quàm ar-
 mis exiſtimauerit: tamen cū nihil ſit tam ſanctū
 quod non hominum violet audacia: eſt mea qui-
 dem ſententia iudiciorum dignitati ſummè con-
 ſentaneum, eos metu ſupplicij petulantia ſummo
 ueri, qui loci religione & ſedentis dignitate in of-
 ficio nequeunt retineri. Itaque ſapienter veteres
 lege lata minoribus magiſtratibus modicam coër-
 citionem detulerunt, quaſi ſine ea iuriſdicēdi mu-
 nus diutius ſtare non poſſet. Iam verò is eſt noſtra-
 rum rerum ſtatus, vt quem locum maiore & obſer-
 uantia & cultu honorandum eſſe maiores ſtatue-
 runt, is certè turbulentiffimus & importunitatis
 pleniffimus appareat. Qua enim fronte, qua vere-
 cundia, quo vultu in agendis cauſis verſantur illi
 qui procuratores nominantur? Nam, vt omittam
 fidem (qua tamen vna iudiciorum authoritas ma-
 ximè continetur) quid illis hominibus in dicenda
 cauſa petulantius, quid magis importunum & lo-
 quax? ita verò dicunt vt non precario, ſed vi & ar-
 mis in præclaram illam ſedem veniſſe videantur:
 in mala cauſa ita plerunque quiritant, vt nō equi-
 tatis comparatione, ſed ſtrepitu & clamore diſce-
 ptari quæſtio videatur. Eas lites quas vel ipſo no-
 mine

mine ex inuidia laborare animaduertunt, ita tran-
figunt, vt nihil nisi per contumaciam & eremodi-
cium cum aduersario gerant. In quo tantum calli-
ditate & astutia valent, vt etiam eos qui præsentes
liti adsunt, quasi defuerint condemnatos faciant.
Quorum eò capitalior est improbitas, quòd is lo-
cus quem maiores sacrum, & qui ei præsentes sa-
cro sanctos magistratus appellauerunt, istis dolis
omnino deformatus iacet: cuius tanta fuit apud
Romanos religio, vt eum qui altius in curia ster-
nutasset, multa dicta in carcerem coniicerent. Ne
que enim rabulis & proclamatoribus de foro de-
bet dari ad dicendum locus: quique magis firmi-
tate vocis & laterum contentione, quàm
momento rationis ad causam instru-
ctus venit, ei opinor plurimum
iudex sit concessurus, si
consilium dimi-
serit.

T ij

In veterem morem.

Contra parentes qui filios sine iudi-
cio in monasteria coniiciunt.

*Filius ex alto grandævum ponte p̄rentem,
In rapidas quondam precipitabat aquas.
Sed nunc in n̄iferos reiecta est alea natos,
Et patrias norunt in sua fata manus:
Anne quod inuitos in claustra immania natos
Sub igida impellunt religione patres?
Súbque feris cogunt traducere legibus ævum,
Et quasi pistrini volvere pondus iners?*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

NE c verò illud omittendum puto, quod & præsentis Christianorum luctus indicium est, & præteritæ calamitatis significatio, ad eum statum res nostras constituisse, vt deliberatius multò ad stipulationem rerumque contractarum negotia, quàm ad vota religionis nuncupanda accedamus. Nam qui res mancipij emunt, aut pecuniam ad fœnus collocant, non prius negotium transigunt, quàm rei quæ in contractum venit cõditio- nem, & debitoris qualitatem accuratè perspexerint: at in monasteriis capessendis, tantus plerumque est nostrorum hominum impetus, tanta voluntatis incitatio, vt re sæpe non quæsita eò se cõpingant, vnde aliquando sese vellent explicari. Ac profectò diu est deliberandum quod sit semel statuendum, neque longa voluntatis permansio in eo esse potest, quod temere & sine iudicio sis aggressus. Sed tamen temeritatis suæ pensum ferant, & de se ipsi querantur tantum qui se scienter necessitate voti alligarunt. Qui autem ea sunt ætate vt de bonis aut fugiendis iudicium ipsi ferre nõ possint, & in honesti & turpis delectu omnino cæcutiant, non videantur in culpa esse, si iussu & seueritate parentum adducti ei se vitæ generi addixerint. Incredibile profectò immanitatis exemplum, tam parum filio patrem prospectum velle, vt id ab eo exigit, quod ipse sibi in vita præstare non potuit. Neque verò mea sententia quicquã sceleratius in vniuersa Christianorum communitate dici potest, quàm quòd inter nos vulgo audi-

tur, ab aliquo parente, filium vnum aut plures in monasterium elocatos esse. Indigna certe Christiana religione sententia: non enim aptè neque ad decorum accommodatè dicitur, Pater filium suum monasterio deuouit: sed & melius & ad voti naturam ornatius, filius ex politica ad monasticam vitam discessionem fecit. Nā si in his quæ facti sunt ex Iurisconsultorum sententia patria potestas nō cernitur, si qui monasterio se obligāt, pōtificiali auctoritate ab imperio patris absoluuntur, quid est quod in religiosa vita attingenda plus momenti & ponderis paternis iussis quàm liberorum volūtati tribuatur. Non enim ex patris aut cuiusquam alterius vindicis auctoritate ingressus ille metiendus est, sed eius qui in illa vita sibi senescendum esse putauerit, voluntas erit ponderanda, qui si se totis animis tali solitudinivelit applicare, verendum opinor nō erit, ne non Deo propitio & laudatore id fecisse iudicetur. Non est verò consentaneum quosdam aliorum causæ tam parum æquos esse, vt vitæ suæ felicitatem in viola & rosa ponant, in cæteris autem vitam beatam etiā in taurum Phalaridis putent descensuram. Et quæ tanta est iniustitia, vt qui ægrè in matrimonio pudicitiae leges seruauerit, alios in coelibatu velit esse continentes. Quæ non eò à nobis dicuntur, vt eos qui se à negotiis popularibus ad illud vitæ otium contulerunt, de sententia decucam. Bellissimè enim cū eo videtur agi, qui ex Pauli consilio animū suum ab hac forensi vita, tāquam ab aliquo libidinis scopulo, ad coelibatum appulerit: sed patribus venia danda non est

est, qui vel imprudentes vel etiam inuitos liberos suos eo nexu deuinciūt : quasi verò Deum optimū maximum in consiliū adbibuerint, qui solus quos voluerit beneficio continentiae augere potest . Ac sanè finem nunquam inueniet cupiditas, cuius nota si qua nobis impacta est , facile omnes pietatis & iustitiæ leges ex animis nostris delet & dispungit. Ex qua & illa labe nomini Christiano iniusta est, vt qui patrimonium suum cumulatius facere volunt, & nonnullis filiabus conditionem ampliorē quærere , cæteras in monasteria coniiciant . In quo turpe & flagitiosum est tantū quæstu & lucro retineri, vt filiorum salus futura vita negligatur. Sed hæc fortasse frustra apud eos, qui comparatione pecuniæ non habent quod laudare possint .

T iiij

In Lisymachum.

In eos qui diuitiarū dulcedine delin-
ti ad Ecclesiæ gubernacula accedūt.

*Empta placet multis funesta clade voluptas.
Et magnū interdum pœnituisse licet.
Disce ergo, & tristes veterū reminiscere casus,
Quos latuit verus posteritatis honos.*

A L I V D.

*Lisymachus ficiens sauo se dedit hosti,
 Posset ut irriguo fonte leuare fuit:
 Qui postquam expleuit largo praecordia potu,
 Dicitur his lacrimas verba dedisse modis:
 O decies, breuitate sui miseranda voluptas,
 Cuius in exortu tam citò finis adest.
 Tē ne amens tam torquet opum vesana libido,
 Quas nec aquis pretio dixeris esse pares,
 Ut cleri in numeros venias, Et muneris impar
 Des consanguineo nomina pontifici:
 Dum tu diuini speras insignia fundi,
 Et patris sacras iam morientis opes:
 Quis sine saua ferox in praelia principis isse,
 Aut vxor votis esset amica tuis:
 Quamuis hoc etiam nobiscum pignore certes,
 Vt iam tota tuo manzere terra fluat.*

T V

SAPIENTER maximus ille eloquendi magister Appollonius Molo, qui quanquam mercede doceret, non patiebatur tamen discipulos apud se operam perdere, sed vnumquenque ad id quo naturæ ductu ferebatur, dimittebat: frustra enim animi neruos intenderis si natura & ingenij vis non suffragatur. Sed quemadmodum terra non ad omnem seminis rationem sese accommodat: ita nec hominum animi ad omnes artes capeffendas parati sunt. In semine igitur spargendo agricola, & in scientiis edocendis magistri naturam & mores explorabunt: homines autem in opere Ecclesiastico & sacris faciendis occupati, propensitatem naturæ ductumque suum non videbunt? quorum humeris nititur communis salus, quorum descriptione leges, æqui & boni studia, ciuium æqualitas, religio, virtus omnis, denique & totius reipublicæ nerui continetur. in quorum tutela pacis ornamenta iacēt, & quibus quasi ducibus inimicorum iniurias à capite nostro propulsamus. Qui Dei optimi maximi auspiciis & renuntiatione, orbis terræ prouinciam cum imperio sunt fortiti, vt de pietate & iustitia inter homines soli statuerent, his honestum esse possit in petendis ecclesiæ magistratibus, & vitæ genere deligendo cupiditatem & ambitionem potius, quàm naturam sequi. Quòd si ex Pauli sententia, nemo dignitatem in ecclesia prensare debet,

nisi

nisi vocatu summi Dei, vt de præstantissimo illo „
sacerdete Aaron vetera scripta testantur: quæ tanta in hominibus nostris honorum appetitio est, vt avaritia cæterisque animi ægrotationibus perturbati, se in ea munera vitæ compingant, quæ nisi à summis & laudatis viris non possunt explicari. Quòd si tantum ex avaritia & cupiditate laborant, vt inter maximas opum lenitates salutem suam (qua nihil homini commendatius esse debet) aspernentur: quæso ne in eandem necis perniciem vocent eos qui infirmitate consilij minus sibi possunt prospicere. Quot enim homines rerum agendarum imperitos, & de via longè aberrantes in populo reperias, qui si aliquem ex his quibus procuratio rerum diuinarum data est, virum bonum & de ciuium salute vigilantem nacti fuerint, non facilè ad rectam rationis & officiorum omnium normam dirigi possint. At forsità in officio non esse, & ea negligere quæ gerere curareque debeas, moribus nostris leuissima culpa est, nisi ad tantam negligentiam etiam improbitatis multorumque scelerum accederet infamia. Hæc certè qui tolerant perniciosissimum quiddam inducunt in ecclesiam, vt neque contracta ex antecedentibus vitiis labes abstergi, neque res tam inclinata vnquã attolli possit. Ex his opinor magnorum hominum de religione controuersiarum, ex his bella intestina, ex his maximæ tempestates populo Christiano semper acciderunt. Nam quæ tanta Dei beneuolentia erga nos esse potest

test

test, nisi vulgaris? quæ placabilitatis signa nisi obscura? An verò eum populum benignitate & largissimis officiis suis complectatur Dominus, in quo qui deprecatores ex lege sunt, ad ipsas deprecationes omnium flagitiorum turpitudinem adiungunt? Quid, qui ad decretas more institutoq; maiorum supplicationes non sit venturus, nisi pecunie & præbitionis expectatione, is ne apud Deum immortalem in iis orationibus, ad quas pro populo erit assumptus, voluntate & gratia valere poterit? Sed non est consentaneum in sacris faciendis cupiditatem & avaritiam adhibere. Nam (ut inquit Dominus) ἐὰν τὸ ἄλλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλλισθῇ; σέτα; Et si ij, quorum pietate & precibus ira Dei, tanquam aliqua machinatione ad benevolentiam contorquenda est, malè actæ vitæ conscientia cruciantur, in quo tandem spes salutis erit collocanda? Et si qui legum autoritate & bonorum omnium suffragiis oratores apud Deum sunt electi, in tanta vitæ indignitate versantur, ut ipsi pro se dicere reformident, quidnam illi in aliorum causa assequi se posse confidant? Verùm quia peccandi necessitas nescio quo fato hominibus attributa est, iis opinor ignoscendum erit, qui ipsi domestica testatione sese reos non diffitentur: sed qui furtis religionum, avaritia, reliquisque sceleribus impuri, non tantum se de reis eximunt, sed eos qui contra statuerint hæreticos audent nominare, nō video sanè quodnam rei tam contemperate & infami patrociniū afferatur. Demosthenes quidē non tā suā quàm reipublicæ causa Philippo Ma-

cedonũ regi infensus, dicere solebat *πυθίαμφ λιπ-
πίτην*: quòd in exponendis Appollinis Delphici re-
sponsis, pecunia se à Philippo oppugnari patere-
tur, & ab eo religionis calumniam contra Athe-
nienſes deduceret. Ita quidam homines (nollem
certè nostros) quia amplissimis sacerdotiis aucti
religionis principatũ tenēt, Euāgelicæ legis autho-
ritatem ad scelerum suorum prætextum tradu-
cunt, & illo veluti caduceo sordes suas non impu-
nitate solũ, sed honore, congiario & vacatio-
ne persequuntur. Quòd si quis est reipublicæ
amantissimus, qui præstantissimas illas dignita-
tes nefario scelere violari ægrè ferat, is illorum
sententia & patriæ hostis & de religione malè sen-
tiens iudicabitur: quasi verò sit iniquum contra
eos de sacro commissio querelam perferre, quos
veterum conciliorum authoritas de leuissimis
noxis ad pœnam expetebat: aut etiam is de reli-
gione temere loquutus iudicari possit, qui scõrta,
qui auaritiam, qui sacræ pecuniæ dilapidationem
maleficiorum loco & nomine habuerit. Ego verò
si qui cum vitiis & sceleratis prælio decertant, &
miseri & hæretici sunt, in illo equo cum hæreticis
viris includi non recusabo. Potest verò tam præ-
claræ sententiæ societas turpis esse? possunt qui de
pœnitentia & cæteris virtutibus decreta ferunt,
impij nominari? iis denique mors calamitosa &
terribilis esse possit, qui pro re tam egregia vitam
constanter perfuderint?

Exemplum sapientis & stulti.

Longinquitas temporis adfert
omnia.

*Vir sapiens caudam paulatim vellit equinam
Quam non vna semel vis superare potest.
Tēpus et dux, variūsq; labor tibi cūcta repēdet:
Aude igitur, nec spe deiciare tua.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

PRÆCLARA certè illa à veteribus vsurpata sententia, par esse omnes omnia experiri, qui res magnas & magnopere expetendas concupierunt. Sed tamè in iis qui desperatione minimè debilitati illud cursum tenere solent, varij sæpe & mutabiles casus acciderunt. neque enim magna sequentem satis est spe assequendi non deici: sed ea præparatio adhibenda est, ex qua non omnino incerta potiundi expectatio consequatur. Nōnulli autem sunt qui quanquam à rebus magnis difficultate non possent remoueri, quia tamen ea sibi non deligebant, quæ ad potiundum accommodatam & coniunctam rationem habent, sapissimè in media contentione restiterunt. Nam & aliquæ sunt res, quæ primo impetu neque diligentia, neque labore teneri possunt: eadem beneficio temporis & patientia facilè superantur. In his adipiscendis si quis tam malè de rebus iudicat, vt neque euentum sustinere, neque desyderium suum aliqua spe lenire possit, plerunque accidit vt temeritatis suæ pœnas luat. at verò & alia sunt perimulta, in quibus nisi prima aggressione animum intenderis, eas non sis adepturus. In his omnibus qui acres officiorum disceptatores esse volunt, iudicium adhibebunt, vt quoties res ita postulabit, vel rem celeritate incredibili exequantur, aut in laxiorem diem negotium trahant. Cn. quidem Pompeius vir omnis memoriæ & omnium sæculorum princeps, Caium Cæsare in Macedonia pugna memorabili fuderat, & vel ipsius Cæsaris testimo

stimonio bellum ciuile penè confecerat, si in tam prospera fortuna hostium reliquias esset persecutus. Sed præstantissimo imperatori vincere parua
” quidem res est, nisi etiam victoria uti possit. Itaq;
” misera illa prælij Pharsalici fortuna consecuta est, & Pompeij direpta castra: hacque vna plaga accepta populi Romani maiestas & splendor concidit. In eo prælio Pompeium suis ferunt edixisse, quod etiam ab ipsis Lacedæmoniis sapissimè factum accepimus, ut impetum inimicorum, & primos illos motus patiendo sustinerent, & quo ad eius fieri posset à suo capite depellerent: se autem ad nocendum seruarent, cum aduersa acies penè defessa & labore confecta videretur. Quod tamen C. Cæsar neque probat, neque à Pompeio summo imperatore edictum esse existimat. Est enim, ut
” inquit ille, quædam incitatio atque alacritas in
” nobis quæ studio pugnae ducitur. Hanc non re-
” stinguere, sed inflammare imperatores debent.
” Contra verò Carolus is, qui ad deditionem compulsa Ioanna regina Neapolim & vtranque Siciliam occupauit, Ludouicum Andem cum maximo exercitu venientem fugiendo fregit, neque cū eo intempestiuè bellum committendum esse existimauit, quem aliquando temporis longinquitas esset oppressura: neque vnquam adduci potuit ut in eum acies suas explicaret, quem patientia frangi posse non diffidebat.

In virgam Palladis.

Scientiam ditare.

*Virgula, & cecropia quondam sacra Minerva
Fertur Amalthaea plura dedisse capra.
Eius enim optatis succedent omnia votis,
Cuius in acceptum se dabit illa sinum.
Illam Neritium fractum labentibus annis,
Ad pubertatem restituisse ferunt.
Quisquis Palladis totis quinquatribus artes
Fmit, & Aonijs pœcula sacra iungi,
Huic nil deesse potest, hunc pleno copia cornu
Imperat Attallica conditione frui:*

V

NARRATIO PHILOSOPHICA.

OPTIME certè & ad rerum maximarū diu-
 turnitatem accōmodatissimè machinata est
 natura, vt in quibus rebus multum operæ & labo-
 ris impendimus, in his mirifici vtilitatis & com-
 modorum fructus consequantur. Quæ res ad le-
 uationem vigiliarum, quibus qui in studiorum
 cursu versantur seipsos conficiunt, magnopere
 valitura est. Quis enim tam parum sui memor à
 natura est effectus, quem non aliquando in studio-
 rum contentione præmiorum & dignitatum ce-
 perit expectatio? Quis tot noctes & dies commo-
 dorum magnitudine non sarciat? Nam nec mea
 sententia principes illi Philosophi, qui quondam
 doctrinæ studiis nomen sibi immortale pepere-
 runt, tantum in gymnasiis contendissent, nisi ad
 ipsam gloriam, vtilitatis ratio accessisset. Quot ve-
 rò existimamus spe lucri maiores ad nauandam in
 literis operam esse factos? Nā & Plato, qui primus
 nouum & perfectum eloquendi genus ad Philo-
 sophiam attulisse fertur, non existimauit à digni-
 tate & Platonis & Philosophi alienum esse, si clien-
 telis foroq; Dionis & Dionysij tyrannorum vte-
 retur: paucique sunt tam duriter Stoici, qui sum-
 morum regum & principum liberalitatem defu-
 gerint. Optima igitur ratione in eo consilio quod
 turbulentissimis Ecclesiæ temporibus Basileæ ha-
 bitum est, decreuit conuentus frequēs, vt ij soli ad
 beneficia & magistratus ordinatum in ecclesia pe-
 tendos vocarentur, qui vel Theologiæ, Iurisq; stu-
 diis, vel humanioribus literis præstantes haberen-
 tur.

tur: quod etiam memoria nostra cōuentorum fide
præstita, inter sedem & Regnum confirmatum est.

Vt ij ex quorum ludo principes viri ad reipubli-
cæ gubernacula aptiores esse solent, fructum ali-
quem caperent contentionis & operæ suæ. Sed ta-
men quotus quisque est qui in beneficiorum desi-
gnatione facienda, non magis affinitatis & amici-
tiæ, quàm virtutis & scientiæ causam sequatur:
quiq; non potius ex domo histrionem aut corum,
quàm eruditum hominem de ludo instituat?

Bene enim se rem habere putât, si qui-
bus auspiciis in eas dignitates
aliquando sunt adlecti, iis-
dem cæteri homines il-
lorū autoritate
magistratus
ineant.

V ij

*In oraculum Appollinis Sybarithis
redditum.*

Deus dignitatis & gloriae suae retinēs.

*Sybaris arcanas cupiens cognoscere causas,
Fatidicos fertur consuluisse deos:
Auditū ex tripode est, aderit tū terminus vrbis
Et cadet in seſto cuſſide gentis honos,
Quum plebs diuinos mortalibus addet honores,
Et quum homine incipiet vilior eſſe Deus.
Impie quid properas homines æquare Tonanti?
Te docet extremo Sybaris uſa malo.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

PERNICIOSVM & infame genus eorum hominum Paulus existimauit, qui cum anniuersarios syderum astrorumque motus, cælestiaque ipsa contuentes præstantissimis testimoniis maiestatem Dei sibi perspectam cognitamque habuissent, tam se naturæ immutarunt suæ, ut in hæreditatem gloriæ, quam solam Dominus amplitudini suæ propriam esse iudicauit, homines deducere non formident. Quæ enim vlla hominibus cum Deo optimo maximo laudis societas esse potest, nisi leonina? ut cum omnia summa de Deo prædicaris, nulla vel minima pars ad hominē traduci possit. Et certè per Esaïam Dominus velut testatò prædicauit, se gloriam suam alteri non daturum. Quis enim tam parum sacra monumenta cognitione attigit, qui nō videret aliquando Deū gloriæ suæ tam Zelotem esse, ut alium in possessionem illam venire temere non sit passurus? Magistratibus quidem & iis quos fortuna in amplissimos dignitatum euexit gradus honorem tribuere, & ethnicis & Christianis iubemur decretis. Nā Mariæ sorori Mosis, quòd cōtra fratrem silentiarium Domini liberius esset locuta, ex continenti pœna temeritatis à Domino constituta est. Et pueri qui Helisæo cum locis & risu obuiam processerant, à canibus discerpti sunt. Census verò qui à populo regibus inferretur, à Samuele iussu Domini descriptio facta est, ut omnibus notum esset eos quos Deus tantis dignitatum insignibus decorauit, à nobis quoque summa obseruantia coli debe-

re. Sed tamen si qui sint inter nostros tam minuti Philosophi, ut Deum & principes viros eodem honoris concludant loco, tales insanos & dementes impunè quiuis iudicauerit.

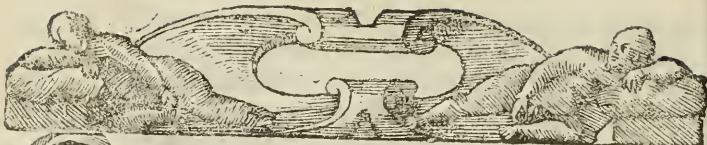
Quid enim, inquit poëta ingeniosus, sibi credere de se Non possit, cum laudatur diis æqua potestas?

Iam igitur qui in aulis degunt, maximam se gratiam apud principes inituros sperant, si eos diuinis laudibus socios ascribant. Ridiculum certè mentiendi genus ea ipsa comminisci, quibus naturæ, senectutis & valetudinis incommoda penitus repugnant: quorúmque veritas tot rerum & euentorum periculis perspici cognosciq̃ue potest. Placet igitur Philippus ille rex Macedonum apud Lucianum, qui Alexandro filio pro summo flagitio ponit, quòd is rerum gestarum magnitudine elatus diuinos honores sibi decerni & haberi passus esset: cum tamen antea in bello vulnere accepto lacrymarum vim minimè tenere potuisset. quæ res à Dei præstantia aliena est. Ciuitas quidem Sybaritarum, cum rebus secundis vteretur, quid Reip. euenturum esset oraculum sciscitatum venit: cui responsum est, ciuitatem omnino labefactatū iri, cum is honos quem diis immortalibus maiores tribuerant, ad homines transferretur. Qua enim re animum Dei à nobis magis alienari posse arbitramur, quàm illius maiestatem tam apud nos obliuione sopitā iacere, ut humanam imbecillitatē ad præstantissimum illud numen deducamus? Neque verò Diagoram Melium, Theodorum Cyrenaicum, & eius generis homines, si modo sunt alij, qui

qui Deum omnino esse negauerunt, existimem ciuitatibus suis capitaliores vnquam fuisse, quàm eos à quibus excellens illud & perfectum quod Deum vocant, moribus nostris exprimitur. Qui enim, quod cum summa illa æternitate perpetuò sociatum est, sermonibus suis ad alios conatur traducere, quid aliud quæso putetur effecisse, quàm vt eam mirationem, qua Deum suspicimus, nobis de manibus excutiat, & pietatē, quam erga Deum optimū maximum in cuiusque nostrum animis vel ipsa natura peperit, penitus euellat?

V iiii

In Amphionem.

Pax.

*Musiciis Amphion citharam dum pectine
pulsat,*

*Septifores Thebas condidit ad numerum:
Præstitit hoc concors indulata gratia chorda,
Membris ut populum cingeret ille ferum.
Sic diuina statum concordia continet urbis,
Et ligat vnanimi barbara corda fide.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

AMPHIONEM Mercurij filium cantu & fidibus tam præstantem fuisse fabulæ retulerunt, vt summa illa numerorum suauitate saxa raperet, eaque ad muros vrbis Thebanæ construendos in locum vnum modorum flexionibus deduceret. Quam rem ideo à poëtis effectam possimus suspicari, quòd Amphion omni eloquētiæ & prudentiæ laude cumulatus, barbaros homines & ferarum more in syluis degentes mœnibus sepsert, & ad societatem vitæ reuocarit. Sed non erit meo iudicio à proposito fabulæ alienum, si nouam illam Thebanæ vrbis structuram ex variis æquabiliter citharæ concentibus effectam, ad ciuilem cōcordiam referamus. Vt enim ciuitates iam constructæ diutius in splendore & maiestate esse non possunt, nisi in vnum conspirantibus ciuium animis respublica temperetur: ita neque vrbes condi, nisi eorum qui ad ædificium conuenerunt, eadem sit ratio & voluntas. Neque verò Agesilaus aliis propugnaculis & muris firmandam esse ciuitatē existimauit, quàm ciuium corporibus: qui si se summo studio & consensu ad alicuius sapientis voluntatem ductumque applicauerint, erit opinor factu difficile, firmissimis illis concordia præsidiiis firmatam rempublicam euertere. Iam verò ne externa meditemur, cedo quibus artibus Christianorum opes in Asia conciderunt? quæ res Græcorum florentissimum imperium funditus deleuit? quæ vis Rhodum insulam, oræ maritimæ oculum effodit? quæ res Othomanos Christianorum

spoliis & triumphis tantopere decorauit? intestina certè Christianorum inter sese similitudines. Neque enim vnquam Barbari illi Christianos bello laceffendos esse iudicauerunt, quàm de illorū domesticis odiis certiores facti essent: neque prius Mahumetes Magnus de oppugnanda Constantinopoli consilium cepit, quàm Europam suis prostratam armis iacere perspexisset. Et patrum nostrorum memoria, Gallorum imperium quod Caroli Magni & cæterorum regum armis florentissimum ad illam ætatem permanerat, popularibus principum studiis penè deletum est. Ex quo satis efficitur, sæpe ciuitatibus perniciosum fuisse parem summorum ciuium principatum: quò enim quisque animi magnitudine maximè præstat, eò certe gloriæ auidior est: quam qui appetit, vult omnium princeps esse vel potius solus: ex quo turbulentissimæ in multis populis dissensiones extiterunt: neque enim cæteri cōsiliorum & dominationis in republica focij æquo animo ferre possunt, ab vno diripi patrimonium totius dominatus.

In Orpheum.

Vis eloquentiæ quam Euripides reginam,
Ennius flexanimam appellauit.

*En vi Treicius numeris & carmine vates
Permonet aurata barbara saxa cheli:
Vtq; arbuſta tenet cantu, platonēſque ſequētes,
Et ciet inſolitis prœuia monſtra ſonis.
Circa hominēſ tan.ūm retinet ſacundia nomen,
In ſua vi inuitos vta diſertus agat.
Condidit hic hominum cœtus, & mœnia primus
Artifici poſuit non violata, manu.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

IN omnibus iis quæ non tantum in rerum gubernaculis, sed in ciuitatibus condendis plurimum valuerunt, princeps semper meo iudicio eloquentia fuit. Vt enim, cum à Romulo pastores & aduenas ad ædificandam urbem cōgregatos legimus, id eloquentia (cui cum sapientia æterna est societas) perfectum esse suspicamur: ita illa retinenda in repu. Romana pacis & quietis author semper fuit. Quo in loco præclarum est quod de Menenio Agrippa dici solet, cuius oratione inuidiosa illa plebis à patribus secessio reuocata est. Sulpitius quoque Gallus exercitum Romanum de lunæ defectione trepidantem & animo fractum dicendo excitauit, tantumq; eius eloquentiæ omnium testimonio tributum est, vt potius vnus orationis tractu, quàm vi & armis victoria parta esse videretur. Idem quoque Pericli apud Athenienses ferunt contigisse: cuius oratio animos suorum ob solis obscuracionem desperatione metuque fractos, recreauit. Quid verò est magnificētius, quàm rem eam quæ sit dictione explicanda, illustrare dicendo posse, & eorum qui audiūt animos quò velis impellere, vnde autem velis deducere? Quid magis admirabile, quàm in frequenti hominum corona, vt eo munere quod omnibus à natura commune est solus cum dignitate perfungi posse videaris? Quid verò pietatis & religionis magis proprium, quàm nefarios perditosque ciues orationis flumine ad rectam officij normam traducere? Hoc genere qui valent, quocūque orationē suam

appu-

appulerint, facile efficiunt quod volūt, modo perfringunt, modo opiniones nouas inferunt, modo peruellūt infitas. Taliū virorū ornatum & vim dicendi admiratæ gentes, plurimum semper eloquētiæ tribuerunt. Itaque & ætate nostra multi in id studium diligentius incubuerūt, quod illis maximo emolumento & honori fuit: nonnullique sunt inuenti, qui quanquam penitus in iure ciuili & maiorum institutis rudes essent, tamen quia aut soli, aut cum paucis ad hanc ciuilem scientiā verba illa selecta, dicendi que ornatum, & quasi vestitum attulerunt, soli prope iurisconsulti sunt habiti: & quasi in possessionem suā venissent, veteres illos iuris magistros, scholis & bibliothecis excluderunt. In quibus magnopere laudandum est, res, quæ primum ab eloquentibus sunt traditæ, oratoria facultate tractare: est tamen infantia propè simile in verborum collocatione solum occupari, scientiam autem ipsam intactam, & nulla accessione abs se cumulatam præterire. Quorum fortasse labor, eò minus in multis probabitur, quod qui discere ius volent, nec illorum libros legēt, quod procul ab arte & præceptis absint, neque ea attingant, quæ in forensibus cōtrouersis explicandis posita sunt: qui autem latinè scire expetent, & orationis flore & copia magnopere capientur, nec ad illorum scripta se conferēt, quod vberius & cumulatius ex libris Ciceronis & aliorum, qui plurimū eloquentia valuerunt, desyderium suum sint expleturi.

In tempora & mores.
Mulier imperator, & mulier miles.

To a licet fatuis subsit res publica vulvis,
Et misera elumbes experiatur annus:
Sit satis excelsa facinus placuisse Platini,
Forte parum est nobis displicuisse deis.

A L I V D.

*Creditur infelix stultis respublica vuluis,
 Fœmineoque amens utitur imperio:
 Bella gerit mulier, pacis quoque fœdera iurat;
 Atque magistratus datque mouëtque foro
 Hac quondam magnò non sunt inuisa Platoni;
 Simulier secum mascula corda gerat.*

P R O B L E M A.

*Publica si domini regerent moderamina cunni,
 Fœmineusque daret ciuica iura pudor:
 Dic, an tutorem & Velleiæ legis honores
 Publicares causis possit habere suis?
 Fortè hinc est quòd eam violata in iura reponunt
 Prætores, & ius illa minoris habet.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

FOE MINAS publicis rerum gubernaculis & imperiis omnium ferè gentium mores & edicta remouerunt: quòd in eis neque animi magnitudo, qua potissimum foris nititur ciuitatis salus neque consilium, quod in vrbicularum rerum temperatione maximam vim habet, satis præsidiij & adiuuenti ad constituendam rempublicam afferre posse videretur. Quid enim eo genere aut ad rem militarem ineptius, aut ad reprimendos popularium motus magis imbecillum? quid ad conseruandum publicæ dignitatis patrimonium minus accommodatum & instructum? quid porrò in ferendis decretis magis varium & multiplex? Nam & videmus eas, quæ se veterum memoria ad res gerendas applicauerunt, aut turpiter ciuitates suas lacerasse, aut eum splendorem quem à maioribus acceperant, minime sustinere potuisse. Quamuis enim Semiramis laudetur, & sit nomen eius multis scriptis decoratum, citeturque omnium Orientis ciuitatum præstantissima, & præclarissimæ testis memoriæ Babylon, quam illa muro & fossa cinxit: non video tamen in quo tantopere videatur esse perhibenda, quæ florentissimum regnum stupris suis & sordibus funestauit. Iam qui reipublicæ moderationi præsumt, hoc primum tenere debent, ne commodis suis & vtilitatibus inseruiant. At in mulierum animis auaritia tantam vim habet, vt quasi ad patrimonij amplificationem à natura creatæ solùm sint, sine lucro nullam vitam esse existiment, & plerunque in nuptiarum condi-
tione

ti one quærenda habeant antiquius, pecuniæ quæ viro, quam viro qui pecunia indigeat desponsari. Quia tamen me ad eas mulieres quæ aliquando maximis virtutibus & præstantissimis in patriam suam benefactis claruerunt, genus quæstionis vocat, videar præter officium facere, si debitum earum virtuti testimonium non reddam. Nã & aliquot legimus, quæ in summis periculis, ciuitatibus suis magnopere profuerunt. In his apud Hebræos principes Delbora & Iudith nominantur. quæ in rebus desperatis & afflictis, patriæ suæ tranquillitatem & salutem pepererunt. Iam & illis ferè temporibus Tomiris Scytharum regina Cyrum potentissimum Persarum regem incredibili animi elatione fudit & cæcidit. Et apud Romanos Chlælia virgo nouo stratagematis genere vniuersum fœminarum genus illustrauit, præclarumque toti mulierum posteritati imitandæ virtutis suæ stimulum iniecit. Ad harum egregias dotes & propè diuinam naturæ vim si qua ex nostris mulieribus sese adiunxerit, illi opinor concessu omnium ad summam rerum gerendarum authoritatem aditus erit, licebitque ei consiliorum in republica sociam, saluis forsitan legibus numerari. Nam & Plato maximus & dicendi, & intelligendi magister, non omnino fœminarum principatum è ciuitate sua sustulit: si tamen in earum animis virilis splendor eluceat. Quia tamen plerunque euenit, vt mulieres vel ab ipsâ natura effœminatos & muliebres animos gerant, non sine ratione maiores mulieribus

viam ad honores & magistratus præcluserūt: quòd
 ad illam rerum bene gerendarum gloriam, nihil
 instrumenti vel à natura, vel à domestica sua inci-
 tatione habere videantur. Non est verò consenta-
 neum vt quæ & priuatim & publicè à rerum ad-
 ministracione sunt exclusæ, eæ foris & domi ma-
 gistratus instituant: vt nulli per diu bono ad
 honores ordinatim in republica peten-
 dos, nisi illarum arbitratu, gra-
 tia, suffragio & renuntia-
 tione, aditus pos-
 sit pate-
 re.

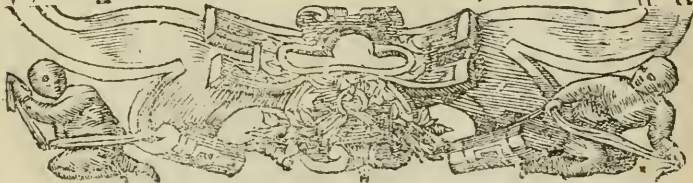
Homo homini Deus.

Ex Plutarcho.

*Dum gemit impoſito b. s pondere, dūmq; camelū
In partem accepti muneris ire roga,
Denegat ingratus ſcias in pondera vires,
Et veteris ſœdus negligit hoſpitiū.
Verū ubi tot miſerum iuga cōpreſſere iuuenē,
Cum boue & illius ferre iubetur onus.
Si potes obſequium repetenti confer amico,
Et meritis hominem demeare tuis.*

X ij

» **S**ICUT deorum & hominum causa creatum
 » Sesse mundum philosophorum semper consen-
 » sus fuit: ita & hominem hominis causa. Vt enim ea
 quæ vicissitudine anniuersaria terra marique pro
 creantur, hominum vtilitatibus inseruiunt: & tā-
 ta est in nos naturæ benignitas, vt etiam ex iis quæ
 ad nocendum facta sunt, aliquis fructus capi pos-
 sit: sic par rerum fruendarum commoditas & gra-
 tia quam à Deo immortali accepimus, homini ab
 homine referēda est. Nam æqualium studiis & ne-
 gotiis deesse cum opus erit, tam certè contra natu-
 ram est, quàm contra Euangelicas cautiones: ad
 quarum præscriptum qui se applicauerit, non ef-
 ficiet, vt aut in referendis beneficiis fidem à se suā,
 aut collocandis, liberalitatem requiri patiatur.
 Quia autem in externis rebus ex vulgi sententia,
 potissimum fortuna dominatur, iis qui temporibus
 valent animaduertendum erit, ne cuius euer-
 sam afflictamque fortunam aspernentur: sed eos
 opibus suis tueri debebūt, à quibus fortuna vtrin-
 que commutata se magnopere cuperent in eodem
 genere sustentari. Nam secundis illorum rebus ad
 inopiam redactis, eueniet vt quod in hominum
 euentis propè consuetum est, illis in pœna & fla-
 gitio deputetur.

In

In simulachrum τῆς διαβολῆς. Ex Appelle.

Contra eos qui antequam bona relati
inter reos ex commissio in fiscum defe-
rantur, ea petunt à principe.

*Pressit Appellæum vindex calumnia nomen,
Ast eadem afflicti proditur arte rei.
Sæctor in insontes oculis signate cruentis,
Iam ne indemnati prædiaz pascere i.*

X iiij

A L I V D.

*Aspice ut immanis toruo calumnia vultu,
 Evomit arcensa fulmina dira face:
 Vtq; tenet puerum passis furiibunda capillis,
 Testantem magni numina summa Iouis.
 Anteit & toruo miserandus liuor oculo,
 Quem toto fusus corpore langor habet.
 Vtq; comes structis se vitur? Fallacia technis,
 Et multo infamis sanguine Predicio.
 Lámque Mida auriculis aliter spectatus & auro,
 Porrigit hinc grati signa supercili;
 Multa super multis quarens, dñ mutua spōdet
 Munera delati, tristia pensa rei.
 Sed latet à tergo lacera putávoia lacerna,
 Multa gemens vita fata nefanda sua:
 Et veri pēit a vplexus atq; senla, nec se
 Illius indignam iudicat esse manu.
 Quot superi falso calumnia nomine preßit,
 Quótque nigris (miserum) cōtudit illa fabis
 Quot bene nummatis tristem cōiecit in vñā,
 Qui fisco taci as praparat insidias?
 Quíq; sub incertis metuenda sortibus vñā,
 Postulat insontis gemmea culta rei.*

NARRATIO PHILOSOPHICA.

EX eadem illa malorum omnium parente cupiditate & altera profecta est, quæ Calumnia nominatur. Hanc quædam pestes hominum aliena laude fortunaque dolentium semper in regendis ciuitatibus quasi ducem & magistram statuerunt: quòd opinor sine ea diutius stare se posse non existimarēt. Quia enim si vetera recordamur, nulla vnquam tã felix aut tam bene morata ciuitas fuit,

quæ auaritia vacare potuerit: ita & singulis ætati-
bus extiterunt ij, qui nulla alia causa sibi rempu-
blicam attingendam esse iudicarent, quàm vt bo-
norum ciuium si fieri posset dominatum oppri-
merent & delerent. Qui enim aliquem in republi-
ca principatum animo sibi fingunt, qui non modo
soli dominari volunt, sed propemodum soli & esse
& viuere: qui è re & dignitate sua esse non putant,
aliquos in ciuitate degere, qui opibus antecellant,
qui aliorum patrimonia exhauriunt & expilant,
habent certè & impunitatis & virtutis loco cum
iis de capite dimicare, qui fortunis suis spoliari se
æquo animo ferre non possunt. In quo valde do-
lendum est tantum vim & tumultum in rerum gu-
bernaculis valere, vt iustitiæ præcepta deleantur.
Sed ex omnibus malis nullum est capitalius quàm
esse aliquos, qui eam iuris constituti æquabilita-
tem quæ in bonis beneficio retinendis omnino
posita est, ad bonorum perniciem conferre
velint: vt quos priuata vi & domesticis insidiis
summouere nequeunt, eos iudicum sententiis &
decretis opprimant. Sed quemadmodum ignaui
fuci, cum in otio viuant, neque mel conficiant,
ipsi tamen, vt inquit ille,

Μελιὰ γὰρ κάματον τρέχουσιν ἄεργοι ἔσθοντες: „

ita nonnulli sunt qui cū omnē vitæ fructū in remis-
sione & lenitate ponāt, neq; quicquā homini me-
lius aut optabilius esse putēt, quàm iis ipsis oble-
tamentis animū explere, in quibus vulgò vita beata
posita est, id tamē agūt vt eorum qui perpetuò in
cōtētione sunt, cursum & laborē interpellēt. Habet

verò rationē vt quos in capitis discrimē adduxeris, eorū bona tibi ex rescripto quasi iure vindices: & quos reos vel falsò vel subiectis testib⁹ annotādos curaueris, eorū hāreditatē ex proscriptione cernas aut capias. Iā apud Romanos principalibus rescriptis cauebatur, ne ea bona, quæ ex quouis cōmissio in fiscū delata essent, priuati à principe impetrarēt, pœna iis qui cōtra fecissent à lege cōstituta. Sed tamē quia tātū de prisca seueritate virtutēq; discessum est, vt etiā reorū bona qui nondū sunt iudicati & peracti, auarorū hominū cupiditate cōcedātur, nō est mirū si multi boni viri nefariorū dolo & laqueis irretiti teneātur. Qui enim ex sentētiis iudicū & reorū cōdēnationibus lucrū facturi sunt, quia illis in reorū periculo & iactura cōmissi quæstus positus est, in eo ferè causa cōstāte occupari solēt, vt quos iudicatos facere volūt, & testibus redēptis & tabulis cōfictis obruāt. Ita fit vt vno calūniæ cōmēto & iudiciū religio circūuēta, & reorū innocentia afflicta iaceat & oppressa. Quod fortassē malū pridē bonorū virorum intercessione fuisset antiquatū, si cōtra vim auaritię præclarissimis institutis potuisset esse locus. Sed quēadmodum summus ille pater sapiētię Plato, eā sibi nō attingēde reipublicæ causam esse dicit, quòd homines suos quos dicēdo persuaderi posse diffidebat, cogi fas esse nō arbitraretur: ita neq; optimi & fortissimi viri cōtra res tā perditas & exulceratas omnino sibi cōtēdēdū esse putant, neq; in propinquo discrimine de republica referendum: quòd opinor res tā prostrata & euerfa nulla ratione aut cōsilio attolli queat.

Cyc

Cycnus.

Honor alit artes.

Non canit assueta Cycnus vocalis in vnda,
 Ni Zephyri spiret mollior aura sibi.
 Classica proposito sapientia crescit honore
 Speratoque alitur docta Minerva lucro.
 Sic tua Mecænas circumstetit aura Maronem,
 Et cœpit Clario gratior esse Deo.

In vitem.

Non erudiendos priuatim adolescentes.

Incrementa parit vtroque vicina botri,
 Inq, vicem auxilium præstat vterque sibi.
 Mollior obscura iuuenis ne discat in vmbra,
 Sed studijs comitem comparet ille suis.

In Atlantem.

Astrologia.

Distinctum stellis calum fert maximus Atlas,
 Atque humeros oneri fertur habere pares:
 Vnde illi cecidit tanta provincia sorti?
 Quis Deus hunc tantum munus obire dedit?
 Qui bene Virgilias, fratrum quoque lucida signa
 Nouit, & Arctoi sydera clara poli:
 Et cui lactis iter notum, & dimensio cali:
 Is magnum Aetherei sustinet axis onus.

In tumultum Aemylj Ferretti.

Qui dignos tumuli persolvere querit honores
 Extinctis docti manibus Aemilij:
 Bis senas sculpto describat in arcu tabellas,
 Et ponat Latia civica iura togæ.
 Addat pontificum positos ex ordine fastos,
 Chaldaeis olim prodita scripta notis.
 Adiungat picta calata emblemata linguae,
 Verbaque quæ rapidi fluminis instar eunt.
 Addat & Aonias placata fronte furrores,
 Et quæ larga suis munera dant Charites.
 Iungat gramineæ certamina cruda palæstra,
 Et statuat verso spicula torta iugo.
 Hac igitur (miserum) iristi clauduntur in vna,
 Lus, & ferrea vox, & μὲν λῶς τε λόγος.

In statuam Timothei Athæni.

Cum in omnibus rebus, tum maxime in re
 militari plurimum Fortuna potest.

Timothæe hos hostes tibi suspendere Colossos,
 Hæc tibi sunt forti conciliata manu:
 Téque vnum ex multis fortuna sacrauit alumnus,
 Illa quiescenti dum tibi signa refert,
 Cogit & hostiles ignota in reia turmas.
 Atque audax positus decipit insidiis.

Liberum arbitrium.

Ex Homero.

Dic mihi Mæonius quorsum duo dolia vates
 Dixit in magni limine fixa Iouis?

An quod spectata nobis virtutis imago ;
 Et vitij species ponitur ante oculis?
 Ergo ex alterutra qui nascitur hauriat olla:
 Omnibus ex æquo se dat vterque cadus.

Intus vino, & extus oleo.

Maximus archetypo quæ concinit ore Machaon,
 Quotque Melampodius dat monumentaliber:
 Quotque soporatis serpens Epidaurius herbis
 Astringit, id totum cernitur in tabula.
 Imma frequens modico præcordia perlue vino,
 Doctus abundantem vincere pituitam:
 Et firma externos sub pollinctore meatus,
 Hoc est vel medicis certius antidotis.

In statuam Boni Euentus.

Ex Ephranore.

Quæ statua excelsa longè spectata Soloſſo?
 Et quorsum artifices in sua dona manus?
 Quare gramineis bellè illustratur aristis,
 Et cur lethæum dextra papauer habet?
 Ecquid lenæo sæcundus crater honore
 Aleuæ extremis prominet articulis?
 Hic bonus euentus Romanis notus in aris,
 Cuius te poterit summa beare manus.

Mirabile de equa.

In mulieres nimium sibi ex forma placentes.
 Si semel in placida formam conspexerit vnda
 Mitis equa, horrendam vertitur in rabiem.
 Sicque puella sua nimium sibi conscia formæ,
 In veneris citius dulcia furtim ruit.

In litæ

In literam Pythagoræ.

Y

*Monſtrat iter duplex, totidem diſtincta lituris,
Quam cernis Saniſſi litera docta ſenis.*

*Huius & alterius lateris ſe ianua pandit,
Et facilem ingreſſum callis vterque facit.
Quisquis eſ in curſu vitæ qui lampada poſcis,
Elige, ſunt animo libera cuncta tuo.*

*Deſine contortam fatiſ aſcribere culpam,
Sed refer in tabulas acta nephanda tuas.*

Aes Dodonæum.

In rabulas fori.

*Me Dodonæi miſerum ſonus enecat æris,
Nec ſinit aſſueto membra ſopore frui.*

De vipera. Ex heiroglyphicis Aegyptiorum.

In impudicas mulieres.

*Qua ſtruis inſidias miſero famoſa marito,
Proijce crudeli Norica tela manu:
Viperea quondam te ſinxit imagine Memphis,
Qua nihil in terris fœdus eſſe poteſt.*

Bos ſuper linguam.

In proclamatores fori.

*Qui longa in leuibus textit primordia cauſis,
Offenditque noua garrulitate patres:
Indicta linguam diſcat compoſcere multa,
Et poſt hac labijs ponere vincla ſuis.*

In lapidem Tirreum.

Concordia fratrum.

*Tirrei quamuis moles denſiſſima ſaxi,
Mirum, ni cæruleis aquora tranat aquis.*

Quam

*Quam si forte secas in frustra minutula, sensim
Labitur, æquoreo nescia stare solo.*

*Coniunctos retinet quoties concordia fratres,
Quis poterit tanta ladere iura domus?*

In molles.

*Hinc properate, caput digito qui scalpitis vno;
Mollès atque pigros nulla trophæa manent.*

In Diogenem.

*Nititur in populum Cynicus, vestigia figens
Alius, ut studijs plebis obesse queat.*

In Trochum.

Lis litem generat.

Semet init Trochus, & tandem quoque concipit ex se,

Alteriusque opera non eget ad venerem.

Sic ex lixe una sensim lis altera surgit.

Hæc venit à nostris noxia Pragmaticis.

In elatos.

*Aspicc compressi sudantia terga Milonis,
Vt captas lachrymans explicet ille manus.*

Sic fortes elata sui fiducia fallit,

Et sæpe in præcepta corda superba trahit.

Fere idem in πᾶνδρῶς.

*Auribus ipse lupum teneo veterator & audax,
Sed vah, susceptum me malè perdet onus.*

In ritum veteris sacrificij.

Silentium & pax in matrimonio.

Qui rem diuinam faciunt tibi pronuba Iuno,

Incenduntque aris thura Sabæa tuis:

Fel case iaciunt altaria ad ipsa bidentis:

Sic priuata suo victima felle manet.

Sic

*Hac lex connubij est, iurum ponere fluctus
In sancto coniux, debet uterque thoro.*

In hyenam.

Ab adulatoribus fugiendum.

*Postquam saeva hominis didicit cognomen hyena,
Ut aoret appellat nomine quemque suo:
Et blando humanas imitatur carmine voces,
Ut cadat in nassam praeda vocata suam.
Falsus adulator, servans in corpore virus,
Quos blandè appellat, clam facit ille reos
Turtur.*

In praeproperas nuptias secundas.

*Ecce gemit tristes amissi coniugis aras
Turtur, & alterius negligit ille thorum.
Quid properas iterum gemali accumbere lecto,
Dumque utero gestas vota secunda petis?
Hoc est, crede mihi, cineres violare sepultos,
Tam cito se thalamis conciliare novis.*

Ad vetus Astrologorum in Aegypto tributum.

In nostrates medicos Prognosticorum mensularios.

*Cum medici passim referant Prognostica Galli,
Seque velint Phariis vatibus esse pares:
Cur non fatidicis indicta solaria mensis,
Atque βακεννόμοιοι, munera iuncta, luunt.*

In nostrates mulieres.

Auri sacra fames.

*Quae sacras varijs implet suffitibus aras,
Et solidas fundit nocte dieque preces:*

Communi-

Commutatque frequens rectæ ieiunia cœna,
 Et corpus miscriis conficit illa modis:
 Hæc nunc ad noctem media sedet anxiosa mensa,
 Et numerat solidos, vile numisma suos.
 Gaudet & eiusdem numeros adducere summa,
 Vt viso toties expleat ære sitim.
 Quàm vis magna auri est, ut quos nec cursus honorum
 Detinet attonitos, comprimat æris amor.

Insignia eruditorum.

Ad Ioannem fratrem.

Sive voles gracili versus componere socco,
 Sive Sophocleis reddere scripta notis:
 Sive etiam causis solers versaris agundis,
 Tèque tenet Pylî Suademedulla senis.
 Tot tibi sunt veneres, ut iuste credere quivis
 Possit apes labijs mellificasse tuis.
 Ergo mihi Argiua solus spectabere parma:
 Dignus & in nostris aureus esse focus.

In Naphtam. Ex Plinio.

Laus benefactorum comes.

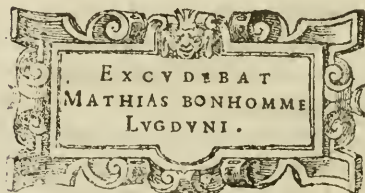
Insequitur Naphtam longè quàm senserit, ignis,
 Et necis & vitæ fœdus vterque ferit.
 Sic & virtuticomitem se gloria præbet,
 Et præclara solet laus benefacta sequi.

Gravitas peccati.

Parvula dum rapidis agittatur cymba procellis,
 Nec iactu trepidi ponitur ira maris:
 Omnes præsentî monacho peccata fatentur,
 Placet ut iratum mens bene munda Iovem.
 Verùm Amphitrite passim luctantibus Euris,
 Non iubet aquoreis fluctibus esse modum.

Confes-

Confessor monachus vectorum crimina portans,
Plus alij snavi creditur esse gravis.
Ergo illum attoniti vectores in mare mergunt,
Tum ratis in tuto cernitur esse vado.
Quàm sit magna De. peccati sarcina nostri,
Scriptura referunt sat monumenta sacra.

INDEX EPIGRAMMA.

T O N Q V Æ P E G M A -

T E C O N T I N E N -

T V R .

- I**N simulachrum Iustitiæ. Ex Chrysippo.
In iustitiam, ex Nigidio. In sordidè iudicantes.
Senatus Heliogabali. In iudices *γυναικονπατριμεις*
& vxoris imperio viuentes.
Ad Cupressum. In aulicos & admissionales. pag. 4
Ad sacrificia Phaselitum . In eos qui sibi diuites
sunt. 9
Ad statuam Iouis & Themidos . Iusta à Deo ro-
ganda. 12
In tumulum Chironis . Optimum ad felicitatem
quàm ocissimè aboleri. 15
In magistratus iuuenes. Vix temere ante pilos ve-
nit sapientia. . 20
Ad statuã Dianæ. In sordidos nostrorũ mores. 24
In Catonem. Omnium rerũ satietas , præterquam
disciplinæ. 30
In statuam Memnonis in Æthiopia. Contra aduo-
catos. 33

In statuam Iouis. Vindieta diuina.	37
Ad ficum. In eos qui promittere, quàm facere maluerunt.	40
Ad araneam, vulgatum ex Diogene. In corruptos iudices.	43
Sybaritha in plateis. In leuculos huius tēporis.	47
Libertas cuius proprium est, Sic viuere vt velis.	51
In symbolum Pythagoræ. In scaphio ne edito.	55
Ad statuam Cassandræ. In consuetudinem fori.	58
Ad statuam Palicorum. In periuria fori.	61
In statuam Iouis, ex Homero. Reges ad curam Dei pertinere.	65
Honor debitus. In disciplinam temporum.	69
In normam Lesbiam. Bonus iudex.	71
Ad fontem Dodonæ. In sibi præfidentes,	75
In Rhododaphnem. Scriptura sacra gladius anceps.	79
In Lamachum ducem. Seueritas in bello.	83
Antronius asinus. Animi vires corporis viribus præstare.	86
In libram Critolai. Nihil virtute melius, nihil præstantius,	89
In Herculem adhuc iuuenem. Iuuentus virtuti ini tianda.	92
Ad Salamandram. In milites.	95
In equum generosum. Nequid vltra vires.	98
Ad statuam Bacchi. In πολυσάγκος iudices, pretio positos.	102
In rabulas & operarios lingua celeri. Parcè & ad clepsydram loquendum.	106
In simulachrum deæ Agenioræ. Silentium.	109
Dori	

- Dorica mufa. In Iudices *Δωροφάγες*, quibus plus
placent libelli ferentatij quam supplices. 112
- In friuolarium emptorem, ex Diogene. Homines
oratio probat non vestis. 116
- In amicitiam simulatam, ex Diogene. 119
- Exemplum leuitatis. In leguleios qui doctores iu-
ris contemnunt. 122
- In Castorem & Pollucem. Amicitia fratrum. 126
- Cor ne edito Ex symbolis Pythagoræ. In nostros,
quibus Christianos homines curis huius sæcu-
li anxi debere perſuaſum eſt. 129
- In ſtatuam Palladis. Præclariffimum ſi aut reges
philosophentur, aut philoſophi imperent. 132
- Antigenidæ ad diſcipulum. Non pendendum à iu-
dicio imperitæ multitudinis. 135
- Leo. Contra immoderatè agentes in rebus ſecun-
dis. 138
- In Satyrum. Contra ſedentarios & cerdones, qui
paulùm vltra primas literas promoti, ſuo ſenſu
in literis ſacris verſari volunt. 140
- Vulgatum de hirudine. In pragmaticos æruſcato-
res. 146
- Exemplum ſtultitiæ. Cum pertinacibus non agen-
dum. 149
- Mendici pera. In auaros. 151
- In morem Elephantorum. Non perdendum ami-
cum ob bonum dictum. 154
- Appetitus ſubſit rationi, vt equus ſeſſori. Ex Pla-
tone. 157
- In Aſpendium Cithariſtem. Contra amicos no-
ſtrates. 160

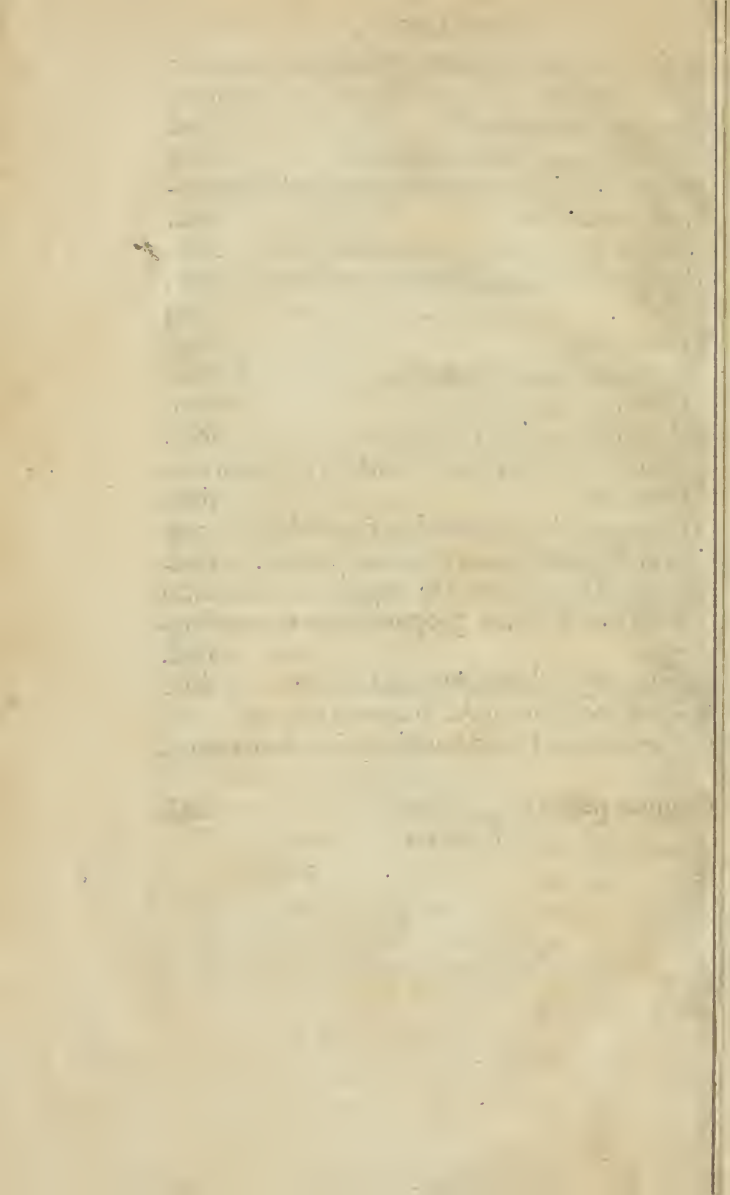
In permutationem Diomedis & Glauci. Pax auro redempta.	162
In mortem Craſſi. Mors vna beat & ditat.	165
Amortuo tributū. Moderatio in vectigalibus.	168
Contra veteres, nullam fortunam eſſe. Ex Auguſtino.	171
In Grillum. Voluptatem immaniſſimus quiſque ſequitur lubens.	176
Ferrum. In miſeriam humanæ ſortis.	178
In Vulcanum. Sæpiſſimè mundiores, ruſticis & co- cis eſſe ἀναφοδιτοτέρως, hoc eſt vti Venere minus propitia.	183
In Platonem. Honor debitus viro docto.	187
In Corycium. Nihil eſt, quod labore non aſſe- quamur.	191
Dipſas. In παρθενωπίσας & ſectatores meretri- cum.	194
In tabulas Hipparchi. Πάντα ἰδὼν διὸς ὀφθαλμοῖς καὶ πάντα νοήσας.	197
Aſpis. Amicitia poſt aras.	200
In helluones librorum. Aliquando feriandum.	203
In αἰέμεως poëtarum prurientium. Ex Poly- cleto.	206
In perfunctoriè iudicantes.	
Μῆδε δίκῃ δικάσας πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκρόσας.	209
Vetus nuptiarum ritus. In licetiam virginum.	212
Ad Trapezitam. In Aulicos.	215
In nodum Gordium. Virtuti fata plerunque ob- ſtant.	219
	In Ana

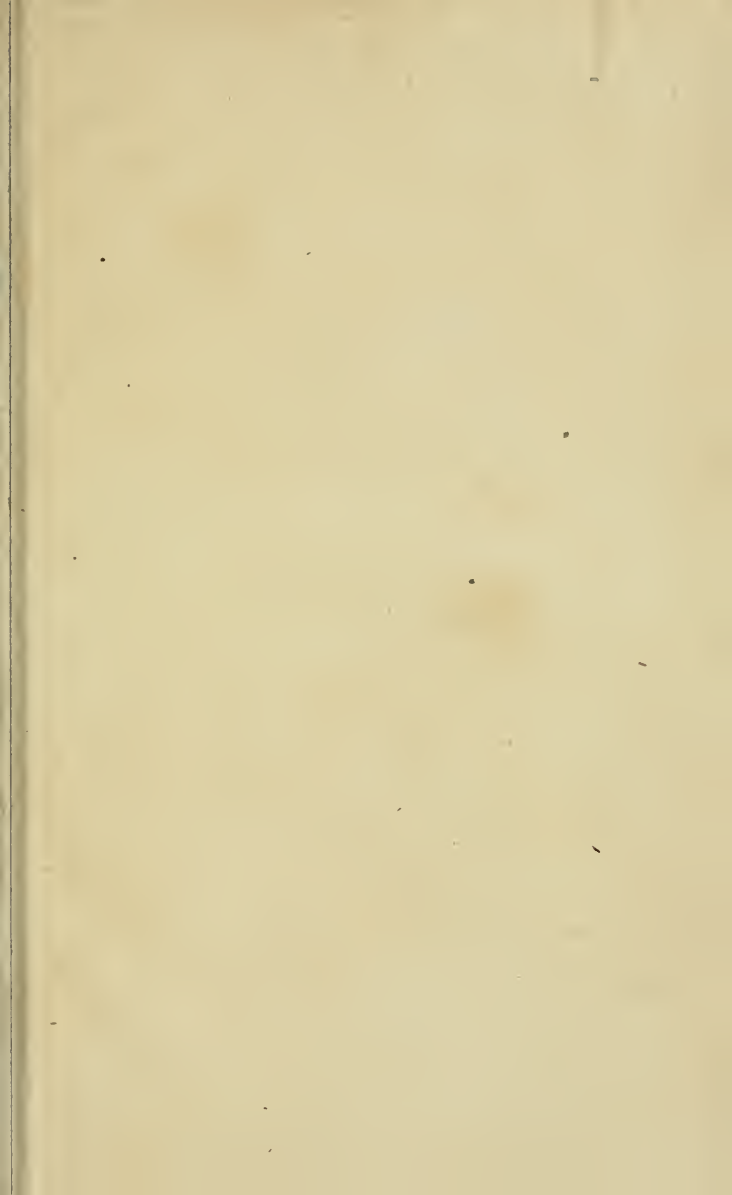
In Anaxarchum. Dolor non est malum.	222
Noctua Cum Turcis bellandum.	225
In Stefichorum. De mulieribus, neque bene, neque malè loquendum esse.	229
In certamen equi & tauri. Libertatem vendit qui beneficium accipit.	232
In statuam deæ Viriplacæ. Concordiam in matri- monio colendam.	241
In herbam moly, ex Homero. Magnæ res sine ma- gnis periculis non fiunt.	245
Veritas in puteum demersa. Ex Democrito.	247
In resupinos. Ex Africano.	252
In immortalitatem litium. Ex Hieroglyphicis Ægyptiorum.	255
In morem Lacedæmoniorum. Contra mulierum licentiam.	259
Ad statuam Arimaspi. In sordidè & per gratiam iudicantes.	263
Vulgatum de opilione. Moderatio in subditos.	267
Appij infamia. In constuprata iudicia.	271
Ad imaginem Neurorum. Contra agentes in re- bus.	274
In Hesiodum. Dij laboribus omnia vendunt.	278
Simulachrum trium Gratiarū, Aglaïæ, Euphrosi- nes & Thaliæ. In amicitiam hodiernam, hoc est, vsque ad pecuniam exclusivè.	282
Contrarium priori. Ερμῶν & χάρις.	286
Ad Tenediam securim. Tribunal boni iudicis.	289

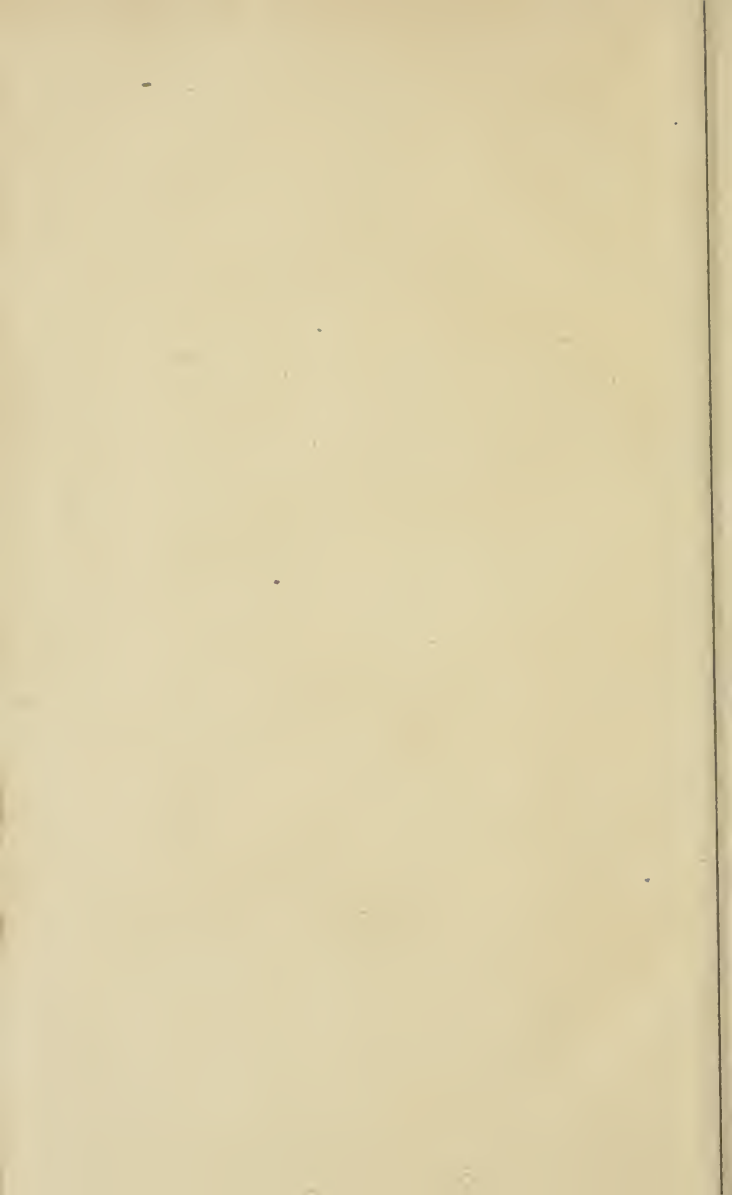
- In veterem morem. Contra Parentes qui filios sin-
iudicio in monasteria coniiciunt. 292
- In Lisymachum. In eos qui diuitiarum dulcedine
deliniti ad Ecclesiæ gubernacula accedunt. 296
- Exemplum sapientis & stulti. Lōginquitas tempe-
ris adfert omnia. 302
- In virgam Palladis. Scientiam ditare. 308
- In oraculum Appollinis Sybarithis redditū. Deus
dignitatis & gloriæ suæ retinens. 308
- In amphionem. Pax. 312
- In Orpheum. Vis eloquentiæ quam Euripides re-
ginam, Ennius flexanimam appellauit. 315
- In tempora & mores. Mulier imperator, & mu-
lier miles. 318
- Homo homini Deus. 322
- In simulachrum τῆς διαβολῆς. Ex Appelle. Contra
eos qui antequam bona relati inter reos ex cō-
misso in fiscum deferantur, ea petunt à princi-
pe. 325
- Cycnus. Honor alit artes. 329
- In vitem. Non erudiendos priuatim adolescentes.
ibidem
- In Atlantem. Astrologia. ibid.
- In tumultum Æmylij Ferreti. 330
- In statuam Timothei Atheniensis. Cū in omni-
bus rebus, tum maximè in re militari plurimum
fortuna potest. ibi.
- Liberum arbitrium, ex Homero. ibid.
- Intus vino & extus oleo. 331
- In statuam Boni Euentus, ex Ephranore. ibid.
- Mir

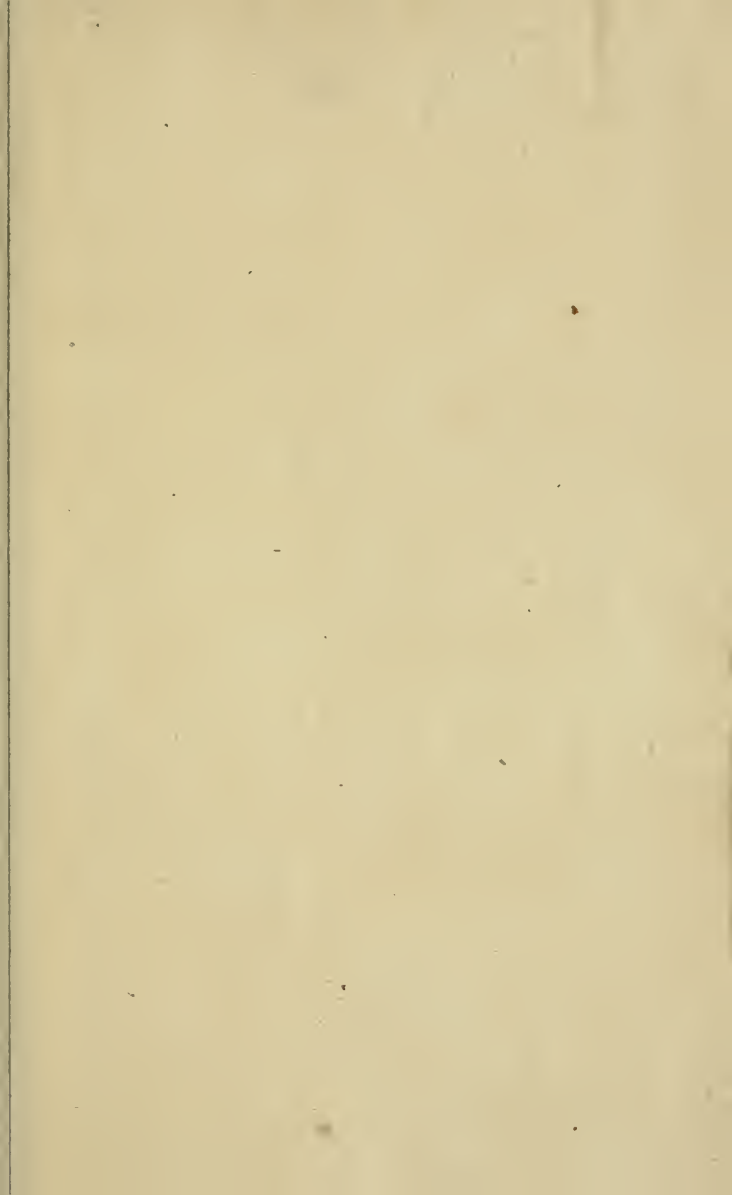
Mirabile de equa. In mulieres sibi nimium ex forma placentes.	ibid.
In literam Pythagoræ, Y.	332
Æs Dodonæum. In rabulas fori.	ibi.
De vipera, ex Hieroglyphicis Ægyptiorum. In impudicas mulieres.	ibid.
Bos super linguam. In proclamatores fori.	ibid.
In lapidem Tirreum. Concordia fratrum.	ibid.
In molles.	333
In Diogenem.	ibid.
In trochum. Lis litem generat.	ibidem
In elatos.	ibidem
Ferè idem, in πανόργης.	ibid.
In ritum veteris sacrificij. Silentium & pax in matrimonio.	ibid.
In Hyenam. Ab adulatoribus fugiendum.	334
Turtur. In præproperas nuptias secundas.	ibid.
Ad vetus Astrologorum in Ægypto tributum. In nostrates medicos prognosticorum mensularios.	ibid.
In nostrates mulieres. Auri sacra fames.	ibid.
Insignia eruditorum. Ad Ioannem fratrem.	335
In Naphtam ex Plinio. Laus benefactorum comes.	
335	
Grauitas peccati.	ibid.

FINIS.

FARE

85-B

27453

